

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXXXIX. — Wydana i rozesłana dnia 16. sierpnia 1907.

Treść: № 199. Obwieszczenie, dotyczące się tekstu ordynacyi przemysłowej.

199.

Obwieszczenie Ministra handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych z dnia 16. sier- pnia 1907,

tyczące się tekstu ordynacyi przemysłowej.

Na zasadzie artykułu IV. ustawy z dnia 5. lutego 1907, Dz. u. p. Nr. 26., o zmianie i uzupełnieniu ordynacyi przemysłowej, ogłasza się niniejszem tekst ordynacyi przemysłowej w tem brzmieniu, jakie mu nadały zmiany i uzupełnienia poczynione do ordynacyi przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., w ustawie z dnia 5. lutego 1907, Dz. u. p. Nr. 26., tudzież w ustawach z dnia 15. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39., z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21., z dnia 23. lutego 1897, Dz. u. p. Nr. 63., z dnia 25. lutego 1902, Dz. u. p. Nr. 49., z dnia 22. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 155., i z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125.

Dodatek do tego obwieszczenia zawiera przedruk Patentu cesarskiego z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., tudzież postanowienia zaprowadzających innych. zmiany i uzupełnienia ordynacyi przemysłowej dotyczących ustaw.

Bienert hr.

Fort hr.

Ordynacya przemysłowa.

Część I.

A. Postanowienia ogólne.

1. Podział przemysłów.

§ 1.

Przemysły dzielą się na:

- a) wolne;
- b) rękodzielnicze;
- c) koncesyjonowane.

Przemysły rękodzielnicze są takie, do których potrzeba biegłości, wymagającej wykształcenia w odnośnym przemyśle, nabytego przez jego wyuczenie się i przez dłuższe zatrudnienie w nim (§ 14—14f).

Za przemysły rękodzielnicze uznane zostają — z ograniczeniami, zawartymi w ustępie piątym — następujące przemysły:

1. garncarstwo (kaflarstwo), zdunstwo;
2. szklarstwo, szlifierstwo szkła, rytownictwo szkła;
3. przemysł kowalski dla prostych wyrobów, wyrób siekier, panewnictwo, wyrób obręczy żelaznych i łańcusznictwo, gwoździarstwo, kowalstwo wozowe, ślusarstwo wozowe;
4. przemysł kowalski narzędziowy, nożownictwo i szlifierstwo na ostro, wyrób instrumentów chirurgicznych;
5. pilnikarstwo;
6. ślusarstwo;
7. szlifierstwo metalu i stali, ostrogarstwo, iglarstwo (szpilkarstwo), bardownictwo (t. j. wyrób grzebieni przedziałnianych czyli płoch);

8. sitarstwo, wyrób okratowań drucianych;
9. blacharstwo;
10. kotlarstwo (miedziennictwo);
11. ludwisarstwo, mosiężnictwo, cynolejnictwo (konwisarstwo);
12. pasotkactwo (paśnictwo), bronzownictwo, wyrób towarów ze srebra chińskiego, wyrób towarów galanteryjnych metalowych, cyzelownictwo;
13. wyrób towarów ze złota, srebra i drogich kamieni;
14. wyklepywanie złota, srebra i metali;
15. rytownictwo, metalografia, wyrzynanie form, wyrzynanie nut, emaljownictwo, giloszerstwo;
16. platerownictwo;
17. stelmastwo;
18. przemysł mechaników, wyrób przyborów do chirurgii i medycyny, przemysł optyczny;
19. zegarmistrzostwo;
20. wyrób fortepianów, harmonium i innych podobnych instrumentów muzycznych, organmistrzostwo, wyrób instrumentów dętych, smyczkowych, strunowych i pączkowych, wyrób harmonik;
21. koszykarstwo;
22. bednarstwo;
23. stolarstwo;
24. tokarstwo, rzeźbiarstwo wyrobów z morskiej pianki, fajkarstwo;
25. grzebieniarstwo, wachlarnictwo, snycerstwo kości;
26. rzeźbiarstwo (rzeźbienie drzewa i kamienia sposobem przemysłowym);
27. garbarstwo, farbiarstwo skór;
28. kaletnictwo (kufernictwo), rymarstwo, hatownictwo, siodlarstwo, uprężnictwo;
29. szcrotkarstwo, pędzlarstwo;
30. powroźnictwo;
31. pasamoniectwo (sznuklerstwo), wyrób sznurków i lamówek, wyrób przedmiotów z drucików złotych i srebrnych, platernictwo i przedzarsztwo materyi ze złota i srebra;
32. hafciarstwo złotem, srebrem i perłami;
33. farbiarstwo;
34. tapicerstwo, wyrób poscieli;
35. krawiectwo;
36. szewstwo;
37. rękawicznictwo, bandażownictwo;
38. parasolnictwo;
39. kuśnierstwo, czapnictwo, farbowanie skórek futrzanych;
40. kapelusznictwo;
41. modniarstwo;
42. wyrób sztucznych kwiatów, wyrób ozdób z piór;
43. golarstwo, fryzjerstwo, perukarstwo;
44. introligatorstwo, futeralnictwo (puzdernictwo), wyrób towarów galanteryjnych ze skóry, wyrób towarów kartonowych;

45. piekarstwo (z wyjątkiem wypiekania chleba razowego (czarnego), stanowiącego według dotychczasowego zwyczaju krajowego przemysł uboczny młynarzy, wykonywany przez ich domowników albo przez ich własną służbę pomocniczą);

46. cukiernictwo, wypiekanie placek, kołaczy itp. i t. zw. mandoletti, wyrób towarów cukrowych;

47. piernikarstwo, wyrób przetworów z wosku pszczelnego (woskobjnictwo);

48. rzeźnictwo, wędliniarstwo (masarstwo);

49. przemysł rzeźników koni, masarzy, wyrabiających wędliny z mięsa końskiego;

50. mydlarstwo;

51. brukarstwo, o ile przemysł ten rozciąga się na brukowanie ulic publicznych kamieniami naturalnymi;

52. pokrywanie dachów dachówką lub łupkiem;

53. pokostnictwo i lakiernictwo, malarstwo sztyldów i napisów, zarobkowe malowanie wytworów przemysłowych, pozłotnictwo i sztalrownictwo, malarstwo pokojowe;

54. sztukaturnictwo.

Minister handlu może w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu opinii izb handlowych i przemysłowych, a gdzie istnieją związki stowarzyszeń, także opinii tych związków, wreszcie odnośnych stowarzyszeń samych, zaliczyć w drodze rozporządzenia także i inne przemysły, do których ziszcza się warunki ustępu drugiego, do przemysłów rękodzielniczych, jeżeli urządzenia stowarzyszeń zawodowych i zawodowe zakłady naukowe dają gwarancję utrzymania i rozwoju tych przemysłów jako rękodzielniczych i jeżeli zaliczenia tych przemysłów do rękodzielniczych nie można bez uszczerbku dla nich odłożyć aż do załatwienia drogą ustawodawstwa. W podobny sposób można poczynić także zmiany w podziale na grupy. We Wiedniu uważane być mają przemysły, wymienione w ustępie 3., punkt 53., pod względem udowodnienia uzdolnienia, za przemysły, wymienione w osobnych punktach. Zresztą na wniosek właściwego stowarzyszenia zawodowego można przepisać drogą rozporządzenia, że w okręgu stowarzyszenia, które taki wniosek uczyniło lub w pewnych częściach tego okręgu, bądź wszystkie przemysły, wymienione w ustępie 3., punkt 53., bądź poszczególne z nich, uważane być mają pod względem udowodnienia uzdolnienia jako przemysły, w osobnych punktach wymienione.

Przemysły handlowe i przedsiębiorstwa, utrzymywane w rachu sposobem fabrycznym, nie mogą być zaliczone do przemysłów rękodzielniczych. Przemysł domowy będzie uregulowany osobnemi ustawami.

Gdy zachodzi wątpliwość, czy pewne przedsiębiorstwo przemysłowe uważać należy za przedsiębiorstwo fabryczne, względnie za przemysł handlowy,

rozstrzyga polityczna władza krajowa po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej i odnośnych stowarzyszeń, a w drodze rekursu Minister handlu.

Przemysły, co do których względy publiczne uzasadniają konieczność, aby ich wykonywanie zależało od specjalnego pozwolenia, traktowane będą jako przemysły koncesyjne (§§y 15. i 24.).

Wszelkie przemysły, nie uznane ani za przemysły rękodzielnicze ani za przemysły koncesyjne, są przemysłami wolnymi.

Część II.

2. Warunki samoistnego wykonywania przemysłu.

2.

Własnowolność.

Do samoistnego wykonywania przemysłu wymaga się z reguły, by przedsiębiorca sam miał prawo rozporządzania swoim majątkiem.

Na rzecz osób, nie mających prawa rozporządzania swoim majątkiem, prowadzić może przemysł uzdolniony zastępca (zawiadowca) lub dzierżawca (§ 55.) wszakże wtenczas tylko, gdy zgodzą się na to prawni tych osób zastępcy, tudzież sąd.

Pod względem dopuszczenia do wykonywania przemysłu płeć nie stanowi różnicy.

§ 3.

Osoby prawnicze i spółki.

Osoby prawnicze mogą wykonywać przemysł pod takimi samymi warunkami jak poszczególne jednostki, muszą jednakże ustanowić odpowiedniego zastępcę (zawiadowcę przedsiębiorstwa) lub dzierżawcę (§ 55.).

Jednakże stowarzyszenia mogą wykonywać przemysł tylko o tyle, o ile według statutów powołane są do trudnienia się przemysłem.

O ile chodzi o spółki, obowiązane do zaprotokolowania firmy, może władza przemysłowa wystawić im kartę przemysłową, względnie nadać koncesję, nawet bez złożenia dowodu, że zaprotokolowanie zostało uskutecznione, jeżeli tylko zawiązanie spółki będzie dowodnie w inny sposób wykazane. Jednakże we wszystkich przypadkach należy spółce przepisać stosowny termin do dodatkowego wykazania zaprotokolowania; po którego bezskutecznym upływie kartę przemysłową lub dekret koncesyjny odebrać należy jako nieważny.

§ 4.

Wzgląd na stan.

O ile duchowni i zakonnicy, następnie osoby należące do stanu wojskowego, urzędnicy państwowi lub inne w służbie publicznej pozostające

osoby wykluczone są od wykonywania przemysłów, o tem postanawiają odnośne przepisy.

§ 5.

Powody wyłączenia.

Osobom skazanym za zbrodnię w ogólności, za występki lub przekroczenie, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej, albo też za występki oznaczone w § 486. k. k., jak niemniej za przemytnictwo lub ciężkie przekroczenie defraudacyjne, rozpoczynanie przemysłu w takim razie wzbronionem być może, gdyby ze względu na jego właściwość w związku z osobistością przedsiębiorcy i popełnionym przezeń czynem karygodnym zachodziła obawa nadużycia. W tym przypadku nie należy pozwolić na rozpoczęcie przemysłu, nawet dopóki trwa śledztwo.

§ 6.

Kto orzeczeniem sądowym lub administracyjnym został usunięty od prowadzenia przemysłu, nie może rozpoczynać żadnego innego, którego wykonywanie udaremniałoby cel orzeczenia.

W razie zasądzenia orzeczeniem sądowym wyłączenie trwa tylko przez przeciąg czasu trwania następstw kary, ustawą wskazany; w przypadkach, gdy orzeczenie wydane zostanie w drodze administracyjnej, mogą polityczne władze krajowe uwzględniając późniejsze nienaganne przez czas dłuższy prowadzenie się, uchylić wyłączenie takich osób od rozpoczynania przemysłu.

§ 7.

Związek gminy.

Rozpoczęcie przemysłu nie zależy od przyjęcia do związku gminy, w której przemysł ten ma być wykonywany i nie zmienia w stosunkach przynależności.

§ 8.

Obcokrajowcy.

Pod względem rozpoczęcia i wykonywania przemysłu, obcokrajowców stawia się na równi z krajowcami pod warunkiem, że udowodnią wzajemność formalną ze strony państwa, do którego należą.

W braku dowodu wzajemności, winni uzyskać od politycznej władzy krajowej formalne przyznanie.

§ 9.

Równoczesne wykonywanie kilku rodzajów przemysłu.

Równoczesne wykonywanie kilku rodzajów przemysłu jest dozwolone pod warunkiem uczynienia zadość wymogom ustawy.

§ 10.

Wykonywanie przemysłu w pasie pogranicznym.

W pasie pogranicznym rozpoczęcie przemysłów, zajmujących się przedmiotami podlegającymi kontroli, podlega nadal warunkom przepisany w ustawach skarbowych.

B. Postanowienia szczegółowe.

a) Co do przemysłów wolnych.

§ 11.

Kto nie jest wyłączony na zasadzie postanowień powyższych części II., ten może wykonywać samodzielnie wszelki przemysł wolny.

Przed rozpoczęciem przemysłu przedsiębiorca obowiązany jest jednak zgłosić go władzy.

§ 12.

W tem zgłoszeniu należy podać imię i nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania przedsiębiorcy, wymiennie, w którym państwie przedsiębiorca posiada prawo obywatelstwa, oraz oznaczyć obrane przezeń zatrudnienie, i to według możliwości z jak najściślejszym określeniem przedmiotu przedsiębiorstwa, wreszcie wymiennie miejsce wykonywania przemysłu i wykazać się z potrzebnego ewentualnie zezwolenia prawnego zastępcy i właściwego sądu (§ 2.).

W przypadkach, w których przemysł w myśl §§ 2. i 3. może być wykonywany tylko przez zastępcę lub dzierżawcę, powyższe szczegóły podane być mają także co do osoby zastępcy lub dzierżawcy.

Dwóch albo kilku przemysłów nie wolno zespałać w jednym zgłoszeniu. Wyjątek w tym względzie stanowią tylko owe przemysły, tworzące w spisie przemysłów rękodzielniczych jedną grupę pod tym samym punktem, których wykonywanie według potrzeb i zwyczajów niemiejsowych odbywa się z reguły wspólnie i do rozpoczęcia których wystarcza jeden wspólny dowód uzdolnienia.

§ 13.

Jeżeli osobie, zatrudnieniu i siedzibie nie można zarzucić nic takiego, co by według ustawy niniejszej stanowiło przeszkodę, w takim razie władza wydaje ubiegającemu się kartę przemysłową do legitymacyi.

W razie przeciwnym zabrania stronie rozpoczynać, względnie dalej wykonywać przemysł aż do czasu, kiedy przeszkoda zostanie usunięta.

§ 13 a.

Do rozpoczęcia przemysłów handlowych, wzmiankowanych w § 38., ustępie 3. i 4.,

wymagany jest oprócz warunków ogólnych (§§ 2. do 10.) także dowód uzdolnienia.

Uzdolnienie będzie udowodniane przez przedłożenie świadectwa wyzwolenia, względnie świadectw nauki, stwierdzających, że ubiegający się ukończył należycie stosunek nauki, oraz świadectwa (§ 79., ustęp 1.) z odbycia najmniej dwuletniej służby w jakimś przemyśle handlowym, przyczem jednakże cały okres zatrudnienia obejmować winien najmniej lat pięć.

Z zatrudnieniem w charakterze ucznia w przemyśle handlowym należy stawić na równi zatrudnienie w charakterze praktykanta w służbie biurowej lub kantorowej pewnego przedsiębiorstwa przemysłowego, wykonywanego sposobem fabrycznym, a z czasem służby w przemyśle handlowym czas służby przy sprzedaży towarów w przemyśle produkcyjnych, wliczając w to także pracę biurową i kantorową, przyczem całkowity okres zatrudnienia wynosić ma tak samo najmniej pięć lat.

Wspomniany dowód można nadto — z wyjątkiem świadectwa służbowego, które przedłożyć należy i w tym przypadku — zastąpić całkowicie albo częściowo świadectwem ukończenia z dobrym postępem pewnego zakładu naukowego, uznanego w tym celu za odpowiedni. Oznaczenie odnośnych zakładów, tudzież postanowienie, w jakiej mierze niezęszczanie do nich zastąpić może dowód odbycia czasu nauki, będzie przedmiotem rozporządzenia, które wyda Minister handlu w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty, zasiągnąwszy poprzód opinii izb handlowych i przemysłowych, a gdzie istnieją związki stowarzyszeń przemysłowych, także opinii tych związków, oraz stowarzyszeń przemysłu handlowego. Tem rozporządzeniem można będzie dla absolwentów wyższych szkół handlowych obniżyć czas służby, przepisany w poprzedzających ustępach, na jeden rok.

Co się tyczy udowadniania uzdolnienia przez jawne spółki handlowe i spółki komandytowe, mieć będą analogiczne zastosowanie postanowienia § 14. e.

Wyjątkowo może władza przemysłowa pierwszej instancyi, w celu umożliwienia przejścia z pewnego przemysłu produkcyjnego, z przemysłu handlowego, nie podlegającego dowodowi uzdolnienia, lub z zajęcia zawodowego w zakresie obrotu handlowego, które nie podlega przepisom ordynacyi przemysłowej (banki, domy składowe, przedsiębiorstwa kolei żelaznej i żeglugi parowej, żegluga morska, rybołówstwo morskie, stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, przedsiębiorstwa górnicze i monopolowe itp.) do jednego z przemysłów handlowych, wzmiankowanych w § 38., ustępie 3. i 4., uwolnić ubiegającego się, po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, tudzież odnośnego stowarzyszenia, od udowadniania uzdol-

nienia, pod warunkiem, że był najmniej przez pięć lat czynnym w odnośnych gałęziach zatrudnienia.

b) Co do przemysłów rękodzielniczych.

§ 14.

Do rozpoczęcia przemysłów rękodzielniczych wymagane jest zadośćuczynienie przepisom §§ 11., 12. i 13., a nadto złożenie dowodu uzdolnienia.

W tym dowodzie musi być wykazane:

1. należyte ukończenie nauki, a mianowicie, o ile chodzi o osoby, które odbyły naukę u przemysłowców, będących członkami pewnego stowarzyszenia, przez przedłożenie wystawionego przez to stowarzyszenie dyplomu na czeladnika (świadectwa wyzwolenia) (§ 104.), gdy zaś chodzi o osoby, które odbyły naukę w przedsiębiorstwach przemysłowych, utrzymywanych w ruchu sposobem fabrycznym, lub w zakładach takich przedsiębiorców, którzy nie należeli do żadnego stowarzyszenia, przez przedłożenie świadectwa nauki, potwierdzonego przez zwierzchność gminy, w której znajduje się siedziba przedsiębiorstwa przemysłowego, względnie świadectw nauki i świadectwa ze złożenia egzaminu na czeladnika (§ 104. d):

2. kilkoletnie zatrudnienie w charakterze pomocnika bądź w odnośnym przemyśle, bądź w przedsiębiorstwie fabrycznym, odpowiadającym temu przemysłowi, bądź też w równorzędnym z tym przemysłem zakładzie warsztatowym pewnej fabryki, przez przedłożenie świadectwa pracy, względnie świadectw pracy (§ 81.).

Świadectwo pracy winno być potwierdzone przez przełożenie stowarzyszenia, a gdy pracodawca nie należy do żadnego stowarzyszenia, przez zwierzchność gminy, w której znajduje się siedziba tego przemysłu.

Czas nauki nie może trwać krócej jak dwa lata i nie dłużej jak cztery lata. W obrębie tych granic winno zgromadzenie stowarzyszenia postanowić według § 114., lit. b. względnie § 119. c. lit. f, jak długo trwać ma czas nauki uczniów, należących do stowarzyszenia. Gdy niema takich postanowień statutowych, ilość lat nauki oznaczona będzie w powyższych granicach czasu unową o naukę.

Zatrudnienie w charakterze czeladnika (pomocnika), względnie robotnika fabrycznego, musi wynosić najmniej trzy lata.

§ 14 a.

Dowód należytego ukończenia nauki, ustanowiony w § 14., ustępie 2, l. 1, może być zastąpiony świadectwem ukończenia z dobrym postępem jednego z przemysłowych zakładów naukowych, w których uczniowie pobierają praktyczną naukę i zawodowe wykształcenie w odnośnym przemyśle rękodzielniczym.

Jeżeli nauczanie praktyczne odnośnego zawodu odbywa się w takim zakładzie naukowym najmniej przez trzy lata szkolne, to dla absolwentów tego zakładu wynosić będzie czas zatrudnienia w charakterze pomocnika, względnie robotnika fabrycznego, przepisany w ustępie 5. §u 14., rok jeden.

Podobnie też obniżony będzie czas praktycznego zajęcia w charakterze pomocnika, względnie robotnika fabrycznego, na jeden rok, jeżeli praktyczne nauczanie odnośnego przemysłu w takim zakładzie odbywa się najmniej przez dwa lata szkolne (lub cztery półrocza, chociażby nawet nie w bezpośrednim następstwie po sobie), a przyjęcie do zakładu nastąpić może tylko w takim razie, jeżeli uczeń już przedtem był w stosowny sposób zajęty praktycznie w dotyczącym przemyśle, lub gdy uczeń, ukończywszy należyte naukę, uczęszcza przynajmniej przez jeden rok szkolny (lub dwa półrocza, choćby nawet nie w bezpośrednim następstwie po sobie) do szkoły dziennej pewnego przemysłowego zakładu naukowego w celu dalszego wykształcenia się w tym samym przemyśle.

Pomocnicy, którzy po należytem ukończeniu nauki uczęszczali przynajmniej przez trzy lata szkolne jako uczniowie zwyczajni do szkoły dziennej jakiegoś przemysłowego zakładu naukowego w celu dalszego wykształcenia się w odnośnym przemyśle, są uwolnieni od przedkładania świadectwa pracy, przepisanego w § 14., ustępie 2., punkt 2.

Zakłady naukowe, o których tutaj mowa, tudzież przemysły, w których świadectwa takich zakładów zastąpić mogą całkowicie albo częściowo świadectwo wyzwolenia i świadectwo nauki, a w danym razie nawet przepisany czas zatrudnienia w charakterze pomocnika, oznaczone będą przez Ministra handlu z porozumieniem w Ministerium wyznań i oświaty drogą rozporządzenia.

§ 14 b.

O ile osoby, należące do armii, marynarki wojennej lub obrony krajowej, które ukończyły należyte nauki w odnośnym przemyśle, w czasie odbywania służby prezencyjnej używane są regularnie do pownych czynności przemysłowych, nadarżających się przy armii lub obronie krajowej, a będących przedmiotem przemysłów rękodzielniczych, czas ten uważać należy za równoznaczny z zatrudnieniem w charakterze pomocnika w odnośnym przemyśle rękodzielniczym. Takie samo prawo co do czasu czynnej służby przysługuje pod takimi samymi warunkami także osobom, należącym do pospolitego ruszenia. Przepisy, dotyczące wystawiania certyfikatów, stwierdzających takie zatrudnienie, a mających takie samo znaczenie jak świadectwa pracy, wydane będą drogą rozporządzenia.

Minister handlu może w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych, po wysłuchaniu opinii

izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także opinii tego związku, postanowić drogą rozporządzenia, że za równoznaczne z zatrudnieniem w charakterze ucznia lub pomocnika uważane być ma także zajęcie w pewnych przedsiębiorstwach, wyjętych z ordynacji przemysłowej, tudzież w ich zakładach pomocniczych, z wyjątkiem zakładów karnych i zakładów pracy przymusowej, o ile to zajęcie dotyczy czynności, które same w sobie są przedmiotem przemysłów rękodzielniczych, i pod warunkiem, że odbywa się ono pod kierownictwem osób, posiadających dowód uzdolnienia dla dotyczącego przemysłu lub wystarczające zresztą wykształcenie zawodowe. Przepisy, dotyczące wystawiania potrzebnych w tym względzie świadectw, wydane będą drogą rozporządzenia.

§ 14 c.

Abyw przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, umożliwione było przejście z jednego rodzaju przemysłu do innego z nim spokrewnionego lub równoczesne wykonywanie przemysłów pokrewnych, władza polityczna krajowa mieć będzie prawo, po wysłuchaniu opinii izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także opinii tego związku, oraz odnośnego stowarzyszenia, uwalniać w tym celu przedsiębiorców przemysłów, wykonywanych sposobem rękodzielniczym, lub takich przemysłów koncesyonowanych, co do których wymagany jest dowód specjalnego uzdolnienia (§ 23., ustęp 1.), od przedkładania przepisanego w § 14. dowodu uzdolnienia.

Oprócz tego polityczna władza krajowa mieć będzie prawo uwalniania w przypadkach wyjątkowych, po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej i odnośnych stowarzyszeń, nawet od przedkładania dyplomu na czeladnika (świadectwa wyzwolenia), względnie świadectwa nauki i świadectwa z złożonego egzaminu na czeladnika.

Polityczna władza krajowa może po wysłuchaniu opinii powyższych korporacji nie żądać nawet przedłożenia świadectwa pracy, jeżeli interesowany udowodni w inny sposób, wykluczający wszelką wątpliwość, że był zatrudniony przez przepisany okres czasu jako pomocnik w odnośnym przemyśle albo w przedsiębiorstwie fabrycznem, odpowiadającym temu przemysłowi, albo wreszcie w warsztatach pewnej fabryki, w których wykonywany jest ten sam rodzaj przemysłu.

Przed uzyskaniem takiego uwolnienia nie wolno rozpoczynać wykonywania przemysłu.

Osoby, chcące wykonywać przemysł, którym trudniły się dawniej, a którego później zaniechały, są uwolnione od ponownego składania dowodu uzdolnienia.

§ 14 d.

W celu rozpoczęcia przemysłu rękodzielniczego, uprawianego pospolicie przez kobiety, może kobieta,

zgłaszająca się z zamiarem samoistnego wykonywania takiego przemysłu, złożyć dowód uzdolnienia także w inny sposób. W jaki sposób ma być złożony ten dowód, o tem zadecyduje władza przemysłowa według własnego uznania, zasiągnąwszy przedtem zdania odnośnego stowarzyszenia.

Przemysły, do których stosują się postanowienia poprzedzającego ustępu, oznaczy Minister handlu drogą rozporządzenia, porozumiawszy się poprzód z Ministrem spraw wewnętrznych i zasiągnąwszy zdania izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także zdania tego związku, oraz odnośnych stowarzyszeń.

Gdy kobiety zgłaszają się do wykonywania przemysłu krawieckiego, ograniczonego do robienia sukien kobiecych i dziecięcych, winny z reguły dać dowód, że skończyły należycie naukę (§ 14., ustęp 2., l. 1). Minister handlu może w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty postanowić drogą rozporządzenia, że taki dowód może być zastąpiony całkiem albo częściowo świadectwem ukończenia z dobrym postępem pewnych przemysłowych zakładów naukowych, w których odbywa się praktyczne nauczanie szycia sukien i zawodowe wykształcenie w tym przemyśle.

W przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może władza przemysłowa po wysłuchaniu odnośnego stowarzyszenia uwolnić ubogie patentki w celu zapewnienia im utrzymania od przedkładania tych dowodów (dowodu należytego ukończenia nauki, względnie przedkładania świadectwa szkolnego). Od tych dowodów uwalniać można osobliwie takie krawczynie, które nie trzymają ani pomocnie ani uczenie.

Przedsiębiorczyni przemysłu szycia sukien dla kobiet i dzieci, które wykonywały ten przemysł już przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a następnie go zaniechały, nie są obowiązane do składania dodatkowym sposobem dowodu uzdolnienia, przepisanego w ustępie 3., gdy na nowo zgłaszają wykonywanie przemysłu.

§ 14 e.

Gdy jawna spółka handlowa zgłasza pewien przemysł rękodzielniczy, musi przynajmniej jeden spółnik, który według kontraktu spółki upoważniony jest do prowadzenia interesów lub do zastępowania spółki, dać dowód uzdolnienia, wymagany dla odnośnego przemysłu, który to warunek musi być przez spółkę także w dalszym ciągu wykonywania przemysłu rękodzielniczego wypełniony zawsze najmniej co do jednego spółnika, uprawnionego do zawiadywania interesami. Nadto obowiązana jest spółka uwiadomić władzę przemysłową o każdej zmianie w osobie

spólników, posiadających uzdolnienie do wykonywania przemysłu.

W razie niespodziewanego wystąpienia tego spółnika, który sam jeden posiadał uzdolnienie do wykonywania przemysłu, władza przemysłowa winna wyznaczyć spółce termin aż do sześciu miesięcy w celu wskazania spółnika, któremu poruczone zostało prowadzenie interesów lub zastępstwo spółki i który posiada potrzebny dowód uzdolnienia.

O ile chodzi o spółki komandytowe, postanowienia powyższe mają zastosowanie do odpowiedzialnych osobiście spółników.

§ 14 f.

Przed wystawieniem karty przemysłowej dla przemysłu rękodzielniczego winna władza przemysłowa zwrócić się do odnośnego stowarzyszenia z zaproszeniem, aby w przeciągu trzech tygodni przejrzało u niej środki dowodowe, przedłożone przez stronę dla udowodnienia uzdolnienia. W ciągu takiego samego okresu przysługuje stowarzyszeniu prawo wydania opinii co do przedłożonego dowodu uzdolnienia.

Dokumentów dowodowych podrobionych, falszowanych lub z innych przyczyn za nieważne uznanych nie należy stronom zwracać.

e) Co do przemysłów koncesyjonowanych.

§ 15.

Przemysły koncesyjonowane.

Za koncesyjonowane uznaje się następujące przemysły:

1. wszelkie przemysły, których przedmiotem jest rozmnażanie sposobem mechanicznym lub chemicznym tworów literackich lub artystycznych, albo handel tymiz (drukarnie, miedziorytnie, stalorytnie, drzeworytnie, litografie itp., licząc tu prasy amerykańskie, tudzież księgarnie, łącznie z antykwarniami, handlami dzieł sztuki i nut);

2. przedsiębiorstwa do wypożyczania takich utworów i utrzymywania czytelní;

3. przedsiębiorstwa peryodycznego przewozu osób;

4. przemysły osób, które w miejscach publicznych trzymają w pogotowiu do powszechnego użytku środki do przewozu osób lub też nastroczają się do osobistych usług (jako posłańcy, tragarze itp.);

5. przemysł żeglarski na wodach śródlądowych;

6. budownictwo, studniarstwo, murarstwo, kamieniarstwo i ciesielstwo;

7. kominiarstwo;

8. przemysł czyszczenia kanałów;

9. przemysł oprawczy;

10. wyrób i sprzedaż broni i amunicyj;

11. wyrób i sprzedaż materiałów pyrotechnicznych, przedmiotów pyrotechnicznych i przetworów wybuchowych wszelkiego rodzaju;

12. tandeciarstwo;

13. przemysł zastawniczy;

14. wytwarzanie trucizn lub przyrządzanie materiałów i przetworów, przeznaczonych na lekarstwa, oraz sprzedawanie jednych i drugich, o ile to nie jest zastrzeżone wyłącznie aptekarzom; nadto wyrób i sprzedaż sztucznych wód mineralnych;

15. przemysły gospodnio-szynkarskie (§§ 16. do 20.), licząc tu także wyszynk i drobną sprzedaż palonych napojów wysokowych, uregulowane osobną ustawą (ustawa z dnia 23. czerwca 1881. Dz. u. p. Nr. 62.);

16. przemysłowy wyrób, sprzedaż i wyszynk win sztucznych i półwin (ustawa z dnia 21. czerwca 1880, Dz. u. p. Nr. 120., i rozporządzenie ministerjalne z dnia 16. września 1880, Dz. u. p. Nr. 121.);

17. zakładanie gazociągów, urządzeń do oświetlania i wodociągów;

18. wyrób i naprawa kotłów parowych;

19. wyrób kart do grania;

20. podkówanie kopyt;

21. przemysł łepienia szczurów, myszy, owadów szkodliwych itp. środkami trucizną zawierającymi;

22. stręczenie służby i posad sposobem przemysłowym (§ 21. a do 21. f);

23. utrzymywanie zakładów pogrzebowych (§ 21. g).

Rozporządzenia, które wydano dotychczas na podstawie § 24., a któremi poszczególne przemysły uczyniono zawisłymi od koncesyj, zachowują moc swoją aż do chwili, w której ewentualnie będą zmienione (§ 24.).

§ 16.

Przemysł gospodni i szynkarski.

Przemysłowi gospodniemu i szynkarskiemu służą następujące uprawnienia:

a) przyjmowanie obcych w gospodę;

b) wydawanie potraw;

c) wyszynk piwa, wina i wina owocowego;

d) wyszynk i drobną sprzedaż palonych napojów wysokowych;

e) wyszynk win sztucznych i półwin;

f) podawanie kawy, herbaty, czekolady, innych napojów ciepłych i chłodników;

g) utrzymywanie gier dozwolonych.

Uprawnienia te mogą być nadawane każde z osobna lub też w połączeniu jedne z drugimi, zawsze jednak wyraźnie muszą być w dokumencie nadania wymienione.

§ 17.

Koncesya na wyszynk upoważnia do wydawania gościom dotyczących napojów w naczyniach zamkniętych tak w lokalu, przeznaczonym na wykonywanie przemysłu, jak i przez ulicę, oraz do sprzedawania tych napojów w dowolnej ilości w naczyniach zamkniętych.

§ 18.

W celu uzyskania koncesyi na jedno z uprawnień, przytoczonych w § 16., musi ubiegający się nie tylko odpowiedzieć ogólnym warunkom, przepisany do samoistnego wykonywania przemysłu, lecz nadto wymagać się będzie od niego, aby był człowiekiem, zasługującym na zaufanie i nieposzlakowanym.

Koncesyi należy w każdym razie odmówić, jeżeli bądź przeciw samemu ubiegającemu się, bądź przeciw członkom jego rodziny, żyjącym z nim w związku rodzinnym, mogą być przytoczone fakty, uzasadniające przypuszczenie, że przemysł mógłby być nadużywany do uprawiania zabronionej gry, do ukrywania rzeczy kradzionych, do szerzenia niemoralności lub pijaństwa.

Przy udzielaniu koncesyi należy mieć uwagę na potrzeby ludności, na to, czy lokal, w którym ma być wykonywany odnośny przemysł, nadaje się do tego celu, na ulicę lub plac, gdzie ten lokal się znajduje, oraz na to, czy możliwy jest nadzór policyjny.

Przed udzieleniem koncesyi winna władza przemysłowa wysłuchać zdania gminy, w której ma być siedziba odnośnego przemysłu, a w miejscowościach, gdzie są władze policyjne rządowe, także zdania tych władz. Nadto przed udzieleniem koncesyi uwiadomić należy o wniesieniu prośby stowarzyszenie, posiadające terytoryalną właściwość dla przemysłu gospodnio-szynkarskiego, i zaważać je, aby ewentualną opinię wydała najpóźniej w przeciągu 14-dniowego terminu.

Gdy chodzi o zakładanie hotelów dla przyjezdnych w większych miastach i miejscach kąpielowych, należy według okoliczności pominąć wzgląd na potrzeby ludności, a o ile chodzi o zakładanie hotelów w okolicach górskich w celu podniesienia ruchu turystycznego, nawet wzgląd na możliwość nadzoru policyjnego.

Gdyby pomimo sprzeciwienia się gminy uczyniono zadość prośbie ubiegającego się i udzielono

mu koncesyi na jedno z uprawnień, w § 16. przytoczonych, gmina ma prawo — o ile koncesyi nie udzieliła władza przemysłowa gminy, posiadającej własny statut, i o ile nie chodzi tylko o ponowne udzielenie koncesyi, wykonywanej już dotąd w tym samym lokalu — wnieść do dni 14 od chwili uwiadomienia rekursu do władzy wyższej ze skutkiem odrazającym.

W przeciągu tego samego terminu przyszuła prawo rekursu z takim samym skutkiem także stowarzyszeniu, o ile wydało opinię w należyтым czasie, a koncesya udzielona została wbrew jego wnioskowi, i o ile nie chodzi przytem tylko o ponowne udzielenie koncesyi, wzmiankowane w poprzedzającym ustępie.

Przeciw dwóm zgodnym orzeczeniom dalsze odwołanie się jest niedopuszczalne.

§ 19.

Jedną i tą samą osobą w jednej i tej samej miejscowości może nabywać, dzierżawić lub objąć jako zastępca jedną tylko koncesyę na wyszynk i drobną sprzedaż palonych napojów wysokowych (§ 16. d), a najwięcej dwie na wykonywanie innych w § 16. wyliczonych przemysłów gospodnich i szynkarskich.

Przemysł gospodni i szynkarski winien posiadać koncesyi wykonywać z reguły osobiście. Na wykonywanie przemysłu przez zastępcę lub też wdzierżawienie go zezwalać będzie władza przemysłowa tylko z ważnych powodów.

Za prowadzenie przemysłów takich przez zastępcę lub dzierżawcę bez uzyskania przedtem pozwolenia władzy przemysłowej, karany będzie stosownie do przepisów części VIII. ordynacyi przemysłowej, stanowiącej o przekroczeniach i karach, tak właściciel przemysłu jak i zastępca lub dzierżawca.

§ 20.

Na przeniesienie przemysłów gospodnich i szynkarskich, wymienionych w § 16., lit. c, d, e, tudzież kawiarni do innego lokalu w tej samej miejscowości nie potrzeba wprowadzić nowej koncesyi, ale natomiast postarać się należy o pozwolenie władzy przemysłowej, która winna mieć uwagę na stosowność lokalu, przeznaczonego do wykonywania przemysłu, na to, na jakiej ulicy lub na jakim placu ten lokal się znajduje, na możliwość nadzoru policyjnego oraz na potrzebę ludności.

Przed udzieleniem pozwolenia na przeniesienie przemysłu gospodniego i szynkarskiego powinna władza przemysłowa zasięgnąć zdania gminy, w której się znajduje siedziba tego przemysłu, a gdyby tamże była rządowa władza policyjna, także zdania tej władzy. Nadto przed udzieleniem takiego pozwolenia

uwiadomić należy o wniesieniu podania to stowarzyszenie, które posiada terytoryalną właściwość dla przemysłu gospodniego i szynkarskiego i zawezwać je, aby najdalej do dni 14tu wydało ewentualną opinię w tym względzie.

Gdyby pozwolenie na przeniesienie przemysłu gospodniego i szynkarskiego do innego lokalu zostało przez władzę przemysłową udzielone pomimo sprzeciwienia się gminy, to, o ile pozwolenie to nie wyszło od władzy przemysłowej takiej gminy, która posiada własny statut, wolno jej do dni 14 od chwili uwiadomienia wnieść rekurs do władzy wyższej.

W ciągu tego samego terminu przysługuje prawo wniesienie rekursu także stowarzyszeniu, gdy wydało opinię w należyтым czasie a pozwolenie udzielone zostało wbrew jego wnioskowi.

Przeciw dwóm zgodnym orzeczeniom dalsze odwołanie się jest niedopuszczalne.

§ 20 a.

Do chwilowego tylko wykonywania przemysłu gospodniego i szynkarskiego poza zatwierdzonym stałym lokalem przemysłowym w poszczególnych nadzwyczajnych przypadkach (n. p. zabawy ludowe, festyny na cele dobrocenne, wystawy, budowy, targi, ćwiczenia wojskowe, koncentracje wojska, manewry itp.) przez osoby, które w tej samej lub sąsiedniej gminie trudnią się takim przemysłem, wystarczy licencya, którą wystawiać będzie w każdym przypadku z osobna władza przemysłowa, wzięwszy pod rozwagę, czy zachodzi rzeczywiście potrzeba zamierzonego wykonywania przemysłu a w której oznaczony być ma dokładnie szczególny powód takiego pozwolenia, miejsce, gdzie przemysł ma być wykonywany, oraz okres ważności licencyi.

Przedsiębiorstwa, których wyłącznym celem jest dawanie przytułku i utrzymania podróżnym pewnego przedsiębiorstwa przewozowego (podróżnym międzypokładowym, względnie podróżnym trzeciej lub innej klasy okrętowej, uznanej rozporządzeniem za równorzędną trzeciej) w stacyach, w których się zbierają lub w portach, gdzie wsiadają na okręty, uregulowane będą osobną ustawą dla ochrony wychodźców.

§ 21.

Przemysł drukowy.

Przemysły, wzmiankowane w §. 15., punkcie 1., mogą być zaprowadzane z reguły tylko w miejscowościach, w których ma siedzibę władza polityczna powiatowa lub władza policyjna rządowa.

To postanowienie nie odnosi się jednakże do handlu, ograniczającego się wyłącznie do książek szkolnych, książek do nabożeństwa, kalendarzy i obrazków świętych.

Koncesyi na trudnienie się handlem, ograniczonym wyłącznie do książek szkolnych, książek do

nabożeństwa, kalendarzy i obrazków świętych, udziela władza przemysłowa pierwszej instancyi.

O ile sprzedaż wytworów prasy, wspomnianych w poprzedzającym ustępie, dozwolona jest poza ramami koncesyi, upoważniającej do sprzedaży wytworów prasy w ogólności lub do ograniczonego handlu takimi wytworami, o tem stanowi ustawa prasowa.

Do handlu wytworami prasy, które przeznaczone są wyłącznie do potrzeb przemysłu i obrotu lub do potrzeb życia domowego i towarzyskiego, a których nie można uważać za wytwory artystyczne (zeszyty szkolne, cenniki, kartki cennikowe, karty pocztowe z widokami i karty gratulacyjne, oznajmienia o wynajmowaniu czegokolwiek, blankiety rachunkowe, podziady godzin, zeszyty do pisania, rachunki bieżące, karteczki tytułowe do książek i zeszytów, arkusze do modelowania i kolorowania, odbijanki (kalkamanie), wzory do robót pileczkowych, arkusze z życzeniami, druki do celów przemysłowych i kancelaryjnych itp.) nie potrzeba wogóle koncesyi, lecz zgłaszać go należy jako przemysł wolny.

§ 21 a.

Stręczenie służby i posad w sposób przemysłowy.

Stręczenie służby i posad, wykonywane sposobem przemysłowym, stanowi bez względu na rodzaj stręczonych posad i miejsce służbowych przemysł koncesyonowany.

Do rozpoczęcia tego przemysłu wymagane jest nietylko zadośćuczynienie warunkom, przepisany do samoistnego wykonywania wszystkich przemysłów (§§y 2. do 10.), lecz nadto jeszcze wystarczający stopień ogólnego wykształcenia, zasługiwanie na zaufanie odnośnie do tego przemysłu i stosowny lokal przemysłowy.

Przy udzielaniu koncesyi należy nadto mieć uwagę na potrzeby miejscowe, a udzielenie samo zawisłem będzie od warunku, iżby przeciw zamierzonemu wykonywaniu przemysłu nie przemawiały względy na policyę bezpieczeństwa, zdrowia i obyczajności.

Badając stosunki miejscowe, należy przede wszystkim mieć stosowny wzgląd także na to, czy i o ile potrzeba stręczenia służby i posad w odnośnej gminie nie jest już zaspokojona w dostatecznej mierze przez państwo, kraj, powiat, gminę lub pewne stowarzyszenia, i w tym celu należy odnośne czynniki przed udzieleniem koncesyi wysłuchać. Gdyby koncesya udzielona została mimo sprzeciwienia się czynników, które zapytywano o opinię, wolno im do dni 14 po uwiadomieniu wnieść rekurs ze skutkiem odraczającym.

Koncesya może być udzielona także odwołalnie.

Minister handlu może w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych wydać drogą rozporządzenia w sprawie uzyskania koncesyi na stręczenie poszczególnych kategorii służby i posad jeszcze dalej idące postanowienia.

§ 21 b.

Koncesya może opiewać na stręczenie służby i posad w ogólności albo też może być udzielona z pewnemi ograniczeniami, mianowicie z ograniczeniem do pewnych rodzajów służby lub posad.

§ 21 c.

Jednoczesne wykonywanie przemysłu stręczenia służby i posad z jakimś innym przemysłem przez jedną i tę samą osobę lub w tym samym lokalu może mieć miejsce tylko za szczególnem zezwoleniem władzy politycznej krajowej.

Osobom, posiadającym taką koncesyę, a nie posiadającym zarazem uprawnienia do dawania przytułku obcym (§ 16., lit. a) wzbronione jest pomieszanie u siebie kobiet obcych, poszukujących zajęcia.

§ 21 d.

Przemysł stręczenia służby i posad musi osoba, której udzielono koncesyę, wykonywać z reguły osobiście. Oddawanie takiego przemysłu w dzierżawę jest niedozwolone.

Natomiast może władza polityczna krajowa, gdy zachodzą ważne ku temu przyczyny, zezwolić na wykonywanie tego przemysłu przez zastępcę.

§ 21 e.

Każdy, kto się ubiega o przemysł stręczenia służby i posad, winien wraz z prośbą o koncesyę przedłożyć władzy, która ją nadaje, regulamin swego przedsiębiorstwa do zatwierdzenia, w którym w szczególności oznaczone być mają dokładnie wysokości i warunki opłat, jakich przedsiębiorca żądać będzie w swym przemyśle.

Koncesyonaryuszowi zabronione jest udzielanie lub przyjmowanie zaliczek, nie mniej też przyjmowanie kaucyj z tytułu posady, którą komuś ma nastęrczyć.

Regulamin przedsiębiorstwa musi być przybity w lokalu przemysłowym.

Każda zmiana regulaminu przedsiębiorstwa podlega poprzedniemu zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej.

Koncesyonaryusze są obowiązani przedkładać władzy przemysłowej na jej żądanie te daty, odnoszące się do ich przemysłu, które są potrzebne do zestawień statystycznych, dotyczących publicznej ewidencji pracy.

§ 21 f.

Osoby, które już na podstawie dawniejszych przepisów uzyskały w należyty sposób pozwolenie na trudnienie się stręczeniem służby i posad, podlegają co do dalszego wykonywania tej koncesyi przepisom niniejszej ustawy i muszą przewidziany w §. 21 e regulamin przedsiębiorstwa przedłożyć do czterech tygodni politycznej władzy krajowej do zatwierdzenia.

§ 21 g.

Przedsiębiorstwa pogrzebowe.

Badając stosunki miejscowe przy nadawaniu koncesyi na przemysł, wzmiankowany w §. 15., punkcie 23., należy w szczególności mieć stosowną uwagę na to, czy i o ile potrzeba przedsiębiorstwa pogrzebowego nie jest już w dostatecznej mierze zaspokojona przez samą gminę.

Drogą rozporządzenia wydane będą szczegółowe postanowienia co do zakresu uprawnień przedsiębiorstw pogrzebowych, tudzież co do taryfy opłat, którą przedłożyć musi ubiegający się o koncesyę; taryfa ta podlega zatwierdzeniu władzy przemysłowej.

Przeciw udzieleniu koncesyi wolno gminie wnieść do dni 14 od uwiadomienia rekurs ze skutkiem odraczającym.

§ 22.

Staranie się o koncesyę.

Kto ma zamiar wykonywać przemysł przywiązany do koncesyi, winien wnieść prośbę o koncesyę, składając równocześnie dowód zadosyćczynienia wynogom ustawy. Przed otrzymaniem koncesyi przemysłu rozpoczynać nie wolno.

§ 23.

Warunki szczególne.

Do rozpoczęcia przemysłu koncesyonowanego potrzeba nie tylko wypełnienia warunków, przepisanych do samoistnego wykonywania wszelkiego przemysłu w ogólności (§§. 2. do 10.), lecz nadto wymagać się będzie, żeby ubiegający się był człowiekiem, zasługującym na zaufanie co do odnośnego przemysłu i żeby — o ile chodzi o przemysły, wyszczególnione w §. 15., punkt 1. 2. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 14. 17. 18. 20. 21. 22 i 23 — posiadał specjalne uzdolnienie. W jaki sposób udowadnianie ma być to uzdolnienie, postanowione będzie — o ile dotyczące przepisy nie zawierają się już w tej ustawie — drogą rozporządzenia, które wyda Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i Ministrem wyznań i oświaty.

Ustawa z dnia 26. grudnia 1893, Dz. u. p. Nr. 193, dotycząca uregulowania koncesyonowanych przemysłów budowlanych, pozostaje nienaruszona.

Minister handlu może w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych, po wysłuchaniu opinii izby handlowej i przemysłowej, gdzie zaś istnieją związki stowarzyszeń, także opinii tych związków oraz odnośnych stowarzyszeń, postanowić drogą rozporządzenia, bądź w ogólności, bądź tylko dla pewnych miejscowości lub obszarów, że koncesya na poszczególne kategorie przemysłu gospodniego i szynkarskiego, które muszą być ściśle oznaczone, udzielona być może tylko tym osobom, które dadzą dowód szczególnego uzdolnienia; dowód ten będzie szczegółowo uregulowany drogą rozporządzenia.

Jednakże przepisy, o których mowa w poprzedzającym ustępie, mogą być wydane tylko o tyle, o ile urzędnicy stowarzyszeń zawodowych, oraz zawodowe zakłady naukowe, zabezpieczają w obszarach, o które w danym razie chodzi, zupełnie dostateczne wykształcenie młodych sił dla odnośnych przemysłów.

Przy udzielaniu koncesyi na przemysły, wymienione w § 15., punkt 1, 2, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 15, 16, 22 i 23, oraz na przytoczony w punkcie 14. przemysł sprzedawania trucizn i przeznaczonych na lekarstwa materiałów i przetworów, należy mieć nadto uwagę na stosunki miejscowe: udzielenie koncesyi na przemysły, wymienione w § 15., zawisłem jest dalej od tego warunku, żeby zamierzone wykonywanie przemysłu nie podlegało żadnemu zarzutowi ze stanowiska policyi bezpieczeństwa, moralności, zdrowia, ogniowej lub komunikacyjnej.

§ 23 a.

Przed nadaniem pewnego przemysłu koncesjonowanego, do rozpoczęcia którego wymagane jest szczególne uzdolnienie (§ 23, ustęp 1. i 3.), powinna władza przemysłowa dać odnośnemu stowarzyszeniu sposobność przegładnięcia w swem biurze środków dowodowych, przedłożonych przez stronę w celu wykazania uzdolnienia, wyznaczając mu na to okres trzytygodniowy. W ciągu takiego samego okresu przysługuje stowarzyszeniu prawo wydania opinii o przedłożonym dowodzie uzdolnienia.

Z analogicznym zastosowaniem przepisów, obowiązujących co do przemysłów rękodzielniczych (§ 14 e), dozwolone jest uwolnienie od dowodu uzdolnienia.

Przepis poprzedzającego ustępu nie ma zastosowania do przemysłów budowlanych.

Co się tyczy udowadniania szczególnego uzdolnienia przez jawne spółki handlowe lub spółki komandytowe, stosowane być mają w analogiczny sposób postanowienia § 14 e. O ile chodzi o przedsiębiorstwo przemysłowe, wykonywane sposobem fabrycznym, wystarczy udowodnienie specjalnego

uzdolnienia dla osoby zastępcy (zawiadawcy przedsiębiorstwa). Gdy co do kwestyi, czy pewne koncesjonowane przedsiębiorstwo przemysłowe uważane być ma za wykonywane sposobem fabrycznym, zachodzi wątpliwość, rozstrzygać należy według przepisu § 1., ustępu 6.

Nadto przed udzieleniem koncesyi na takie przemysły, przy których nadawaniu trzeba mieć uwagę na potrzeby miejscowe, należy zasięgnąć opinii owej gminy, w której ma być siedziba przemysłu.

§ 24.

Zastrzeżenie.

Minister handlu ma prawo, porozumiewając się z Ministrem spraw wewnętrznych i wysłuchawszy opinii izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieją związki stowarzyszeń, także opinii tych związków, oraz zdania odnośnych stowarzyszeń postanowić aż do ustawowego uregulowania tej kwestyi, gdyby względy publiczne nieodzownie tego wymagały, przymus koncesyjny także dla poszczególnych innych przemysłów, które nie są wyliczone w tej części ustawy i to albo w ogólności albo tylko dla pewnych powiatów.

W odnośnem rozporządzeniu mogą być wydane postanowienia co do osobistego i zawodowego uzdolnienia, które ubiegający się musi posiadać, aby uzyskać koncesyę, co do jakości siedziby przemysłu i lokalu przemysłowego, wreszcie co do sposobu, zakresu i warunków wykonywania przemysłu. W szczególności może w niem być postanowione, czy i o ile wykonywanie przemysłu przez dzierżawców lub zastępców jest zabronione lub o ile niedozwolone jest równoczesne trudnienie się innym przemysłem. Nadto może rzeczzone rozporządzenie zawierać postanowienia co do obowiązku prowadzenia osobnych ksiąg i wykazów, co do dopuszczalności specjalnego uregulowania pod względem przemysłowo-policyjnym, co do uwzględniania potrzeb miejscowych, tudzież co do instancyi, nadającej koncesyę.

W podobny sposób można też poszczególne przemysły, podlegające obecnie przymusowi koncesyjnemu, od tego przymusu uwolnić, gdyby zmiana stosunków przemawiała za dopuszczalnością takiego zarządzenia, oraz postanowić, że w miejscowościach, w których władza w interesie obrotu ustanowiła do sprawowania pewnych czynności i usług, wymagających szczególnego zaufania publiczności, pewne, związane odpowiedzialnością osoby, wykonywanie tych samych czynności wszystkim innym osobom jest zabronione.

Cześć III.

Potrzeba potwierdzenia zakładu przemysłowego w pewnych rodzajach przemysłu.

§ 25.

Zakłady przemysłowe, które potrzebują potwierdzenia.

Pozwolenie do otwarcia zakładu przemysłowego jest potrzebne we wszystkich tych rodzajach przemysłu, w których do wykonywania właściwych prac używane są umyślnie założone ogniska lub maszyny parowe i wszelkie inne motory lub przyrządy wodne, tudzież które mogłyby być niebezpieczne lub uciążliwe dla sąsiedztwa z powodu wpływów zdrowiu szkodliwych, wykonywania robót groźących niebezpieczeństwem, nieprzyjemnej woni lub sprawiania nadzwyczajnego loskotu. Przed uzyskaniem pozwolenia zakładów takich nie wolno urządzić:

§ 26.

Postępowanie w ogólności.

We wszystkich takich zakładach przemysłowych, o ile nie należą do tych, z którymi postąpić się ma według § 27., zbadać powinna władza w najkrótszy sposób, co w nich jest złego i przepisać potrzebne warunki i ograniczenia co do urządzenia zakładu, bacząc przedewszystkiem na to, aby takie zakłady przemysłowe nie były uciążliwe dla kościołów, szkół, szpitali, tudzież innych zakładów i budynków publicznych i aby już samo urządzenie pracowni nie wystawiało na niebezpieczeństwo życia i zdrowia osób także zatrudnionych.

§ 27.

Postępowanie szczególnie co do pewnych zakładów przemysłowych.

Pozwolenie na otwarcie zakładów następujących, wydawane być może tylko na zasadzie postępowania poniżej przepisanego. Zakłady te są:

1. opraviska;
2. zakłady do wyrobu materiałów pyrotechnicznych, przedmiotów pyrotechnicznych i przetworów wybuchowych;
3. zakłady do czyszczenia szpceci, włóśnienia i pierza;
4. warzelnie sinku;
5. fabryki towarów chemicznych;
6. fabryki cementu;
7. fabryki nawozów sztucznych (pudretty, soli moczowej itp.);

8. rękodzielnie strun jelitowych;
9. destylarnie olejów skalnych;
10. fabryki tektury i pilśni do pokrywania dachów;
11. zakłady wyrobu i czyszczenia strun jelitowych;
12. warzelnie pokostu i terpentyny;
13. suszarnie lnu i konopi;
14. warzelnie jelit;
15. młyny do złota i srebra;
16. luty szklane;
17. garbarnie i składy skór i blamów surowych;
18. fabryki guzików rogowych;
19. suszarnie siarczane chmielu;
20. zakłady do napawania drzewa;
21. odlewalnie świec;
22. bielarnie kości;
23. warzelnie kości;
24. stępy i młyny do kości;
25. piece do kości, fabryki spodyum;
26. fabryki kollów;
27. warzelnie kleju;
28. zakłady do wyrobu i przechowywania gazu oświetlającego;
29. szmelcownie, luty i kuźnice o ile upoważnienie do ich założenia nie opiera się już na nadaniu kopalni;
30. fabryki machin;
31. fabryki oleju, pokostu i lakieru;
32. warzelnie smoly asfaltu i mazi;
33. fabryki papieru;
34. fabryki kwasu solnego;
35. fabryki kwasu saletrzanego;
36. fabryki salmiaku;
37. suszarnie wełny i bawełny;
38. fabryki kwasu siarczanego;
39. rzeźnie i fabryki albuminu;
40. bielniki pospieszne;
41. warzelnie mydła;
42. fabryki zwierciadeł amalgamowanych;
43. kamieniołomy, cegielnie, piece do wapna i gipsu, o ile nie stanowią zatrudnienia pobocznego w rolnictwie i o ile te ostatnie są założone poza obrębem miejsca, w którym dobywa się materiał;
44. piece do topienia łożu;
45. piece do towarów garncarskich;
46. wyrobnie ceraty;
47. fabryki zapalók;
48. fabryki cukru, spirytusu i drożdży stałych;
49. zakłady wyrobu koks.
50. wyrobnie smoly z węgla kopalnych,
51. wyrobnie smoly drzewnej,
52. piece do sadz.

o ile mają być założone poza obrębem miejsca, gdzie się wydobywa materiał.

Minister handlu mocen jest zmienić ten wykaz swoim rozporządzeniem w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu Izby handlowych i przemysłowych.

§ 28.

Podanie.

O pozwolenie do otwarcia zakładów w §. 27. wymienionych, wniesić trzeba podanie do władzy przemysłowej, dołączając potrzebne opisy i rysunki.

§ 29.

Edykt.

Zamiar założenia przedsiębiorstwa podawana do wiadomości powszechnej przez rozlepienie ogłoszeń w dotyczącej gminie, jakoteż przez osobne uwiadomienie przełożonego gminy i sąsiadów, a według okoliczności także przez jednorazowe ogłoszenie w gazecie, przeznaczony do umieszczania ogłoszeń urzędowych a zarazem wyznaczy termin do narady komisyjnej w okresie 2 do 4 tygodni, na której, jeżeli tego nie uczyniono już pierwszej piśmiennie, należy wniesić ewentualne zarzuty, w razie bowiem przeciwnym udzieli się zezwolenia do urządzenia zakładu, o ile co do tego nie zachodziłyby przeszkody z urzędu.

Władza ma także zarządzić, aby czynności urzędowe ze względów policyjno-budowniczych, ogniowych i zdrowotnych, jakoteż ustawami o użytkowaniu wód przepisane, gdyby były potrzebne, odbywały się ile możności jednocześnie z temi, których przedmiotem jest ocenienie możliwości otwarcia zakładu ze stanowiska policyi przemysłowej.

§ 30.

Narada.

Na naradzie komisyjnej władza zbadać ma z urzędu wszystkie okoliczności rozstrzygające, nawet wtedy, gdyby nie wniesiono przeciw zakładowi żadnych zarzutów, wniesione zaś zarzuty gruntownie roztrząsać i dążyć ile możności do uchylenia ich zgodnym sposobem.

W orzeczeniu, które wydane być ma jak można najrychlej, wyrazić należy w każdym razie, czy i o ile proponowany zakład może być dopuszczony pod względem przemysłowo-policyjnym, czy więc można nań zezwolić.

Gdy się pozwala na urządzenie zakładu, orzeczenie zawierać powinno potrzebne ewentualnie warunki i ograniczenia, tyczące się urządzenia i ruchu, jakoteż takie zarządzenia, które okażą się

potrzebnymi, aby już samo urządzenie pracowni nie sprzeciwiało się przepisom §. 26.

Gdyby przeciwko przedsiębiorstwu wniesiono zarzuty z tytułów prawa prywatnego, a załatwienie ich zgodnym sposobem się nie powiodło, należy zarzuty te przytoczyć wyraźnie w pozwoleniu i odesłać strony na drogę prawa. Dla władzy administracyjnej nie może to być powodem do wzbronięcia urządzenia zakładu.

Tylko sąd mocen jest orzec na podanie strony, czy aż do rozsądzenia sporu, urządzenie zakładu, które ze stanowiska policyi przemysłowej uznano za dopuszczalne, należy wstrzymać lub też, czy i jakimi ograniczeniami można tymczasowo zakład urządzać (§§ 340, 341, 342 p. k. u. c.).

§ 31.

Koszta ogłoszenia i postępowania w sprawie zakładów przemysłowych ponosić ma przedsiębiorca; do pokrycia kosztów, które powstały wskutek lekkomyślnych zarzutów, zniwolić należy tego, który z tymi zarzutami wystąpił.

§ 32.

Zmiany w zakładzie przemysłowym.

O zmianach w urządzeniu zakładu przemysłowego lub w sposobie fabrykacji, tudzież o znaczniejszym rozszerzeniu fabrykacji, mogącem spowodować jeden ze stosunków w §. 25 przewidzianych, uwiadomić należy poprzednio władzę przemysłową, która może zaniechać zarządzenia komisyjnej narady, jeżeli się przekona, że zamierzona zmiana lub rozszerzenie nie wystawi sąsiadów i w ogólności gminy na nowe uszczerbki, niebezpieczeństwa i uciążliwości, lub na większe jeszcze od tych, które połączone są z istniejącym zakładem.

Zmiana osoby posiadacza przemysłu nie podlega za sobą potrzeby nowego zatwierdzenia zakładu przemysłowego.

§ 33.

Unieważnienie pozwolenia.

Gdyby ruch zakładu nie rozpoczął się w przeciągu roku po wydaniu pozwolenia na otwarcie, lub gdyby przerwa w ruchu trwała dłużej niż trzy lata, natenczas pozwolenie traci swoją ważność.

W okolicznościach na uwzględnienie zasługujących można terminy te na prośbę posiadacza zakładu przemysłowego odpowiednio przedłużyć.

Gdyby wskutek klęski elementarnej lub innego przypadku, zakład został całkiem zniszczony, natenczas, chcąc wprowadzić go w ruch na nowo, trzeba wprzód podać o pozwolenie w tej mierze.

§ 34.

Rekurs.

O orzeczeniu władzy przemysłowej, tyczącem się zakładów przemysłowych jakoteż kwestyi we względzie zastosowania przepisów poprzedzających paragrafów niniejszej części i o motywach tego orzeczenia uwiadomić należy strony, to jest ubiegających się i osoby, które wystąpiły z zarzutami.

Przeciwko tej decyzji wolno każdej stronie odwołać się do wyższej instancji, rekurs zaś wniesić należy piśmiennie lub ustnie w przeciągu dni 14tu do tej władzy administracyjnej, która wydała orzeczenie w pierwszej instancji.

Rekurs w porę wniesiony ma skutek odraczający.

§ 35.

W tych miejscach, w których rzeźnie publiczne, należące do gmin i stowarzyszeń, znajdują się już lub mają być założone, w dostatecznym rozmiarze. Władza krajowa może na wniosek reprezentacji gminy zabronić dalszego używania istniejących i zakładania nowych rzeźni prywatnych.

Taryfy opłat, które pobierane być mają, winny być potwierdzone przez Władzę krajową.

Rozdział IV.

Zakres uprawnień przemysłowych i ich wykonywanie.

§ 36.

Zakres uprawnienia przemysłowego oceniany będzie według brzmienia karty przemysłowej lub koncesyi z uwagą na postanowienia, zawarte w następujących paragrafach.

Gdy co do zakresu uprawnień przemysłowych zachodzi wątpliwość, rozstrzyga władza polityczna krajowa, wysłuchawszy izbę handlową i przemysłową, która w tej mierze zapyta o zdanie związek stowarzyszeń zawodowych, gdzie taki związek istnieje, oraz odnośne stowarzyszenie.

§ 37.

Każdy przemysłowiec ma prawo łączyć ze sobą wszystkie prace, potrzebne do zupełnego wykończenia swych wyrobów, i trzymać potrzebnych do tego robotników nawet z innych gałęzi przemysłu.

Przez robotników nie rozumie się tutaj, o ile chodzi o przemysły rękodzielnicze lub takie przemysły koncesyonowane, do rozpoczęcia których wymagane jest specjalne uzdolnienie (§ 23., ustęp 1.), uczniów (terminatorów) odnośnych innych gałęzi przemysłu.

Podobnie też mają przemysłowcy prawo utrzymywać w należyłym stanie swe urządzenia warsztatowe, maszyny, narzędzia i wszelkie inne środki pomocnicze ruchu przemysłowego i wytwarzać dla potrzeb własnego przedsiębiorstwa te używane w handlu środki pomocnicze, które służą do puszczania w obieg targowy ich wytworów (opakowania, owinięcia itp.).

Ograniczenie do sprzedaży towarów własnego wyrobu nie ma miejsca.

§ 38.

Zgłoszenie przemysłu handlowego bez ograniczenia do pewnych towarów lub pewnych kategorii towarów obejmuje w sobie prawo do handlowania wszelkimi towarami, dopuszczonymi do wolnego obrotu i nie podlegającymi co do sprzedaży warunkowi specjalnego pozwolenia (koncesyi).

Zgłoszenie przemysłu handlowego, ograniczonego do pewnych towarów lub do pewnej kategorii towarów, daje prawo wyłącznie tylko do handlowania tymi a nie innymi towarami.

Do sprzedaży drobiazgowej w zakresie, podanym w pierwszym ustępie (handel towarów mieszanych), mogą się zgłaszać tylko te osoby, które złożą dowód uzdolnienia, przepisany w § 13. a.

Taki sam dowód złożyć należy, chcąc rozpocząć handel kolonialny, korzenny i materiałowy.

Przedsiębiorcom przemysłów handlowych, wspomnianych w poprzedzających ustępach, którzy, zgłaszając przemysł, obowiązani są złożyć dowód uzdolnienia, przysługuje wyłączne prawo sprzedaży drobiazgowej cukru, kawy, herbaty, korzeni, olejów skalnych, towarów materiałowych i farb, oraz handlu drobiazgowego palonymi napojami wysokokowymi we flaszkach, zamkniętych w praktykowany powszechnie sposób handlowy, przyczem zresztą w zakresie uprawnienia zgłoszonych przemysłów nie następuje żadna zmiana.

Zastrzeżenie, postanowione w poprzedzającym ustępie, nie będzie miało zastosowania ani do uprawnień do sprzedaży, przysługujących producentom, ani też w ogólności do nabytych już uprawnień handlowych, zaś w miejscowościach, w których w dniu ogłoszenia tej ustawy niema jeszcze żadnego z przemysłów handlu drobiazgowego, wyszczególnionych w ustępie 3. i 4., nie będzie ono miało mocy dopóty, dopóki ten wyjątek z uwagi na znaczny rozwój stosunków miejscowych nie zostanie uchylony drogą rozporządzenia.

§ 38 a.

Przedsiębiorcy przemysłu handlowego jako takiemu nie przysługują w ogólności ani prawo sporządzania lub przerabiania wytworów przemysłowych, ani też prawo wykonywania zmian lub naprawek na nich; jednakże do uskutecznienia zmian na towarach, które ofiaruje komuś na sprzedaż lub których ma komuś dostarczyć, jest on uprawniony o tyle, o ile celem zmiany jest wyłącznie tylko dostosowanie towaru do potrzeby kupującego dla unrozdziwienia zbytu.

Przedsiębiorca przemysłu handlowego jest uprawniony do przyjmowania zamówień na takie towary, które według zgłoszenia przemysłu wolno mu sprzedawać. W tym celu upoważniony jest także do brania miary, pod warunkiem, że wykonanie zamówionych towarów porusza samoistnym wytwórcem. Z takim samym ograniczeniem ma także prawo podejmować się wykonania zmian i naprawek na wyrobach, których dostarczył.

Co do obuwia, ludzież sukien dla mężczyzn, kobiet i dzieci, których wyrób należy do zakresu uprawnienia przemysłu rękodzielniczego szewskiego i krawieckiego, prawo brania miary, o którym była mowa w poprzedzającym ustępie, przysługuje przedsiębiorcom przemysłów handlowych jako takim tylko o tyle, o ile wzięcie miary potrzebne jest do wyszukania stosownego towaru ze składu. To ograniczenie uprawnienia do brania miary nie stosuje się do tych przedsiębiorców przemysłów handlowych, którzy już w dniu 1. stycznia 1907 trudnili się wyłącznie lub przeważnie handlem obuwia lub odzieży.

Prawo przyjmowania zleceń na naprawy obuwia, względnie odzieży, nie przysługuje przedsiębiorcom przemysłów handlowych.

§ 39.

Stałe lokale przemysłowe.

Ci, którzy trudnią się przemysłem wolnym lub rękodzielniczym, mogą w gminie, w której mają siedzibę, utrzymywać kilka stałych lokali przemysłowych (warsztatów albo lokali sprzedaży) i przenosić je w granicach tej gminy z jednego miejsca na drugie.

W każdym razie należy jednak uwiadomić o tem władzę przemysłową.

Przeniesienie przemysłu koncesyonowanego na inne miejsce w tej samej gminie może nastąpić tylko po zasięgnięciu zezwolenia władzy przemysłowej.

Gdy chodzi o przeniesienie takiego przemysłu koncesyonowanego, przy nadawaniu którego musiały być uwzględnione stosunki miejscowe (§ 23., ustęp 5.), władza przemysłowa winna przed udzie-

leniem zezwolenia zapytać o zdanie gminę, w której znajduje się siedziba tego przemysłu.

§ 40.

Zakłady przyglównne (filie) i składy.

Jeżeli przemysłowcy zamierzają obok głównego zakładu przemysłowego utworzyć zakłady przyglównne lub składy (do których jednakże nie zalicza się magazynów i innych lokalności, służących tylko do przechowywania towarów), obowiązani są, o ile chodzi o przemysły wolne lub rękodzielnicze, uwiadomić o tem w każdym przypadku władzę przemysłową, wskazując siedzibę filii lub składu. To doniesienie uczynić należy tak do władzy przemysłowej zakładu głównego, jak i do władzy przemysłowej, właściwej dla siedziby filii lub składu.

Co do przemysłów koncesyonowanych należy w takich razach zasięgnąć szczególnego pozwolenia władzy przemysłowej i to, gdy chodzi o takie przemysły, do których nadania powołana jest władza wyższa, pozwolenia owej władzy wyższej, w której okręgu administracyjnym filia lub skład ma mieć siedzibę, we wszystkich zaś innych przypadkach pozwolenia władzy przemysłowej, właściwej dla siedziby filii lub składu. Jednakże każdym razem uwiadomić należy także władzę przemysłową zakładu głównego.

Gdyby co do zamierzonego utworzenia zakładów przyglównnych lub składów zachodziły takie okoliczności, które w myśl tej ustawy nie pozwalają na wydanie karty przemysłowej (§ 13.), względnie na udzielenie koncesyi (§ 22.), w takim razie władza winna stronie zabronić założenia filii lub składów, podając jej zarazem do wiadomości, co stoi temu na przeszkodzie.

Nadto, o ile chodzi o nowy zakład przemysłowy, winna władza także w tych przypadkach postąpić według postanowień części III.

§ 41.

Prowadzenia przemysłu poza obrębem siedziby.

Prowadzący przemysł mogą wszędzie, nawet poza obrębem gminy swojej siedziby, dawać w komis przedmioty swego przemysłu innym przemysłowcom, którym wolno wyroby takie utrzymywać, mogą dostarczać ich na zamówienia i wszędzie wykonywać zamówione roboty.

§ 42.

Dla wykonywania przemysłu kominarskiego może polityczna władza krajowa ze względów ogniowo-policyjnych, wysłuchawszy zdania stowa-

rzyszenia, istniejącego dla tego przemysłu i reprezentacji gminnych, zarządzić podział na okręgi, których obszar nie może z reguły wychodzić poza granice jednego powiatu politycznego.

Taki podział na okręgi może polityczna władza krajowa zarządzić w razie potrzeby ze względów sanitarno-policyjnych, po wysłuchaniu odnośnych stowarzyszeń i reprezentacji gminnych, także co do wykonywania przemysłu czyszczenia kanatów (przemysłu czyszczenia dołów kloaczych) i przemysłu rakarskiego.

Wspomniany podział na okręgi ma ten skutek, że w granicach każdego takiego odgraniczzonego okręgu prawo wykonywania robót przysługuje tylko tym przedsiębiorcom przemysłowym odnośnej kategorii, którzy w tym okręgu mają swą siedzibę. Jednakże w przypadkach nagłej konieczności można kominiarzy, kanalarzy i rakarzy używać do pomocy w robocie także poza obrębem ich okręgu.

Polityczna władza krajowa może po wysłuchaniu istniejącego stowarzyszenia i reprezentacji gminnych zarządzić zmiany w takim podziale na okręgi albo też uchylić go zupełnie, w którym to razie dotyczącym przemysłowcom nie przysługuje prawo do odszkodowania.

§ 43.

Przesiedlenie się.

Przesiedlenie się do miejsca, położonego poza obrębem gminy, w której była dotychczasowa siedziba przemysłu, uważane będzie we wszystkich gałęziach przemysłu za założenie nowego przemysłu, przyczem jednakże nie będzie wymagane ponowne składanie dowodu zawodowego uzdolnienia, przepisanego co do niektórych przemysłów.

§ 44.

Znak zewnętrzny (godło).

Każdy przemysłowiec obowiązany jest miejsce, na którym zawód swój stale wykonywa lub też mieszkanie swoje zaopatrzyć odpowiednim na zewnątrz widocznym znakiem i ma prawo posługiwać się wszelkiego rodzaju ogłoszeniami.

§ 45.

Obowiązek oznajmienia firmy celem zapisania jej w rejestrze handlowym, przepisany jest w ustawie handlowej i niniejsza ustawa weale go nie narusza.

§ 46.

Wdzierstwo.

Żaden przedsiębiorca przemysłowy nie ma prawa przywłaszczać sobie nazwiska, firmy, herbu,

ani też szczególniejszego jakiego oznaczenia zakładu innego krajowego przedsiębiorcy przemysłowego lub producenta, a to tak w znaku wywieszonym na mieszkaniu czy też na miejscu swego zarobkowania, jak i w publicznych ogłoszeniach, okólnikach, cennikach, ani też w podany wyżej sposób oznaczać fałszywie przedmioty swego przemysłu jako pochodzące z innej wyrobni.

Wdzierstwo takie uprawnia poszkodowanego do nalegania na właściwą władzę przemysłową, aby powstrzymała dalsze używanie bezprawnego oznaczenia, lub aby zabroniła fałszywego ogłoszenia.

Poszkodowanego nie pozbawia opieki okoliczność, że w bezprawnem oznaczeniu lub fałszywem ogłoszeniu rozszerzono, skrócono lub w inny sposób zmieniono nazwisko, firmę, herb, szczególne oznaczenie zakładu lub podano inne miejsce wyrobu, jeżeli zmian tych nie można dostrzedz bez nadzwyczajnej uwagi.

§ 47.

Jeżeli jedno z wdzierstw, w § 46. wymienionych, popełniono świadomie, sprawca staje się winnym przekroczenia, które ma być ukarane według ustawy przemysłowej.

Rozprawa karna z powodu takiego wdzierstwa wytoczona być może tylko na prośbę poszkodowanego, o ile nie zachodzi tu czyn karygodny, który według ustawy karnej powszechniej sądy karne ścigać mają z urzędu, albo gdy tenże nie podlega karze porządkowej w myśl artykułu 26., ustępu 2. kodeksu handlowego.

Jeżeli jednak poszkodowany odwoła prośbę swoją o ukaranie jeszcze przed ogłoszeniem oskarżonemu orzeczenia władzy, natenczas z zastrzeżeniem jego roszczeń do wynagrodzenia na prawie prywatnem opartych, zaniechać należy tak ukarania jak i dalszego dochodzenia, mającego na celu ukaranie.

§ 48.

Opieka zapewniona w §§ 46. i 47. przemysłowcom i producentom krajowym służy także przemysłowcom i producentom obcokrajowym, pod warunkiem, że państwo ich przestrzega wzajemności.

§ 49.

Staje się prócz tego winnym przekroczenia:

1. Każdy przemysłowiec, który w przypadkach, nie przytoczonych już w § 46. lub w ustawie

o ochronie znaczków przemysłowych, do zewnętrznego oznaczenia swego zakładu lub mieszkania albo do oznaczenia wyrobów lub w ogóle w pełnieniu swoich czynności i w podpisach używa cudzego nazwiska, nie będąc do tego uprawnionym przez zaciągnięcie firmy swojej do rejestru handlowego;

2. każdy przemysłowiec, używający w przypadkach wymienionych pod 1 odznaczeń, których nie otrzymał;

3. każdy przemysłowiec, który w przypadkach, w ustępie 1. wymienionych, używa napisu, pozwalającego domyślać się istnienia spółki, której w rzeczywistości wcale nie ma;

4. każdy przemysłowiec, który nie mając do tego prawa na zasadzie skutecznego wpisania firmy swojej do rejestru handlowego, używa w przypadkach, w ustępie 1. wzmiankowanych, nie całego swego imienia i nazwiska;

5. każdy przemysłowiec, który w przypadkach, w ustępie 1. wzmiankowanych, jeżeli z innymi jest w spółce, używa oznaczenia, zawierającego nie tylko nazwiska spółników, lecz nadto dodatek nadmieniający o istnieniu spółki, nie będąc w myśl kodeksu handlowego uprawnionym do używania firmy tego rodzaju.

§ 50.

Gdy jeden z czynów, w §§ 46. do 49. wzmiankowanych, podlega karze porządkowej w myśl ustępu 2., artykułu 26. kodeksu handlowego, nie trzeba nakładać osobno kar, wzmiankowanych w w § 131., lit. a, b i c ordynacji przemysłowej.

Rozsądzenie roszczeń o wynagrodzenie szkody, zrządzonej przez wdzierstwa i przekroczenia, wzmiankowane w §§ 46. do 49., należy wyłącznie do właściwych sądów, które orzekać mają według uznania tak co do tego, czy szkodę wyrządzono, jak i co do jej wielkości.

§ 51.

Taryfy cen maksymalnych.

Dla drobnej sprzedaży artykułów, które stanowią najniezbędniejsze potrzeby życia codziennego, oraz dla przemysłu kominiarskiego, kanalarzkiego, rakarskiego, przewozowego i przemysłu usługaczy publicznych, mogą być ustanowione taryfy cen maksymalnych.

Dla przemysłu kominiarskiego, kanalarzkiego i rakarskiego muszą być takie taryfy ustanowione koniecznie, gdy w myśl § 42. zarządzone zostaje

odgraniczenie działalności tych przemysłów według okręgów. Dla poszczególnych gmin mogą być ustanowione rozmaite wymiary cen taryfowych.

Taryfy, o których była mowa w poprzedzających ustępach, ustanowione będą przez władzę polityczną krajową, która wysłucha w tym względzie zdania reprezentacji gminnych, oraz izby handlowej i przemysłowej i odnośnych stowarzyszeń zawodowych, i weźmie pod rozwagę zachodzące stosunki, obowiązując zaś będą tylko na obszarze odnośnych gmin, dopóki nie zostaną odwołane.

Dla przedsiębiorstw przewozu osób ustanowione będą wzmiankowane w poprzedzającym ustępie taryfy cen maksymalnych na wniosek reprezentacji gminnej i po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, oraz istniejących stowarzyszeń zawodowych.

Co do zaprowadzonego w niektórych gminach oddawania w dzierżawę wyrębu mięsa i pieczenia chleba, obowiązywać będą i nadal specjalne przepisy.

§ 52.

Uwidocznienie cen.

Władza przemysłowa zarządzi, izby dla drobnej sprzedaży najpotrzebniejszych przedmiotów codziennego użytku, dla gospód i szynków, dla przedsiębiorców przewozu, dla usługaczy publicznych, postanowiona i na widok publiczny wystawiona była taryfa cen i zapłat ze względu na ilość i na jakość.

§ 53.

Obowiązek prowadzenia niektórych rodzajów przemysłu.

Piekarzom, rzeźnikom, kominiarzom, czyścicielom kanałów i przedsiębiorcom przewozu nie wolno przerwać, kiedy się im podoba, wykonywania raz rozpoczętego przemysłu, lecz obowiązani są na cztery tygodnie przed zamierzonym zawieszeniem przedsiębiorstwa uwiadomić o tem władzę przemysłową.

§ 54.

Uregulowanie poszczególnych przemysłów.

W jaki sposób przedsiębiorcy przemysłu tancierskiego i zastawniczego, oraz przemysłu stręczenia służby i posad mają prowadzić książki i jakiej kontroli policyjnej muszą się poddawać co do zakresu i sposobu wykonywania swego przemysłu, postanowione będzie drogą rozporządzenia.

Przemysł przewozu osób i usługi publicznej, przemysły kominiarzy, kanalarzy i oprawców, przemysł gospodnio-szynkarski, przedsiębiorstwa stręczenia służby i posad, wreszcie przedsiębiorstwa pogrzebowe, podlegają uregulowaniu przemysłowo-

policyjnemu, które może się odnosić tak do pewnej kategorii przemysłu, jak i do poszczególnych przedsiębiorstw.

Odgraniczenie praw sprzedaży aptekarzy z jednej a drogistów (składów materiałów) z drugiej strony uregulowane będzie po wysłuchaniu izb handlowych i przemysłowych, oraz odnośnych stowarzyszeń, drogą rozporządzenia.

§ 55.

Zastępca (zawiadowca interesów) lub dzierżawca.

Każdy przemysłowiec może wykonywać swój przemysł także przez zastępcę (zawiadowcę interesów), lub wypuścić go w dzierżawę. Oddawanie przemysłu w poddzierżawę jest zabronione.

Zastępca (zawiadowca interesów) lub dzierżawca musi zawsze, tak samo jak przedsiębiorca, posiadać kwalifikacje, potrzebne do samoistnego prowadzenia odnośnego przemysłu. Wobec tego w przemysłach wolnych i rękodzielniczych winien przedsiębiorca osobę zastępcy (zawiadowcy interesów) lub dzierżawcy władzy przemysłowej wskazać, a w przemysłach koncesyjonowanych zasięgnąć jej zatwierdzenia.

Co do przemysłu gospodnio-szynkarskiego obowiązują postanowienia, zawarte w § 19., a co do strzeżenia sposobem przemysłowym służby i posad, postanowienia § 21 *d*.

Postanowienia tego paragrafu mają zastosowanie także do właścicieli przemysłów realnych, którzy, nie posiadając ustawowego uzdolnienia do ich wykonywania, chcą je prowadzić przez zastępcę (zawiadowcę interesów) lub dzierżawcę.

§ 56.

Przejęcie przemysłu na kogo innego.

Po śmierci przemysłowca winien dziedzic lub zapisobierca, chcąc przemysł dalej prowadzić, zgłosić go na nowo na swe imię.

Zgłoszenie na nowo musi nastąpić także w tym przypadku, jeżeli zakład przemysłowy przeniesiony zostaje na kogo innego na mocy aktów prawnych pomiędzy żyjącymi.

Gdy jest to przemysł koncesyjonowany, potrzeba w obu przypadkach nowej koncesyi.

Jednakże po śmierci przemysłowca może przemysł koncesyjonowany lub rękodzielniczy albo przemysł handlowy, podlegający dowodowi uzdolnienia (§ 13 *a*, względnie § 38., ustęp 3. i 4.), na podstawie dekretu koncesyjnego, opiekującego na imię zmarłego przemysłowca, lub takicjże karty przemysłowej, być prowadzony na rachunek wdowy lub uprawnionych do dziedzictwa małoletnich descen-

dentów, o ile wdowa nie była rozwiedziona z własnej winy i dopóki trwa stan wdowieństwa, względnie dopóki descendenci nie dojdą do pełnoletności, o czem należy zrobić tylko proste doniesienie do władzy przemysłowej.

Jeżeli przemysłowiec oprócz wdowy, która nie była z nim z własnej winy sądowo rozwiedziona i która chce przemysł dalej prowadzić, pozostawił także małoletnich descendentów, natenczas prawo, w poprzedzającym paragrafie określone, o ile przemysłowiec nie poczynił żadnych zarządzeń w tej mierze, przysługuje wzmiankowanym osobom wspólnie. Poszczególne osoby z pomiędzy uprawnionych w ten sposób mogą zrzec się tego prawa dla siebie.

Do prowadzenia dalej przemysłu na rachunek masy podczas przewodu konkursowego lub spadkowego potrzeba również tylko doniesienia do władzy przemysłowej.

W wymienionych powyżej przypadkach ustanowić należy, gdy wymaga tego natura przemysłu, zastępcę (zawiadowcę interesów), ukwalifikowanego według § 55.

§ 57.

Odebranie uprawnienia przemysłowego.

Gdyby dopiero później wyszło na jaw, że przemysłowiec od samego początku nie posiadał i jeszcze ciągle nie posiada któregoś z ustawowych warunków samoistnego prowadzenia przemysłu, władza, powołana do przyjmowania zgłoszenia przemysłu względnie do udzielania koncesyi, może mu zabronić dalszego wykonywania przemysłu i odebrać kartę przemysłową, względnie koncesyę.

W przemysłach, wyszczególnionych w § 15., punkt 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 22 i 23, można koncesyę odebrać także w takim razie, gdyby ruch w przedsiębiorstwie nie rozpoczęto do sześciu miesięcy, względnie, o ile chodzi o przemysł, wspomniany w § 15., punkcie 3., gdyby go nie rozpoczęto do dwóch miesięcy od nadania koncesyi, albo też, gdyby ruch w chwili późniejszej przerwano na równie długi przeciąg czasu.

O ile pewien przemysł na zasadzie § 24. podlega koncesyi, można postanowić drogą rozporządzenia, że władza, nadająca koncesyę, może ją odebrać, gdyby w przeciągu sześciu miesięcy od chwili nadania takiego przemysłu nie puszczonego w ruch lub gdyby później przez równie długi przeciąg czasu nastąpiła przerwa w ruchu.

§ 58.

Odnaczenie.

Przedsiębiorstwa przemysłowe mogą uzyskać odnaczenie, że im wolno będzie używać godła i pieczęci z orłem cesarskim.

§ 59.

Zbieranie zamówień na towary przez przemysłowców i podróżników handlowych.

Przemysłowcy mają prawo albo osobiście podróżować z miejsca na miejsce poza obrębem swojej siedziby i zbierać zamówienia na towary u kupców, fabrykantów, przemysłowców i wogóle takich osób, które do swego przedsiębiorstwa mogą ofiarowanych na sprzedaż towarów potrzebować, albo też wysyłać w tym celu pełnomocników (podróżników handlowych), zostających u nich w obowiązku i posiadających legitymację urzędową; przytem towary na sprzedaż wolno im brać ze sobą tylko na jarmarki, zresztą zaś wyłącznie próbki.

Co się tyczy towarów kolonialnych, korzennych i materyałowych, to zbieranie zamówień na takowe u osób, które ich w zakresie swego przedsiębiorstwa nie potrzebują, jest tak przemysłowcom, jak i ich pełnomocnikom bezwarunkowo wzbronione, i to tak w obrębie ich siedziby, jak i poza obrębem tejże; co się tyczy innych towarów, to starać się o zamówienia na nie u wyżej wspomnianych osób wolno przemysłowcom poza obrębem swej siedziby tylko w poszczególnych przypadkach na wyraźne pisemne zezwolenie, wystosowane do dotyczącego przemysłowca, a dotyczące pewnego bliżej określonego towaru.

Atoli Minister handlu ma prawo w przypadkach zasługujących na uwzględnienie, po wysłuchaniu izby handlowej i interesowanych stowarzyszeń, dozwolić drogą rozporządzenia względem pewnych towarów i okręgów lub też względem pewnych przemysłów zbierania zamówień na towary u osób w ustępie 2. wzmiankowanych także bez takiego zezwolenia.

§ 59 a.

Fabrykanci zegarów i towarów złotych lub srebrnych, również kupcy, trudniący się hurtową sprzedażą tych towarów, wreszcie handlarze klejnotów i drogich kamieni, tudzież pełnomocnicy, zostający u nich bezpośrednio w służbie, mają prawo, jeżeli siedziba ich zakładu przemysłowego znajduje się w krajach tutejszych, wozić ze sobą w podróżach handlowych oprócz próbek także i same towary na sprzedaż przeznaczone, o ile zbyt takowych według próbki już z samej natury rzeczy byłby niemożliwym; atoli prawo to przysługuje im tylko z tem ograniczeniem, że rzeczony towary wolno im sprzedawać tylko uprawnionym odsprzedawcom.

§ 59 b.

Co się tyczy treści i wygotowywania legitymacji dla podróżników handlowych, to potrzebne w tym względzie postanowienia wydane będą po wysłuchaniu izb handlowych i przemysłowych drogą rozporządzenia.

Podania o tego rodzaju legitymacje winne być załatwiane najpóźniej w przeciągu dni ośmiu, a odrzucać je można tylko z powodów, w dotyczącem rozporządzeniu bliżej oznaczonych.

Drogą rozporządzenia postanowione będzie również, o ile osoby w § 59 a wzmiankowane potrzebują także osobnej legitymacji od właściwego urzędu cechowniczego.

§ 59 c.

Zbieranie zamówień na towary przez samodzielnych agentów.

Agenci handlowi, nie zostający w służbie u żadnego przemysłowca, winni w myśl § 11. o wykonywaniu swego przemysłu uwiadomić władzę.

Agenci tacy mają prawo osobom w § 59. ust. 1., oznaczonym, w celu nawiązania z nimi stosunków handlowych przedkładać próbki artykułów, których te osoby w zakresie swego przedsiębiorstwa mogą potrzebować, oznaczać ceny dotyczących towarów i przyjmować zamówienia na oznaczone powyżej artykuły.

Agentom handlowym nie wolno brać ze sobą oprócz próbek także towarów, również nie wolno im sprzedawać na własny rachunek próbek lub towarów ani też wdawać się w interesa agencyjne z jakimiś innymi osobami prócz tych, które w zakresie swego przedsiębiorstwa ofiarowanych im na sprzedaż towarów mogą potrzebować.

Agenci handlowi, którzy trudnią się agencją w ten sposób, że podróżują z miejsca na miejsce, nie mogą utrzymywać ani własnych składów towarów ani magazynów.

Mocodawca agenta winien próbki jako takie oznaczyć.

§ 59 d.

Rozprzedaż pism drukowych.

Do rozprzedaży pism drukowych i zbierania przedpłat lub subskrypcji postanowienia §§ 59. 59 b i 59 c stosowane nie będą; w tym względzie obowiązujące będą jedynie osobne przepisy, zawarte w ustawie drukowej.

§ 59 e.

Zagraniczni podróżnicy handlowi.

Do podróżników handlowych, reprezentujących zagraniczne przedsiębiorstwa przemysłowe, rzemieślnicze lub handlowe, o ile im na podstawie obowiązujących w danej chwili traktatów handlowych wolno trudnić się interesami w krajach tutejszych, stosują się także powyższe postanowienia; legitymacji, o której była mowa w § 59 b, ust. 1., ci podróżnicy handlowi i samodzielni agenci, którzy wykazać się mogą kartą legitymacyjną przemysłową, przewidzianą w traktatach handlowych, posiadać nie potrzebują.

§ 60.

Kupczenie obnośne.

Kupczeniem, połączonym z przenoszeniem się z miejsca na miejsce, o ile nie odbywa się ono na targach, tudzież obnaszaniem towarów po domach i ofiarowywaniem ich na sprzedaż, trudnić się wolno tylko takim osobom, które w myśl ustawy o handlu obnośnym są do tego upoważnione.

To ograniczenie nie stosuje się jednak do wyrobów gospodarstwa wolnego i leśnego, służących do codziennej konsumpcji, jakoto: mleko, jaja, owoce, jarzyny, świeże kwiaty, masło, drób i drzewo, nie mniej też do naturalnych wód szczawiovych, o ile kupczeniem tymi artykułami po domach lub na ulicy trudnią się albo producenci sami albo z ich polecenia jakieś inne osoby albo wreszcie uprawnieni do tego handlarze.

Do napojów gorących i octu nie stosują się ulgi w obrocie handlowym, jakie przyznano w powyższych postanowieniach.

W poszczególnych gminach może polityczna władza krajowa na wniosek reprezentacji gminnej, która ma zasięgnąć opinii interesowanych towarzystw zarobkowych, wydać co do pewnych artykułów i na pewien czas, a w danym razie tylko co do pewnych części obszaru gminnego zakaz takiego kupczenia ze względu na stosunki zdrowotne albo targowo-policyjne.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, może władza przemysłowa po wysłuchaniu dotyczących stowarzyszeń udzielić osobom, trudniącym się drobnym przemysłem a osiadłym w jej okręgu, w celu ułatwienia im bytu, pozwolenia na sprzedaż ich własnych wyrobów po domach w obrębie gminy, w której swój przemysł wykonują, a pozwolenie takie może być udzielone zawsze tylko na przeciąg trzech lat i z zastrzeżeniem odwołania. W tym celu wystawiane będą osobne urzędowe legitymacye. Dla każdego przemysłowca wystawia się tylko jedną taką legitymację, która jednak może opiewać także na pewnych członków jego rodziny albo na zastępcę, którego dotyczący przemysłowiec z góry ma oznaczyć.

§ 60 a.

Kupczenie chlebem i innymi artykułami piekarskimi po domach lub na ulicy jest niedozwolone, chyba tylko w przypadkach wzmiankowanych w § 60., ust. 1. i 5. Dostawianie chleba i innych towarów piekarskich do pomieszczeń odbiorców dozwolone jest tylko piekarzowi samemu, członkowi jego rodziny lub jego pomocnikom.

§ 60 b.

Dzieci, nie mających jeszcze lat czternastu, do sprzedaży, określonych w §§ 60. i 60 a, używać nie wolno; posługiwanie się w tym celu osobami

pleci żeńskiej, nie mającemi jeszcze lat ośmnastu, może być przez władzę przemysłową ograniczone albo zabronione.

§ 61.

Obrót handlowy przez granicę.

Przemysłowcy mieszkający za granicą mogą wykonywać w krajach tutejszych na zamówienie takie roboty, do wykonywania których koncesya nie jest potrzebna, jeżeli poddanym austriackim służy także sawo prawo w owymże kraju zagranicznym.

Wprowadzenie przedmiotów wyrobionych za granicą i wydawanie ich osobom, które je zamówiły, podlega ograniczeniom ustanowionym w przepisach celnych.

Część V.**Obrót targowy.**

§ 62.

Uczęszczanie na targi.

Każdy ma prawo objeżdżać targi z wszelkimi w obrocie dozwolonymi towarami, o ile zależnie od rodzaju targu do obrotu na tymże są dopuszczone.

Towary jednak, do sprzedawania których potrzebna jest koncesya, wystawiać na sprzedaż mogą nawet na targach tylko przemysłowcy posiadający odnośną koncesyę.

§ 63.

Jarmarczniczy.

Kto z objazdżki po targach robi sobie samodziśny przemysł (jarmarczniczy, handlarz jarmarczny), winien przemysł ten zgłosić po myśli § 13.

§ 64.

Obcokrajowcy.

Z obcokrajowcami postępować się będzie co do prawa uczęszczania na targi tak samo jak z krajowcami, chyba że pod względem stosowania wzajemności zarządzonem będzie coś odmiennego.

§ 65.

Przedmioty obrotu targowego:

a) na targach głównych;

Przedmiotami obrotu targowego na wielkich targach, jarmarkach jak i w takich miejscach kąpielowych, które osobnemi rozporządzeniami na czas sezonu kuracyjnego zostały z nimi zrównane, następnie na kiermaszach, są wszystkie towary, których wolny obrót jest dozwolony, o ile odnośne uprawnienia targowe nie są wyraźnie ograniczone do poszczególnych rodzajów przedmiotów, jak np. bydło, wełna, zboże, zabawki dla dzieci itp.

§ 66.

b) na targach tygodniowych:

Przedmiotami handlu na targach tygodniowych są: artykuły żywności tudzież surowe płody przyrody, narzędzia gospodarskie i rolnicze, dalej wyroby stanowiące według krajowego zwyczaju uboczne zatrudnienie okolicznej ludności wiejskiej, tudzież zwykle artykuły konsumpcyjnej.

§ 67.

Inne, jak wymienione artykuły sprzedawać w budach i na placach wolno z reguły tylko przemysłowcom w samej gminie zamieszkałym i to tylko przedmioty własnego przemysłu, chyba że w poszczególnych miejscowościach już dotychczas dla dotyczących wyrobów także pozamiejscowi przemysłowcy byli dopuszczani.

Politycznej władzy krajowej wolno zresztą zarządzić, by w tych miejscowościach, w których przemysłowcy tamże zamieszkali nie czynią zadość potrzebom konsumpcyjnej, dopuszczani byli na targi tygodniowe dla odnośnych artykułów także przemysłowcy pozamiejscowi.

§ 68.

Równouprawnienie osób uczęszczających na targi.

Wszystkim osobom przybywającym na targi przysługują równe uprawnienia w załatwieniu własnych interesów targowych.

Urządzenia tego rodzaju, że pierwsze godziny targu zastrzeżone są dla kupujących towary w małej ilości, stosowane być mogą tylko na targach tygodniowych i tylko do artykułów żywności i jeżeli miejscowe zwyczaje i potrzeby za tem przemawiają.

§ 69.

Należności targowe.

Innych opłat na obrót targowy nie wolno gminom nakładać jak te, które stanowią wynagrodzenie za odstąpione miejsce, za korzystanie z bud i sprzętów i za inne z odbywaniem targu połączone wydatki.

§ 70.

Porządek targowy.

Każda gmina, w której odbywają się targi, ma w granicach wyżej wzmiankowanych postanowień za pozwoleniem politycznej władzy krajowej oznaczyć odpowiadający potrzebom miejscowym porządek targowy, zawierający także taryfę należności targowych, przyczem również postanowić należy, o ile pozwala się na wyszynk napojów i podawanie potraw na placach targowych.

§ 71.

Nadanie prawa targowego.

Osobne przepisy stanowią o tem, w jaki sposób gminy uzyskują prawo do odbywania targów i jakie względy przestrzegane być mają przy udzielaniu na to pozwolenia. Istniejące uprawnienia do odbywania targów mogą być złożone tylko za zgodą władzy nadającej, która ma poprzód zasięgnąć opinii stowarzyszeń, istniejących dla przemysłów, wykonywanych w odnośnej miejscowości.

Część VI.**Pomocnicy przemysłowi.****1. Postanowienia ogólne.**

§ 72.

Ustalenie stosunków między samodzielnym przemysłowcem a jego pomocnikami jest przedmiotem umowy dobrowolnej w obrębie granic ustawami zakreślonych.

Jeżeli umowy nie zawarto, stanowczemi są naprzód przepisy osobne, w tym celu wydane a następnie księga powszechna ustaw cywilnych.

§ 73.

Pomocnicy.

Przez pomocników rozumieją się w ustawie niniejszej wszyscy robotnicy, w przedsiębiorstwach przemysłowych regularne zajęcie mający, bez względu na wiek i płeć a mianowicie:

- a) pomocnicy (subjekci handlowi, czeladnicy, kelnerzy, woźnicy w przedsiębiorstwach woźby itp.);
- b) robotnicy fabryczni;
- c) uczniowie;
- d) ci pomocnicy, którzy są używani w przemyśle do robót pomocniczych podrzędnych (a nie należą do rzędu osób wzmiankowanych w artykule V. lit. d ustawy wprowadzezej do ordynacji przemysłowej).

Do pomocników zaliczają się także robotnicy, pracujący regularnie w takich przedsiębiorstwach przemysłowych, które prowadzą osoby fizyczne lub moralne, w artykule V. ustawy wprowadzezej do ordynacji przemysłowej wymienione, obok innych swoich zajęć lub przedsiębiorstw, ordynacji przemysłowej nie podlegających.

Osoby przyjęte do pełnienia wyższych obowiązków służbowych, i to zwyczajnie z płacami rocznymi lub miesięcznymi, jak: zawiadowcy, nie-

chanicy, faktorzy, prowadzący księgi handlowe (buchhalterzy), kasyerzy, ekspedyenci, rysownicy, chemicy itp. nie zaliczają się do pomocników.

§ 74.

Piecza o pomocników.

Każdy przedsiębiorca przemysłowy obowiązany jest na własne koszty zaprowadzić i w należytnym stanie utrzymywać w pracowniach, przy maszynach i przyrządach wszelkie takie urządzenia, które ze względu na rodzaj jego przemysłu lub miejsce pracy są potrzebne dla ochrony życia i zdrowia pomocników.

Przedsiębiorca przemysłowy winien postarać się mianowicie o to, aby maszyny, przyrządy i ich części, jakoto: koła rozpedowe, transmisyc, łożyska osi, windy, kufy, kotły, panwie itp. tak były ogrodzone, lub takimi środkami ochronnymi opatrzone, iżby robotnicy, odbywając oględnie swoją pracę, nie byli łatwo narażeni na niebezpieczeństwo.

Obowiązkiem przedsiębiorcy przemysłowego jest także starać się o to, aby w ciągu całego czasu pracy pracowni były stosownie do rodzaju przemysłu ile możliwości ciągle widne, czyste i wolne od pyłu, aby odnawianie w nich powietrza odpowiadało zawsze ilości robotników i przyrządom do oświetlania, tudzież aby zapobiegało zgubnemu wpływowi szkodliwych wyziewów i aby mianowicie w przedsiębiorstwach chemicznych sposób postępowania i fabrykacji urządzony był ile możliwości ze względem na zdrowie pomocników.

Przedsiębiorcy przemysłowi dający pomieszczenia swoim pomocnikom, wystrzegać się mają przeznaczenia na ten cel lokali niezdrowych.

Wkońcu obowiązani są przedsiębiorcy przemysłowi zatrudniający pomocników, którzy nie skończyli jeszcze 18. roku życia, tudzież osoby płci żeńskiej w ogólności, mieć o ile możliwości na względzie moralność, jak tego wymaga ich wiek lub płeć.

§ 74a.

Przestanki.

Pomocnikom wyznaczyć należy pomiędzy godzinami pracy stosowne przestanki, nie mniej jak półtora godziny trwające, z których, stosownie do rodzaju przedsiębiorstwa przemysłowego przypaść ma ile możliwości godzina na porę obiadową. Jeżeli praca przedobiednia lub poobiednia trwa pięć godzin lub mniej, przestanek może odpaść w odpowiedniej części dnia z wyjątkiem godziny na porę obiadową przeznaczoną.

Przy pracy nocnej (§ 95.) przepisy te znajdują analogiczne zastosowanie.

Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych, zasięgnawszy opinii izb handlowych i przemysłowych, ma prawo dawać w miarę istotnej potrzeby poszczególnym rodzajom przemysłu, mianowicie tym, w których przerwa fabrykacji jest niemożliwa, pozwolenie do stosownego skrócenia przestanków w pracy.

§ 75.

Spoczynek niedzielny i świąteczny.

(Na miejsce § 75. obowiązujące mają po myśli § 1. ustawy z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21, i ustawy z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125, następujące postanowienia artykułów I. do XIV.:)

Artykuł I.

Wszelka praca przemysłowa ma być w niedzielę zawieszona.

Artykuł II.

Spoczynek niedzielny rozpoczynać się ma każdej niedzieli najpóźniej o godzinie 6. zrana, a to równocześnie dla wszystkich robotników każdego przedsiębiorstwa i trwać powinien co najmniej 24 godzin.

Artykuł III.

Wyjątek od postanowienia artykułu I. i II. stanowią:

1. prace około czyszczenia i utrzymywania w należytnym stanie lokali przemysłowych i przyrządów warsztatowych podejmuwane, od których zależy regularna ciągłość własnego lub cudzego ruchu przemysłowego a które bez istotnego przerwania ruchu lub bez niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia robotników nie mogą odbywać się w dniach powszednich;

2. potrzebny dozór nad urządzeniami ruchu;

3. prace około spisania inwentarza, a to raz na rok;

4. prace przemijające, nieodwłoczne, które wykonane być muszą albo ze względów publicznych, mianowicie ze względów policyi bezpieczeństwa, albo w przypadkach koniecznej potrzeby;

5. prace osobiste przedsiębiorcy przemysłowego, o ile takowe odbywają się bez pomocnika i nie publicznie.

Artykuł IV.

Przemysłowcy, zatrudniający robotników w niedzielę przy pracach tych rodzajów, które w artykule III, 1, 2, 3 i 4 są wzmiankowane, obowiązani są utrzymywać wykaz, w którym odnośnie do

każdej niedzieli z osobna zapisywać mają nazwiska zatrudnianych robotników, miejsce i czas ich zatrudnienia, tudzież rodzaj wykonanej pracy. Wykaz ten na żądanie przedkładać należy do przejrzenia władzy przemysłowej, jakoteż inspektorowi przemysłowemu.

Co do prac w artykule III., punkcie 3. i 4. wspomnianych, przedsiębiorca przemysłowy obowiązany jest nadto uwiadamiac o podjęciu takowych jeszcze przed ich rozpoczęciem władzę przemysłową. Jeżeli dopiero w niedzielę zajdzie potrzeba rozpoczęcia lub dalszego odbywania takiej pracy, uwiadomienie przesłać należy do władzy przemysłowej najpóźniej natychmiast po jej ukończeniu.

Uwiadomienia te są wolne od stempla.

Nadanie uwiadomienia w c. k. urzędzie pocztowym uważa się za dopełnienie obowiązku uwiadomienia władzy przemysłowej.

Tak w jednym jak i drugim przypadku władza przemysłowa ma sprawdzić, czy zachodzący warunki ustawowe do podjęcia tych prac.

Artykuł V.

O ile prace w artykule III., pod 1, 2 i 4 wzmiankowane nie pozwalają robotnikom uczęszczać na nabożeństwo przedpołudniowe, przedsiębiorcy przemysłowi obowiązani są każdemu robotnikowi przy tych pracach zatrudnionemu zostawić następnej niedzieli taki czas wolny, żeby mógł znajdować się na nabożeństwie przedpołudniowym.

Jeżeli prace, w artykule III. pod 1, 2 i 4 oznaczone, trwają dłużej niż trzy godziny, robotnikom tym dać należy wypoczynek najmniej dwudziesto-czterogodzinny, bądź następnej niedzieli, bądź też — jeżeli ze względu na bieg przedsiębiorstwa jest to niemożliwe — w dniu powszednim, albo po sześć godzin trwający odpoczynek w dwóch dniach tygodnia.

Artykuł VI.

Minister handlu ma prawo w porozumieniu z interesowanymi Ministrami zezwolić drogą rozporządzenia na wykonywanie pracy przemysłowej także w niedzielę poszczególnym kategoriom przemysłu, w których ze względu na ich rodzaj przerwa ruchu lub odłożenie pewnej pracy jest niemożliwe, lub w których ruch w niedzielę jest konieczny ze względu na potrzeby ludności bądź codzienne, bądź objawiające się zwłaszcza w niedzielę, lub ze względu na obrót publiczny.

W ten sam sposób można takim gałęziom przemysłu, których tok robót z natury przemysłu

ograniczony jest na ściśle oznaczony okres, i w których, z obawy szybkiego psucia się surowców, odnośnych robót odłożyć nie można (tak zwana produkcya w kampaniach), przyznać prawo niedzielnej pracy przez pewną liczbę niedziel, przypadających w tym okresie.

W gałęziach przemysłu w nieustającym ruchu będących, którym praca niedzielna jest dozwolona, ograniczać się ma takowa zawsze do czynności łączących się bezpośrednio z właściwym nieustającym ruchem, w innych zaś gałęziach przemysłu, wyjątkowi niniejszego artykułu podlegających, zawsze do prac w rozporządzeniu wyraźnie dozwolonych, podczas gdy wszystkie inne prace, mianowicie przygotowawcze lub wszelkie inne poboczne i pomocnicze mają być zawieszane.

Prace niedzielne, tym rodzajom przemysłu na zasadzie poprzedzających postanowień tego artykułu dozwolone i warunki, pod którymi się ich dozwala, mają być uregulowane, a względnie przepisane dla wszystkich przedsiębiorstw tego samego rodzaju jednakowo i z uwzględnieniem przepisów artykułu V. od zastępczego dnia wypoczynku.

Oдноśne postanowienia zamieścić należy w porządku robotniczym, względnie wywiesić w stosownem miejscu pracowni w językach w kraju używanych.

Artykuł VII.

O ile w poszczególnych kategoriach przemysłu produkcyjnego, których wykonywanie w niedzielę jest konieczne dla zaspokojenia potrzeb ludności bądź codziennych, bądź objawiających się zwłaszcza w niedzielę, chodzi przeważnie o stosunki miejscowe ze zwyczajów i obyczajów wynikające, interesowane Ministerstwa mogą oznaczenie i ustanowienie potrzebnych wyjątków od przepisanej wypoczynku niedzielnej poruczyć władzom administracyjnym krajowym.

Oдноśne gałęzie przemysłu wymienić należy w rozporządzeniu, które wydane być ma na zasadzie artykułu VI.

Przy ustalaniu wyjątków dla tych przemysłów, które dla poszczególnych gmin lub miejsc mogą być odmienne, uwzględniać należy przepisy artykułu V, dotyczące dnia spoczynku. Wyjątki ustanawia się po wysłuchaniu odnośnych gmin, stowarzyszeń i wydziału korporacji pomocników. Oдноśne postanowienia zamieścić także należy w porządku robotniczym, względnie wywiesić w stosownem miejscu pracowni w językach krajowych.

Artykuł VIII.

Władze administracyjne krajowe w Galicyi i na Bukowinie upoważnione są pozwalać w swoich obszarach administracyjnych lub ich częściach na pracę niedzielną w przemyśle produkcyjnym pod tym warunkiem, że odnośni przedsiębiorcy przemysłowi i wszyscy ich pomocnicy dopełniać będą przepisu o zawieszaniu pracy na dwadzieścian cztery godzin regularnie w innym dniu tygodnia, stosownie do swego wyznania i że pracy niedzielnej nie będą wykonywali publicznie.

Przemysłowcy, używający pomocników do takiej pracy niedzielnej, obowiązani są utrzymywać wykaz w artykule IV., ustępie 1. wzmiankowany i dawać tenże do przejrzania władzy przemysłowej, jakoteż inspektorowi przemysłowemu na żądanie.

Artykuł IX.

W przemyśle handlowym dozwolona jest najwyżej czterogodzinna praca niedzielna, którą oznaczają polityczne władze krajowe po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej oraz odnośnych gmin, stowarzyszeń i wydziału korporacji pomocników. Czas ten można dla rozmaitych gałęzi handlu i dla poszczególnych gmin lub części ich ustalić rozmaicie.

W ten sam sposób mogą polityczne władze krajowe obniżyć wymiar dopuszczalnej w handlowym przemyśle pracy niedzielnej ze względu na stosunki miejscowe także i poniżej maksymalnej rozciągłości, podanej w ustępie pierwszym, tudzież wykluczyć ewentualnie pracę niedzielną przez cały rok lub pewne jego okresy.

W niektóre dni niedzielne, w których szczególne okoliczności wymagają rozszerzonego obrotu, jakoto w czasie Bożego Narodzenia, w uroczyste święta patronów kraju itp. mogą polityczne władze krajowe po wysłuchaniu odnośnych gmin, stowarzyszeń i wydziału korporacji pomocników rozszerzyć godziny, w których obrót w przemyśle handlowym jest dozwolony aż do ośmiu godzin. Podobnie mogą polityczne władze krajowe ze względu na szczególne stosunki miejscowe, jakoto w celu sprzedaży dewocyjonałów w miejscach odpustowych, żywności w miejscach wycieczkowych, na dworcach itp. po wysłuchaniu odnośnych gmin, stowarzyszeń i wydziału korporacji pomocników zezwolić na rozszerzenie godzin, w których wolno przemysł handlowy wykonywać, we wszystkie niedziele w ogóle lub we wszystkie niedziele oznaczonych pór roku lub innych okresów czasu aż do ośmiu godzin.

W końcu mogą polityczne władze krajowe zezwolić w tych miejscach o mniejszej liczbie mieszkańców niż 6000, do których ludność okoliczna przybywa w niedziele w celu zaspokojenia swych potrzeb, na rozszerzenie godzin, w których wolno wykonywać przemysł handlowy, we wszystkie niedziele wogóle lub wszystkie niedziele oznaczonych pór roku lub innych okresów czasu aż do sześciu godzin.

W niedziele zostawiać należy robotnikom — ze względu na ich wyznanie — czas potrzebny do uczęszczania na nabożeństwo przedpołudniowe.

W tych godzinach, w ciągu których praca niedzielna około wykonywania handlu nie jest dozwolona, drzwi wehodowe do lokali przedsiębiorstwa, przeznaczonych do przyjmowania publiczności, powinny być zamknięte.

Jeżeli łącznie z przemysłem handlowym uprawia się we wspólnym lokalu inny przemysł, odmiennie co do spoczynku niedzielnego unormowany, natenczas w razie, jeżeli urządzenie zakładu uniemożliwia oddzielenie poszczególnych przemysłów w sposób, zabezpieczający dokładne zachowanie dotyczących przepisów o spoczynku niedzielnym, obowiązuje względem całego ruchu surowszy przepis spoczynkowy.

Praca w kantorach i biurach dozwoloną być może w niedziele najwyżej przez dwie godziny przedpołudniowe i to tylko wtedy, jeżeli każdemu z funkcyjaryuszy przynajmniej każda druga niedziela w całości wolna pozostaje. Godziny te, które w rozmaitych gałęziach handlu i w poszczególnych gminach lub ich częściach mogą być rozmaite, oznacza polityczna władza krajowa według postanowień ustępu pierwszego.

Artykuł X.

W tych przemyślach handlowych, w których personal zatrudnia się w niedziele dłużej niż trzy godziny, przyznać mu należy w drodze zmiany każdą drugą niedzielę zupełnie wolną, a jeżeli to się przeprowadzić nie da, pół dnia w tygodniu jako czas spoczynku.

Artykuł XI.

O ile według postanowień artykułu IX. wykonywanie przemysłu handlowego ma być w niedziele zawieszane, także ci przedsiębiorcy przemysłu handlowego, którzy nie zatrudniają robotników, nie powinni wykonywać przemysłu handlowego, a względnie nie powinni trzymać otworem drzwi do lokali przemysłowych, przeznaczonych do przyjmowania publiczności.

Artykuł XII.

Przepisy dotyczące się spoczynku niedzielnego w przemyśle handlowym stosują się także do przemysłu produkcyjnego, gdy tenże ma prawo sprzedawania swoich towarów, o ile sprzedaż taka nie jest urządzona osobno na zasadzie artykułu VI., a względnie VII., jakoteż do handlu obnośnego (§ 60. ordynacyi przemysłowej) i do obrotu targowego.

Artykuł XII. a.

Polityczne władze krajowe mogą dozwolone w niedziele prace w kantorach i biurach podobnie jak i niedzielne prace w przemyśle handlowym (artykuł IX., przedostatni i ostatni ustęp) unormować osobno także i dla wszystkich innych przemysłów.

Artykuł XII. b.

Wydane na zasadzie tej ustawy przepisy względem spoczynku niedzielnego w przemyśle handlowym wogóle lub w poszczególnych gałęziach handlu, względnie kategoriach towarów, obowiązujące w poszczególnych gminach lub ich częściach stosują się także do handlu obnośnego.

Artykuł XIII.

Przepisy wydawane przez władze administracyjne krajowe na zasadzie artykułów VII., VIII. i IX. mają być komunikowane z końcem każdego ćwierćrocznia Ministrowi handlu, który w porozumieniu z interesowanymi Ministrami może zarządzić zmiany w tych przepisach.

Artykuł XIV.

W dniach świątecznych zostawiać należy robotnikom z uwzględnieniem ich wyznania czas potrzebny do uczęszczania na nabożeństwo przedpołudniowe.

§ 75 a.**Szkoły przemysłowe uzupełniające.**

Przedsiębiorcy przemysłowi są obowiązani, niezawisłe od obowiązków, włożonych na nich specjalnie co do uczniów w § 100., dać owym robotnikom, dopóki nie ukończą 18 lat życia, tyle wolnego czasu na uczęszczanie do istniejących powszechnych szkół przemysłowych uzupełniających (względnie kursów przygotowawczych), tudzież zawodowych szkół uzupełniających, ile go według statutu i planu nauk dotyczącej szkoły potrzeba.

O ile dla robotnic nie ma jeszcze przemysłowych szkół uzupełniających, postanowienie poprzedzającego ustępu stosować się ma także do szkół robót ręcznych i gospodarstwa domowego, gdzie takie szkoły istnieją.

§ 76.**Obowiązki pomocników.**

Pomocnicy powinni być przedsiębiorcy przemysłowemu wierni i posłuszni, okazywać mu uszanowanie, zachowywać się przyzwoicie, z czasu, według umowy lub miejscowego zwyczaju, na pracę przeznaczonego nie mają nie urywać, poruczone im roboty przemysłowe winni jak najlepiej wykonywać, stosunki przedsiębiorstwa przemysłowego zachowywać w tajemnicy, utrzymywać zgodę z innymi pomocnikami i domownikami, obchodzić się dobrze z uczniami i dziećmi pod dozorem pomocników pracującymi. Do wykonywania robót domowych, o ile nie należą do zakresu przedsiębiorstwa przemysłowego, pomocnicy nie są obowiązani, chyba że to umową jest zawarowane.

§ 77.**Wypłata. Wypowiadanie.**

Jeżeli się nie umówiono inaczej co do czasu płacenia wynagrodzenia pomocnikowi i co do czasu wypowiedzania, dorozumiewalny będzie warunek wypłacania tygodniowo i czteronastodniowego terminu wypowiedzania. Atoli pomocnicy, pobierający zapłatę od sztuki lub pracujący na akord, mają prawo wystąpić dopiero wtedy, gdy należycie skończą objętą robotę.

§ 78.**Zarobek.**

Przedsiębiorcy przemysłowi obowiązani są płacić pomocnikom zarobek gotówka.

Jednakowoż, stosownie do umowy poprzednio zawartej, mogą dawać robotnikom mieszkanie, opał grunta do użytku, lekarstwa i pomoc lekarską, jakoteż narzędzia i materiały do wyrobów, które mają wypracować, z potrąceniem wartości przy wypłacie zarobku.

Przedsiębiorca przemysłowy może umówić się z pomocnikiem, że będzie mu dostarczał żywności lub go regularnie stołował na rachunek zarobku, byle to czynił po cenach, nie przewyższających kosztów przysposobienia wiktuałów.

Natomiast nie wolno się umawiać, że pomocnicy muszą przedmioty potrzebne nabywać we wskazanych handlach.

Prócz przedmiotów i towarów wyżej wzmiankowanych nie wolno przedsiębiorcom przemysłowym nic innego kredytować robotnikom na rachunek zarobku, a w szczególności napojów wysokokowych.

Zabrania się wypłacania zarobku w gospodach i szynkowniach.

§ 78 a.

Postanowienia § 78. stosują się także i do tych pomocników, którzy poza obrębem warsztatów wyrabiają dla przedsiębiorców przemysłowych całe lub półfabrykaty do ich przemysłu potrzebne lub im te towary zbywają, nie czyniąc z sprzedaży tychże konsumentom przemysłu.

§ 78 b.

Postanowienia §§ 78. i 78. a, dotyczące się przedsiębiorców przemysłowych, stosują się także do członków rodziny, pomocników, pełnomocników, zawiadowców, dozorców i faktorów przedsiębiorców przemysłowych, jakoteż do innych przemysłowców, w których przedsiębiorstwie jedna z osób tutaj wzmiankowanych ma udział bezpośredni lub pośredni.

§ 78 c.

Umowy nieważne.

Postanowienia kontraktowe i umowy przeciwne przepisom §§ 78., 78. a i 78. b, są nieważne.

§ 78 d.

Skutki niepłacenia pomocnikom gotówką.

Pomocnicy, których należności wbrew przepisom §§ 78., 78. a i 78. b, w inny sposób a nie gotówką zaspokojone zostały, mogą w każdym czasie żądać, aby im należności zapłacono gotówką i z tego, że zamiast gotówki wzięli co innego, nie może im być zarzucen czyniony. O ile to, co dano zamiast pieniędzy, jest w posiadaniu odbiorcy, albo ten otrzymaną rzeczą owszem się z bogacił a w Porządku robotniczym (§ 88. a), kary pieniężne robotników przeznaczone są na rzecz kasy chorych owego przedsiębiorstwa fabrycznego lub przemysłowego, rzecz ta lub jej wartość dostaje się tejże kasie, gdy zaś przedsiębiorca przemysłowy należy do stowarzyszenia, kasie chorych stowarzyszenia; jeżeli zaś nie istnieje stowarzyszenie dla owego przedsiębiorstwa przemysłowego, kary pieniężne dostają się funduszowi ubogich tego miejsca, w którym przedsiębiorstwo przemysłowe ma siedzibę.

§ 78 e.

Niemożliwość pozywania o należności za towary kredytowane.

Przedsiębiorcy przemysłowi i osoby będące z nimi na równi, nie mogą pozywać o należności

za przedmioty lub towary, które pomimo zakazu zawartego w §§ 78., 78. a i 78. b były pomocnikom kredytowane, ani też dochodzić ich przez policzenie lub w inny sposób, bez względu, czy powstały bezpośrednio między interesowanymi, czy zostały pośrednio nabyte.

Należności takie dostają się zakładom w § 78. wzmiankowanym na ich cele ustawowe.

§ 79.

Legitymacya.

Pomocnicy winni być opatrzeni potrzebnymi legitymacjami a temi są dla pomocników kupieckich świadectwa poprzednich słoźbodawców urzędowo potwierdzone, dla wszystkich zaś innych pomocników książki robotnicze.

Przemysłowcy, przyjmujący pomocników bez takiej legitymacji, stają się winnymi wykroczenia przeciwko ustawie przemysłowej.

§ 80.

Książki robotnicze.

Książki robotnicze, wolne od stempla, wydać będzie władza gminna miejsca pobytu kandydatów, za zwrotem kosztów wyrobu.

Wygotowanie książek robotniczych dla młodocianych pomocników (§ 93.), podlega warunkowi, aby ojciec lub opiekun dał pozwolenie; jeżeli niepodobna dostać deklaracji tych prawnych zastępców pomocnika, gmina pobytu może w zastępstwie dać pozwolenie.

Co do wydanych książek robotniczych prowadzi należyte rejestry.

§ 80 a.

Książka robotnicza winna zawierać imię i nazwisko pomocnika, miejsce urodzenia, rok urodzenia, religię i stan (czy bezienny, czy żonaty), zatrudnienie pomocnika, tudzież jego podpis a oraz podpis i pieczęć władzy, która ją wydaje i rubryki na inne zapiski. mianowicie co do wstąpienia i wystąpienia.

§ 80 b.

Książka robotnicza dla młodocianych pomocników (§ 93.) podawać winna nadto nazwisko i mieszkanie zastępcy prawnego pomocnika i ma zawierać pozwolenie zastępcy prawnego do wejścia w stosunek robotnika lub ucznia, tudzież wyjaśnienie.

czy posiadacz uczęszczał do szkoły i nabył tam wykształcenia. jakiego potrzebuje pomocnik.

§ 80 c.

Książkę robotniczą bierze przedsiębiorca przemysłowy w przechowanie, gdy robotnik wstępuje do roboty lub na naukę.

Przedsiębiorca przemysłowy jest obowiązany złożyć ją na wezwanie urzędowe, gdy zaś stosunek robotnika lub ucznia zostanie prawidłowo rozwiązany, zwrócić ją pomocnikowi a według okoliczności jego prawnemu zastępcy.

§ 80 d.

W razie prawidłowego wystąpienia pomocnika, przedsiębiorca przemysłowy wypełnić ma atramentem rubryki książki robotniczej, podpisać się i dać do potwierdzenia starszemu stowarzyszeniu, lub, gdzie stowarzyszenia niema, miejscowej władzy policyjnej.

Świadectwo (§ 81.) wpisać należy tylko o tyle, o ile jest dla pomocnika korzystne.

Zapiski szczegółów zawartych w świadectwie, potwierdzać ma na żądanie pomocnika miejscowa władza policyjna bez opłat i bez stempla.

§ 80 e

Gdy w książce robotniczej niema już miejsca do zapisywania, pomocnik otrzyma drugą dodatkową książkę robotniczą, która oznaczona będzie jako dalszy ciąg poprzedniej.

§ 80 f.

Pomocnik, który zgubił swoją książkę robotniczą, winien zgłosić się do władzy gminnej swego miejsca pobytu, aby mu wydała nową za zwrot kosztów wyrobu, a jeżeli nie stoi na przeszkodzie, będzie mu wydana nowa książka robotnicza, oznaczona jako duplikat, w której prócz powodu wydania duplikatu, zapisana będzie data jego wstąpienia do ostatniego zatrudnienia i data wystąpienia z niego.

§ 80 g.

Gdyby książka robotnicza, będąca u przedsiębiorcy przemysłowego popsuta się, zginęła lub została zniszczona, lub gdyby przedsiębiorca przemysłowy umieścił w książce robotniczej lub na niej niedozwolone zapiski, uwagi, albo gdyby przedsiębiorca przemysłowy bez prawnego powodu odmawiał wydania książki robotniczej, pomocnik może

żądać od władzy gminnej swego miejsca pobytu, aby mu wydała nową książkę robotniczą na koszt przedsiębiorcy przemysłowego.

Przedsiębiorca przemysłowy, który wbrew swemu ustawowemu obowiązкови książki robotniczej w czasie właściwym nie oddaje, albo zaniedba wpisać, co jest przepisane, lub wpisuje dodatki i uwagi niedozwolone, obowiązany jest do wynagrodzenia pomocnikowi strat.

To prawo do wynagrodzenia traci pomocnik, jeżeli go nie dochodził w sądzie właściwym w ciągu czterech tygodni od nabycia tego prawa.

§ 80 h.

Kto książkę robotniczą podrabia lub fałszuje, albo pozwala świadomie wpisywać w nią fałszywe szczegóły co do swojej osoby, albo używa do wylegitymowania się cudzej książki robotniczej, lub swoją książkę robotniczą daje komu innemu na taki użytek, karany będzie według ustaw karnych.

§ 80 i.

Wzór książki robotniczej, który zawierać ma odnośne przepisy ustawy niniejszej, wydadzą Ministrowie handlu i spraw wewnętrznych osobnem rozporządzeniem.

§ 81.

Świadectwo.

Każdy przedsiębiorca przemysłowy obowiązany jest wydać żądającemu tego pomocnikowi, gdy prawidłowo występuje ze stosunku robotnika, świadectwo, potwierdzające, jakie i jak długo miał u niego zajęcie i na żądanie pomocnika dodać w niem, jak się sprawował pod względem moralnym, tudzież ocenę jego prac.

Treść świadectwa tego wpisywana będzie do książki robotniczej na prośbę pomocnika i przez miejscową władzę policyjną potwierdzona bez opłat i bez stempla.

Przedsiębiorca przemysłowy, który odmówił wydania świadectwa, albo świadomie wydał pomocnikowi świadectwo niezgodne z prawdą, staje się winnym wykroczenia przeciw ustawie przemysłowej i jest odpowiedzialnym za straty, któreby z tego wynikły.

Co do uczniów zawiera § 104. dalsze przepisy.

§ 82.

Rozwiązanie stosunku robotnika.

Przed upływem okresu, wyraźnie lub domniemalnie umówionego, na który pomocnika przyjęto,

można odprawić go natychmiast, bez wypowiedzenia, w następujących przypadkach, gdy:

- a) przy zawieraniu umowy o robotę podszedł przedsiębiorcę przemysłowego przez okazanie fałszywych lub sfalszowanych książek robotniczych lub świadectw, albo wprowadził go w błąd co do istnienia takiego z innym przedsiębiorcą stosunku, który go jednocześnie obowiązuje;
- b) okaże się niezdatnym do umówionej roboty;
- c) rozpije się a ponawiane napomnienia będą bezskuteczne;
- d) stanie się winnym kradzieży, sprzeniewierzenia lub jakiegobądź innego czynu karygodnego a przez to utraci zaufanie przedsiębiorcy przemysłowego;
- e) zdradzi tajemnicę przedsiębiorstwa lub fabrykacji, albo, bez pozwolenia przedsiębiorcy przemysłowego oddaje się zajęciom pobocznym, przynoszącym uszczerbek jego pracy w przemyśle;
- f) robotę nieprawnie porzucił lub upoczywie zaniedbuje swoje obowiązki albo usiłuje nakłaniać innych pomocników lub domowników do nieposłuszeństwa, do buntowania się przeciw przedsiębiorcy przemysłowemu, do nieporządnego życia lub do czynów niemoralnych albo prawu przeciwnych;
- g) stanie się winnym ciężkiej obrazy honoru, skaleczenia, lub niebezpiecznej pogroźki względem przedsiębiorcy przemysłowego lub jego domowników, albo względem innych pomocników, lub też, pomimo poprzedniego ostrzeżenia obchodzi się nieostrożnie z ogniem i światłem;
- h) jest dotknięty chorobą odrażającą albo z własnej winy stanie się niezdatnym do pracy, lub gdy jego niezdolność do pracy, nie z własnej winy pochodząca, trwa dłużej niż cztery tygodnie;
- i) dłużej niż dwa tygodnie siedzi w areszcie.

§ 82 a.

Przed upływem okresu kontraktowego i bez wypowiedzenia może pomocnik opuścić robotę:

- a) jeżeli nie może pracować dalej bez dowodnego uszczerbku dla swego zdrowia;
- b) jeżeli przedsiębiorca przemysłowy czynnie go znieważył lub dopuścił się ciężkiej obrazy czci względem niego samego lub jego krewnych;
- c) jeżeli przedsiębiorca przemysłowy lub jego krewni usiłują nakłonić pomocnika lub jego krewnych do czynów niemoralnych albo prawu przeciwnych;

- d) jeżeli przedsiębiorca przemysłowy zatrzymuje mu nieprawnie zapłatę umówioną lub narusza inne ważne postanowienia kontraktowe;
- e) jeżeli przedsiębiorca przemysłowy nie ma z czego lub wzbrania się dać pomocnikowi to, co zarobił.

§ 83.

Obowiązek pomocnika kończy się sam przez się, gdy przedsiębiorstwo przemysłowe zostanie zwinięte lub gdy pomocnik umrze.

Jednakowoż w razie przedwczesnego oddalenia pomocnika, czy to wskutek dobrowolnego zaniechania przemysłu, czyli też z winy przedsiębiorcy przemysłowego lub wskutek zdarzenia, które go spotkało, pomocnik ma prawo do wynagrodzenia za to, iż mu nie wypowiedziano na termin.

§ 84.

Jeżeli przedsiębiorca przemysłowy oddali pomocnika przedwcześnie bez takiej przyczyny, którą ustawa dopuszcza (§§ 82. i 101.) albo przez własną winę daje mu powód do przedwczesnego rozwiązania stosunku robotnika (§ 82 a), obowiązany jest dać pomocnikowi zapłatę i wszystkie inne umówione użytki za cały okres wypowiedzenia a według okoliczności za pozostała jeszcze część tego okresu.

§ 85.

Wystąpienie przed czasem.

Gdy pomocnik opuszcza przedwcześnie przedsiębiorcę przemysłowego bez takiej przyczyny, którą ustawa dopuszcza (§§ 82 a. i 101.), staje się winnym wykroczenia przeciwko ustawie przemysłowej i ma być według jej postanowień ukarany. Nadto przedsiębiorca przemysłowy ma prawo zniewolić pomocnika za pośrednictwem władzy, aby na czas jeszcze nie dopełniony powrócił do roboty i żądać wynagrodzenia poniesionej straty.

§ 86.

Przedsiębiorca przemysłowy, przyjmując do roboty pomocnika, o którym gdy go przyjmował wiedział, że tenże rozwiązał nieprawnie stosunek z poprzednim pracodawcą, lub zatrzymujący na robocie pomocnika, po dowiedzeniu się o takim nieprawym rozwiązaniu stosunku, staje się winnym wykroczenia przeciw ustawie przemysłowej i jest poprzedniemu pracodawcy odpowiedzialny równie jak pomocnik za stratę, którą poniósł przez samowolne wystąpienie pomocnika.

Toż samo odnosi się także do przedsiębiorcy przemysłowego, który namówił pomocnika do złamania kontraktu z pracodawcą.

Poprzedniemu pracodawcy służy nadto prawo żądania, aby pomocnik, który samowolnie wystąpił, wrócił na czas jeszcze niedopełniony.

§ 87.

Spory, tyżące się roboty, nauki i zapłaty.

(§§ 87. do 87. c ordynacji przemysłowej, względnie ustawy z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., zostały zniesione § 39. ustawy z dnia 27. listopada 1896, Dz. u. p. Nr. 218., o zaprowadzeniu sądów przemysłowych i jurysdykcji w sprawach spornych, tyżących się przemysłowej roboty, nauki i zapłaty.)

§ 88.

Rejestr robotników.

W każdym przedsiębiorstwie przemysłowym utrzymywany będzie, organom rządowym na każde żądanie okazać się mający rejestr wszystkich pomocników, podający ich imię i nazwisko, wiek, gminę przynależności, gminę, która wydała książkę robotniczą, datę wstąpienia do przedsiębiorstwa przemysłowego, nazwisko ostatniego przedsiębiorcy przemysłowego, u którego pomocnik pracował, rodzaj zatrudnienia w przemyśle, kasę chorych, do której pomocnik należy i datę wystąpienia z przedsiębiorstwa przemysłowego.

Przepisów meldunkowych policyjnych ustawa niniejsza nie narusza.

§ 88 a.

Porządek robotniczy.

W fabrykach i w tych przedsiębiorstwach przemysłowych, w których więcej niż 20 pomocników pracuje we wspólnych lokalach wywieszony być powinien w tychże lokalach porządek robotniczy, przez przedsiębiorcę przemysłowego podpisany, który wszystkim pomocnikom, gdy do roboty wstępują, ma być ogłoszony a który z oznaczeniem terminu, od którego zaczyna obowiązywać, zawierać ma w szczególności następujące postanowienia:

- a) co do rozmaitych kategorii robotników, jakoteż co do sposobu zatrudniania kobiet i młodocianych pomocników;
- b) co do tego, w jaki sposób młodociani pomocnicy pobierają przepisana naukę szkolną;
- c) co do dni pracy, poczynania się i końca czasu pracy i co do przestanków w robocie;
- d) co do czasu obliczania i wypłacania zarobków;
- e) co do praw i obowiązków dozorców;

f) co do postępowania z robotnikami w razie choroby lub nieszczęsnej przygody;

g) co do kar umownych za przekroczenie porządku robotniczego i ich przeznaczenia, jakoteż co do wszelkiego innego potrącania z zarobku;

h) co do terminów wypowiedzania i przypadków, w których stosunek robotnika może być natychmiast rozwiązany.

Najpóźniej na ośm dni przed wywieszeniem w warsztatach porządku robotniczego należy go przedłożyć w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach władzy przemysłowej, która, jeżeli w porządku robotniczym nie znajdzie nic przeciwnego ustawie, jeden egzemplarz tegoż opatrzyć ma potwierdzeniem i zwrócić przedsiębiorcy przemysłowemu.

§ 89.

Kasa chorych.

Ci przedsiębiorcy przemysłowi, którzy nie należą do żadnego stowarzyszenia, obowiązani są, za przyczynieniem się pomocników wkładkami, albo utworzyć w swoim zakładzie osobną kasę chorych albo przystąpić do kasy już istniejącej.

§ 90.

Kary pieniężne umowne.

Kary pieniężne umowne, którym pomocnicy podlegają za wykroczenia przeciwko porządkowi robotniczemu, jakoteż ich użycie, zapisywać należy w rejestrze dostępnym dla władzy i pomocników a który ma być przedstawiany władzy przemysłowej, gdyby który z robotników widział się pokrzywdzonym przez ściągnięcie od niego lub użycie kary pieniężnej umownej.

§ 91

Zastępcy przedsiębiorców przemysłowych.

Co w tym rozdziale powiedziano o przedsiębiorcach przemysłowych jako pracodawcach lub majstrach, stosuje się także do ich zastępców, o ile niektóre postanowienia z natury rzeczy nie odnoszą się wyłącznie do osoby przedsiębiorcy przemysłowego.

§ 92.

Pomocnicy kupieccy.

Do pomocników kupieckich, uczniów kupieckich i sług kupieckich, postanowienia niniejszej części stosowane będą tylko o tyle, o ile w księdze ustaw handlowych co innego nie jest przepisane.

2. Przepisy dodatkowe.

A. Dla pomocników młodocianych i dla kobiet.

§ 93.

Przez pomocników młodocianych rozumie się w ustawie niniejszej pomocników aż do skończenia 16. roku życia.

§ 94.

Ograniczenia w zatrudnianiu pomocników młodocianych i kobiet.

Dzieci, które nie skończyły jeszcze lat dwunastu, nie wolno używać do regularnych zajęć przemysłowych.

Pomocników młodocianych między skończonym dwunastym, a skończonym czternastym rokiem wolno używać do regularnych zajęć przemysłowych, o ile praca taka nie szkodzi ich zdrowiu i nie tamuje fizycznego rozwoju a zarazem nie stoi na przeszkodzie dopełnieniu ustawowego obowiązku uczęszczania do szkoły.

Praca tych młodocianych pomocników nie może jednak trwać dłużej niż ośm godzin dziennie.

Zresztą Minister handlu ma prawo w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu izb handlowych i przemysłowych, oznaczyć osobnem rozporządzeniem te prace niebezpieczne lub zdrowiu szkodliwe, do których albo wcale nie wolno używać pomocników młodocianych i kobiet, albo tylko warunkowo.

Położnic wolno używać do regularnych zajęć przemysłowych dopiero po upływie czterech tygodni od pogołu.

§ 95.

Praca nocna.

W porze nocnej, to jest w czasie pomiędzy ośmą godziną wieczór a piątą godziną z rana, nie wolno używać pomocników młodocianych do regularnych zajęć przemysłowych.

Jednakowoż Minister handlu ma prawo w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych powyższe granice pracy nocnej osobnem rozporządzeniem stosownie uregulować dla pewnych rodzajów przemysłu ze względu na stosunki klimatyczne i wszelkie ważne okoliczności lub w ogóle pozwolić, aby pomocnicy młodociani pracowali w nocy.

§ 96.

Utrzymywanie w ewidencji młodocianych pomocników.

Przedsiębiorcy przemysłowi, zatrudniający młodocianych pomocników, winni utrzymywać wykaz tychże, który ma zawierać nazwiska, wiek, miejsce zamieszkania tych pomocników, jakoteż nazwiska i miejsce zamieszkania ich rodziców lub opiekunów, tudzież datę wstąpienia i wystąpienia.

Wykaz ten przedłożyć trzeba Władzy przemysłowej na żądanie.

B. Dla pomocników w przedsiębiorstwach przemysłowych fabrycznych.

§ 96 a.

W przedsiębiorstwach przemysłowych, prowadzonych fabrycznie, praca pomocników przemysłowych, nie licząc przestanków, trwać ma najwięcej 11 godzin na dobę.

Atoli minister handlu, w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu izb handlowych i przemysłowych, może osobnem rozporządzeniem oznaczyć rodzaje przemysłu, którym ze względu na ich szczególnie, udowodnione potrzeby, przedłużenie okresu pracy dziennej o jedną godzinę ma być dozwolone a wykaz tychże będzie co trzy lata rewidowany.

Oprócz tego w owych rodzajach przedsiębiorstw przemysłowych, którym w myśl § 75., ustęp 3. (obecnie Art. VI. ustawy z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21, zmieniony ustawą z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125) i 96. b, ustęp 4., prowadzenie fabrykacji bez przerwy jest dozwolone, Minister handlu ma prawo, w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych tak uregulować czas pracy, jak tego wymaga peryodyczna zmiana robotników.

Jeżeli wypadki żywiołowe lub nieszczęścia przerwały fabrykację regularną albo jeżeli zaszła potrzeba zwiększenia pracy, władza przemysłowa pierwszej instancji może poszczególnym przedsiębiorstwom przemysłowym pozwolić na czasowe przedłużenie pracy, jednak najdłużej na przeciąg trzech tygodni; udzielanie pozwoleń na dłuższy przeciąg czasu należy do władzy administracyjnej krajowej.

Czas pracy może być przedłużony w razie naglącej konieczności i w ciągu najwięcej trzech dni w miesiącu, jedynie pod warunkiem uwiadomienia o tem władzy przemysłowej pierwszej instancji.

Postanowienia powyższe nie stosują się do robot, które jako pomocnicze, właściwą fabrykację

koniecznie poprzedzić lub po niej nastąpić muszą (palenie pod kotłem, oświetlenie, czyszczenie), o ile robót tych nie wypełniają młodociani pomocnicy.

Za godziny dodatkowe należy się osobna zapłata.

§ 96 b.

Dzieci, które nie skończyły jeszcze lat 14tu nie wolno używać do regularnych zajęć przemysłowych w przedsiębiorstwach przemysłowych, prowadzonych fabrycznie.

Pomocników młodocianych pomiędzy skończonym 14. a skończonym 16. rokiem wolno używać tylko do lepszych robót, któreby nie szkodziły zdrowiu tychże pomocników i nie tamowały ich fizycznego rozwoju.

Oprócz pomocników młodocianych nie wolno w ogólności używać kobiet do pracy nocnej (§ 95.) w przedsiębiorstwach przemysłowych wykonywanych fabrycznie.

Atoli Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu Izby handlowych i przemysłowych ma prawo oznaczyć w osobnem rozporządzeniu te rodzaje przedsiębiorstw przemysłowych fabrycznie prowadzonych, w których przerwa fabrykacji ze względu na jej sposoby jest niemożliwa, albo w których ze względu na potrzeby odnośnych gałęzi przemysłu, peryodyczna zmiana robotników jest konieczna i w których z tychże powodów wolno używać do pracy nocnej pomocników młodocianych między skończonym 14. a skończonym 16. rokiem, jakoteż kobiet w ogólności. Ogólny czas pracy tych osób nie może wynosić na dobę więcej, jak ustawowy czas pracy (§ 96 a, ustęp 1.).

BB. Co do pomocników, zatrudnionych w koncesyonowanych przemysłach budowlanych, tudzież w innych przedsiębiorstwach budowy.

§ 96 c.

Postanowienie § 88 a stosowane będzie do przedsiębiorstw budowy kolei żelaznych i innych przedsiębiorstw budowlanych bez względu na osobę przedsiębiorcy, o ile w takowych przy wykonywaniu jednej budowy zatrudnionych jest więcej jak 20 robotników.

Względem robót budowlanych, wykonywanych przez rzeczone przedsiębiorstwa, obowiązują będą nadto postanowienia §§. 96. a i 96. b, te ostatnie nawet co do tych robotników, których nie zatrudniają bezpośrednio same przedsiębiorstwa budowy, lecz przemysłowcy, jakimi te przedsiębiorstwa posługują się do wykonania dotyczących robót.

C. Dla uczniów.

§ 97.

Za ucznia uważany jest ten, kto pracuje u przedsiębiorcy przemysłowego w celu praktycznego wyuczenia się przemysłu bez względu, czy zgodzono się, aby płacił za naukę czy nie i czy za swoją pracę ma lub nie ma pobierać zapłaty.

§ 98.

Trzymanie uczniów.

Uczniów mogą trzymać tylko tacy przedsiębiorcy przemysłowi, którzy albo sami posiadają potrzebne wiadomości zawodowe, aby uczynić zadość przepisom § 100. co do przemysłowego wykształcenia uczniów, albo mają zastępców, posiadających takie wiadomości i którzy według urządzenia swego przemysłu i sposobu wykonywania go rzeczywiście zdołają temu zadaniu odpowiedzieć.

Przedsiębiorcom przemysłowym, którzy byli skazani za jakąś zbrodnię w ogólności lub za występki, popełnione z chęciwości albo przeciw moralności publicznej albo też za takie przekroczenie, nie wolno ani przyjmować uczniów ani przyjętych dłużej u siebie trzymać.

Prawo trzymania uczniów może władza przemysłowa tym przedsiębiorcom przemysłowym, którzy dopuścili się znacznego naruszenia obowiązków wobec powierzonych sobie uczniów lub przeciw którym przemawiają fakty, wskazujące, że brak im kwalifikacji moralnej do trzymania uczniów, odebrać raz na zawsze albo na pewien czas, i to niezależnie od kary, jaką zresztą należy im wymierzyć według ustawy przemysłowej lub powszechnej ustawy karnej.

W szczególności, gdyby z wyniku egzaminu terminatorskiego (egzaminu na czeladnika) okazało się, że na pryncypała spada wina za nieodpowiedni postęp ucznia, można mu odebrać prawo trzymania uczniów raz na zawsze albo na pewien czas.

Odebranie prawa trzymania uczniów nastąpi po wysłuchaniu stowarzyszenia, do którego majster (pryncypał) należy.

Przedsiębiorcom przemysłowym, którzy zatrudniają u siebie uczniów, może władza przemysłowa na wniosek odnośnego stowarzyszenia lub inspektora przemysłowego zabronić trzymania równocześnie młodocianych robotników, jeżeli przez trzymanie takich robotników omijają przepisy, odnoszące się do uczniów.

Gdy niema powodu do obawiania się szkody lub nadużycia, może władza przemysłowa wspomnianym w ustępie 2. przedsiębiorcom pozwolić wyjątkowo na przyjmowanie uczniów.

Przepisy, dotyczące odebrania za karę prawa trzymania uczniów, zawarte są w § 133 a.

§ 98 a.

Czas nauki.

Czas nauki może wynosić, o ile w tym względzie nie mają zastosowania szczególne postanowienia § 14. i § 114., lit. b, względnie zarządzenia, wydane drogą rozporządzenia, na podstawie §u 23go, ustępu 1. i 3., lub postanowienia ustawy z dnia 26. grudnia 1893, Dz. u. p. Nr. 193., w przemyślach, nie wykonywanych sposobem fabrycznym, najmniej dwa, a najwięcej cztery lata, a w przemyślach, prowadzonych sposobem fabrycznym, najmniej dwa, a najwięcej trzy lata. W tych granicach czasu okres nauki winien być postanowiony statutem stowarzyszenia (§ 114., lit. b, i § 119. c, lit. f), względnie umową o naukę.

Dla poszczególnych wolnych przemysłów, nie wykonywanych sposobem fabrycznym, może Minister handlu po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej postanowić drogą rozporządzenia zmniejszenie czasu nauki na rok jeden.

Jeżeli uczeń odbył już część czasu nauki u jednego majstra, natenczas w razie prawidłowego przejścia do drugiego majstra tę część policzyć mu należy do całkowitego czasu nauki.

§ 99.

Przyjmowanie uczniów.

Uczniów przyjmować należy na podstawie osobnej umowy, która zawarta być powinna pisemnie w przeciągu czterech tygodni po rozpoczęciu się nauki. Jeden egzemplarz tej umowy posłać należy zaraz po jej zawarciu do przełożenia stowarzyszenia, a jeżeli pryncypał nie należy do żadnego stowarzyszenia, do władzy gminnej i zapisać w przeznaczony na to księdze protokołowej.

Umowa o naukę jest wolna od stempli i należyłości.

Powinna ona zawierać:

1. nazwisko majstra (pryncypała), przemysł, którym się trudni i miejsce pobytu;
2. imię i nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania ucznia;
3. o ile chodzi o ucznia małoletniego, imiona i nazwiska, zatrudnienie i miejsce zamieszkania jego rodziców, jego opiekuna lub jakiegokolwiek innego zastępcy ustawowego;
4. datę umowy i czas trwania stosunku umownego;

5. postanowienie, że niezawisłe od wszelkich innych ustawowych obowiązków, ciężących na obu umawiających się stronach, przedsiębiorca przemysłowy zobowiązuje się w szczególności kształcić ucznia w umiejętnościach przemysłu, którego tenże ma się wyuczyć, lub dać go kształcić uzdolnionemu do tego zastępcy, i że uczeń obowiązany jest w tym przemyśle pilnie pracować;

6. warunki przyjęcia, dotyczące opłaty za naukę lub ewentualnej płacy, wyżywienia, odziewania, mieszkania, trwania czasu nauki, taksy egzaminowej, tudzież opłaty od przyjęcia i wyzwolenia, należącej się stowarzyszeniu.

Najważniejsze warunki umowy winna władza gminna zapisać w księdze robotniczej.

Przedsiębiorcy przemysłowi, którzy, przyjmując uczniów, nie trzymają się tych postanowień, stają się winnymi wykroczenia przeciw ustawie przemysłowej.

§ 99 a.

Okres próby.

Jeżeli przy przyjęciu ucznia nie był umówiony dłuższy okres próby, stosunek ucznia może być rozwiązany w ciągu pierwszych czterech tygodni od rozpoczęcia się okresu nauki, przez jednostronne odstąpienie którejkolwiek z dwóch stron.

Okres próby nie może przenosić trzech miesięcy i ma być wliczany w okres nauki.

§ 99 b.

Obowiązki ucznia.

Uczeń obowiązany jest okazywać majstrowi posłuszeństwo i wierność, dochowywać tajemnicy, pracować pilnie, sprawować się przyzwoicie i być czynnym w przemyśle według poleceń majstra.

Uczeń małoletni podlega karnośći ojcowskiej naukodawcy, którego opieki i pieczołowitości używa.

Uczniowie, którzy nie skończyli jeszcze z dobrym skutkiem przemysłowej nauki uzupełniającej lub innej nauki, mającej przynajmniej takie samo znaczenie, obowiązani są uczęszczać regularnie do istniejących powszechnych szkół przemysłowych uzupełniających (względnie na kursa przygotowawcze), tudzież do szkół zawodowych uzupełniających, a to w sposób, przepisany odnośnym planem nauki i aż do zupełnego uzyskania wykształcenia, stanowiącego cel tej nauki.

Orzeczenie w kwestyi, jaką naukę uważać można za posiadającą takie samo znaczenie, wyda Minister wyznań i oświaty w porozumieniu z Ministrem handlu.

Uczniom, którzy z własnej winy nie czynią dostatecznych postępów w nauce lub w drodze dyscyplinarnej zostali wykluczeni na jakiś czas ze szkoły, może władza przemysłowa na podstawie doniesienia, uczynionego przez dotyczący organ nadzoru szkolnego, przedłużyć prawidłowy czas trwania nauki, ustanowiony w statucie lub umowie.

Przedłużenie czasu nauki może być zarządzane także w takim razie, jeżeli uczeń nie zda przepisane go egzaminu terminatorskiego (egzaminu na czeładnika) przed ukończeniem czasu nauki.

Jednakże przedłużenie czasu nauki, zarządzane w myśl poprzedzających postanowień, nie może w żadnym razie wynosić więcej niż pół roku.

§ 100.

Obowiązki majstra (naukodawcy).

Majster winien zajmować się sumiennie przemysłowem wykształceniem ucznia i nie powinien pozbawiać go czasu i sposobności do tego przez zatrudnianie go innymi robotami (§ 76.).

On sam, względnie jego zastępca, obowiązany jest czuwać nad obyczajami i zachowywaniem się małoletniego ucznia w warsztacie i poza warsztatem, ma nakłaniać go do pracowitości, do dobrych obyczajów i do dopełniania powinności religijnych; nie powinien ani sam źle się z nim obchodzić, ani pozwalać na takie obchodzenie się z nim ze strony innych robotników i domowników i winien czuwać nad tem, żeby ucznia nie używano do pewnych robót, jak n. p. do przenoszenia ciężarów itp., w taki sposób i przez czas tak długi, iżby to przechodziło jego siły fizyczne.

Majster, względnie jego zastępca, jest nadto obowiązany dać tym uczniom, którzy nie skończyli jeszcze z pomyślnym skutkiem przemysłowej nauki uzupełniającej lub innej nauki, mającej przynajmniej takie samo znaczenie, tyle wolnego czasu, ile go potrzeba na uczęszczanie do zakładów, w § 99. b, ustępie 3., wzmiankowanych, aż do zupełnego nabycia wykształcenia, stanowiącego cel nauki, pilnować, żeby do tych szkół uczęszczali, i ułatwiać nadzorowanie regularnego uczęszczania do szkoły przez zgłaszanie i wypisywanie uczniów u kierownika szkoły.

Gdyby uczeń małoletni zachorował lub zbiegł, tudzież w razie innych ważnych wydarzeń, winien majster uwiadomić o tem niezwłocznie jego rodziców, opiekuna lub innych bliskich, jakoteż stowarzyszenie.

Majster, który z własnej winy powoduje dłużej niż 14 dni trwające opóźnienie przyjęcia lub wyzwolenia ucznia, popełnia wykroczenie przeciw ustawie przemysłowej.

§ 100 a.

Oznaczenie stosunku liczbowego uczniów.

O ile statuty stowarzyszeń nie stanowią o tem, jaki stosunek liczbowy zachodzić ma w poszczególnych przemysłach między ilością uczniów a ilością pomocników, może Minister handlu za porozumieniem z Ministrem spraw wewnętrznych ustanowić ten stosunek liczbowy po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej drogą rozporządzenia. Stosunek ten może być ustanowiony albo w ogólności albo dla pewnych okręgów.

§ 101.

Przedwczesne rozwiązanie stosunku ucznia.

Przed upływem umówionego czasu, stosunek ucznia może być w następujących przypadkach rozwiązany niezwłocznie.

1. Przez majstra:

- a) gdy się okaże niewątpliwie, że uczeń nie ma zdolności do wyuczenia się przemysłu;
- b) gdy uczeń dopuści się względem pomocników jednego z czynów wzmiankowanych w § 82., lit. d, e, f i g;
- c) gdy uczeń dotknięty jest chorobą odrażającą lub dłużej niż trzy miesiące nie może pracować z przyczyny choroby;
- d) gdy uczeń dłużej niż przez miesiąc siedzi w areszcie.

2. Przez ucznia, a względnie przez jego zastępcę prawnego:

- a) jeżeli uczeń nie może pozostać na nauce bez uszczerbku dla swego zdrowia;
- b) jeżeli majster zaniedbuje w wysokim stopniu swoje obowiązki, usiłuje nakłonić ucznia do czynów niemoralnych lub prawu przeciwnych, albo też, bądź sam nadużywa prawa karność ojcowskiej, bądź też zaniedbuje bronić, aby się robotnicy i domownicy źle z uczniem nie obchodzili;
- c) gdy majster dłużej niż miesiąc siedzi w areszcie a nawet i krócej, jeżeli nie obmyślił wyżywienia dla ucznia;

- d) gdy wyrokiem karnym przemysł majstra zostaje czasowo zawieszony;
- e) gdy majster przesiedla się ze swoim przedsiębiorstwem przemysłowem do innej gminy; jednakże stosunek rozwiązać trzeba najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy po przesiedleniu się majstra.

§ 102.

Wypowiedzenie.

Pod warunkiem czternastodniowego wypowiedzenia, stosunek ucznia może być przez ucznia rozwiązany, jeżeli deklaracją daną przez tegoż ucznia a względnie przez jego prawnego zastępcę będzie udowodnione, że uczeń zniemia zawód albo przenosi się do całkiem innego rodzaju przemysłu, albo gdy go rodzice wskutek zmiany stosunków potrzebują, aby ich pielęgnował lub aby prowadził ich przemysł lub gospodarstwo.

Przyczynę wypowiedzenia trzeba zapisać w książce robotniczej ucznia.

W przeciągu roku po rozwiązaniu stosunku ucznia, uczeń taki nie powinien bez pozwolenia dawnego majstra dostać zajęcia w tym samym przemyśle lub w podobnym przemyśle fabrycznym.

Jeżeli majster odmawia pozwolenia, wolno uczniowi a względnie jego zastępcy prawnemu odwołać się do decyzji instancyi, przewidzianej ustawą do załatwiania sporów wynikłych ze stosunków pracy, nauki lub zapłaty, która w przypadkach na względy zasługujących, może zamiast majstra dać potrzebne pozwolenie.

§ 120 a.

Oprócz przypadków w § 102. wzmiankowanych, uczeń a względnie jego zastępca prawny może wypowiedzieć na dni 14 także wtedy, gdy przed instancją, w § 102. wzmiankowaną, będzie w sposób niewątpliwy udowodnione, że majster obchodzi się ciągle z uczniem nielitościwie lub niesprawiedliwie, chociaż to jego postępowanie nie jest krzywdzeniem ucznia. uprawniającem tegoż w myśl § 101., ustępu 2., lit. b, do natychmiastowego rozwiązania stosunku.

Postanowienia ustępów 2, 3 i 4 § 102. nie odnoszą się do tego przypadku.

§ 103.

Wygaśnięcie umowy o naukę.

Umowa traci moc nie tylko przez zwinienie przedsiębiorstwa przemysłowego lub przez śmierć

ucznia, lecz także przez śmierć majstra, tudzież przez odstąpienie tego ostatniego od przemysłu, na koniec, gdy jeden lub drugi stanie się niezdolnym do dopełnienia przyjętych zobowiązań.

§ 103 a.

Gdy uczeń należy do pewnego stowarzyszenia, a stosunek nauki bez jego winy uległ rozwiązaniu przed upływem czasu nauki, będzie zadaniem stowarzyszenia mieć o ile możliwości staranie o to, aby odnośny uczeń znalazł dalsze pomieszczenie u innego naukodawcy, należącego do stowarzyszenia.

Przy zawieraniu nowej umowy o naukę należy odbyły już czas nauki w stosowny sposób policzyć.

Stowarzyszenie ma nadto obowiązek, gdy zachodzą przypadki, określone w §§ 101., 102., 102. a i 103., a nie można wczas dostać oświadczenia ustawowego zastępcy małoletniego ucznia, wydać to oświadczenie sposobem zastępczym od siebie.

§ 104.

Świadcstwo nauki i świadctwo wyzwolenia (dyplom na czeladnika).

Gdy stosunek nauki ulega rozwiązaniu, winien majster wystawić uczniowi świadctwo za odbyty czas nauki, wykazujące, jak się uczeń w tym czasie sprawował i jakiego wykształcenia w przemyśle nabył.

Gdy takie rozwiązanie następuje wskutek należytego ukończenia stosunku nauki, a naukodawca jest członkiem pewnego stowarzyszenia, winno przełożenie stowarzyszenia, biorąc za podstawę świadctwo względnie świadctwa nauki, świadctwo odejścia ze szkoły uzupełniającej, a w danym razie także świadctwo z egzaminu terminatorского, złożonego z postępem albo bez postępu, tudzież na podstawie spostrzeżeń, poczynionych przez stowarzyszenie stosownie do § 114., wystawić świadctwo odbytego terminu; miejsce tego świadctwa zastąpi w przemysłach rękodzielniczych, jednakże tylko w razie zdania z dobrym postępem egzaminu na czeladnika (§ 104. b), dyplom na czeladnika.

Tytuł czeladnika uzyskuje się tylko przez zdanie z dobrym postępem egzaminu na czeladnika. Robotnik, posiadający tylko świadctwo odbytego terminu, nazywa się pomocnikiem.

Osnowę wspomnianych powyżej świadctw naukodawcy i stowarzyszenia należy zapisać w istot-

nem streszczeniu do książki robotniczej, a władza policyjna miejscowa winna te zapiski uwierzytelnić bezpłatnie i bez stempla.

§ 104 a.

Postanowienia §§ 77., 82., 82. a i 83. nie odnoszą się do uczniów.

§ 104 b.

Egzamin na czeladnika w przemysłach rękodzielniczych.

Stowarzyszenia przemysłowe winny postarać się o to, żeby wszyscy uczniowie, zatrudnieni w przemysłach rękodzielniczych, mogli z końcem czasu nauki poddać się egzaminowi na czeladników, który ma dać dowód, że uczeń przyswoił sobie wiadomości i biegłości, potrzebne w odnośnym przemyśle dla czeladnika.

O to samo powinna się postarać władza przemysłowa co do takich uczniów, którzy są zatrudnieni w podobnych przedsiębiorstwach fabrycznych, względnie w rękodzielniczych przedsiębiorstwach przemysłowych, nie należących do żadnego stowarzyszenia.

Egzamin na czeladnika zdawany będzie przed komisją egzaminacyjną, utworzoną przez odnośne stowarzyszenie. Jednakże interesowane stowarzyszenia mogą za wzajemnem porozumieniem postanowić, że należący do nich uczniowie mają zdawać egzamin na czeladników przed komisją egzaminacyjną, utworzoną dla odnośnego rękodzielniczego przemysłu w jednym z tych stowarzyszeń.

Komisja egzaminacyjna składa się z przewodniczącego i najmniej dwóch, a najwięcej czterech członków. Przewodniczącego ustanawia na trzy lata władza przemysłowa, wysłuchawszy opinii izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także opinii tego związku, i zapytawszy o zdanie odnośne stowarzyszenie. Co się tyczy członków, to jednego ustanawia się z grona czeladników, którzy pracują w odnośnym przemyśle najmniej przez cztery lata, resztę zaś z grona przedsiębiorców przemysłowych, którzy najmniej przez trzy lata wykonują swój przemysł samoistnie. Członków wyznacza w każdym przypadku z osobna przełożenie stowarzyszenia na podstawie dwóch list imiennych, z których jedną ułożył ma zgromadzenie stowarzyszenia, drugą zaś, dotyczącą czeladników, zgromadzenie pomocników, na okres trzechletni.

W pierwszych czterech latach od wejścia w życie tych przepisów mogą na liście członków komisji egzaminacyjnej być umieszczani także tacy pomocnicy, którzy nie zdali egzaminu na czeladnika.

Dla uczniów przemysłów rękodzielniczych, którzy odbyli naukę w jakimś przedsiębiorstwie

fabrycznem lub u majstra, nie należącego do żadnego stowarzyszenia, albo wreszcie w jednym z zakładów, wspomnianych w § 14. b, ustęp 2., winna władza przemysłowa po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej ustanowić komisję egzaminacyjną z analogicznym uwzględnieniem poprzedzających postanowień.

§ 104 c.

Postępowanie przy egzaminie, zakres i rodzaj materiału egzaminowego, oraz wymiar opłaty za egzamin, którą uczeń ma uścić, unormują osobne regulamina egzaminowe, które wydane będą dla poszczególnych stowarzyszeń według rozmaitych kategorii przemysłów rękodzielniczych przez polityczną władzę krajową na wniosek odnośnych stowarzyszeń, po zasięgnięciu opinii izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także opinii tego związku. Koszta egzaminu ponosi stowarzyszenie, któremu też dostają się opłaty za egzamin.

Dla egzaminów tych uczniów, o których była mowa w § 104. b, ustępie 6., wydane będą przez władzę polityczną krajową, po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, analogiczne regulamina egzaminowe. Koszta egzaminu ponosić będzie w takich razach izba handlowa i przemysłowa, której zato dostają się opłaty za egzamin.

§ 104 d.

Uczeń albo pomocnik winien wnieść wolną od stempla prośbę o dopuszczenie do egzaminu na czeladnika do przełożenia stowarzyszenia, względnie (§ 104. b, ustęp 6) do komisji egzaminacyjnej i załączyć do swej prośby świadectwo nauki, oraz, o ile był obowiązany do uczęszczania na naukę uzupełniającą (§ 99. b, ustęp 3.), świadectwa frekwencji albo też, o ile był już czynnym jako pomocnik, świadectwo pracy.

Komisja egzaminacyjna winna dla stwierdzenia wyniku egzaminu wystawić bezpłatnie wolne od stempla świadectwo, które w razie pomyślnego wyniku należy zaciągnąć do dyplomu na czeladnika.

Gdyby egzamin wypadł niepomyślnie, komisja egzaminacyjna wyznaczyć ma, o ile chodzi o uczniów, termin powtórzenia egzaminu, mając uwagę na postanowienia § 99., ustępu 7.

Gdyby pewne stowarzyszenie nie poczyniło starań co do egzaminu na czeladnika, do których jest obowiązane w myśl § 104. b, ustępu 1. i 3., natenczas uczniom, należącym do tego stowarzyszenia, wolno zdawać egzamin na czeladnika przed inną zawodowo powołaną komisją egzaminacyjną, utworzoną według przepisów niniejszej ustawy.

Uczniowie, o których była mowa w § 104. b, ustępie 6., mogą na swą prośbę i za zgodą doty-

czącego stowarzyszenia zdawać egzamin na czeladnika także przed komisją egzaminacyjną, utworzoną przez stowarzyszenie.

Pomocnicy mają prawo zdawać egzamin dodatkowo i powtarzać go po upływie najuniej pół roku.

§ 104 e.

Pomocnikom, którzy ukończyli należyte czas nauki przed wejściem w życie tej ustawy, przysługuje prawo poddawania się dobrowolnie egzaminowi na czeladnika.

§ 105.

3. Przepis szczególny.

Wyjątki, na jakie miałyby się pozwolić na podstawie § 74. a, ustępu 3., tudzież artykułu VI. i VII. ustawy z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21., którą zastąpiony został § 75. względnie ustawy z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125., następnie § 94., ustępu 4., § 95., ustępu 2., § 96. a, ustępu 2., 3. i 4., i § 96. b. ustępu 4., muszą być w każdym przypadku z osobna ogłaszane w czasopiśmiech urzędowych i co roku podawane do wiadomości Rady państwa.

Rozdział VII. Stowarzyszenia.

§ 106.

Istnieniejące stowarzyszenia i zakładanie nowych.

Pomiędzy tymi, którzy w jednej lub w kilku sąsiednich gminach, bądź samodzielnie, bądź jako dzierżawcy, trudnią się tym samym lub pokrewnym przemysłem, licząc tu także robotników, należy istniejące już zespolenie w związek utrzymać i nadal, a gdyby takiego zespolenia jeszcze nie było a stosunki miejscowe nie stały temu na przeszkodzie, winna władza przemysłowa, po zniesieniu się z izbą handlowo-przemysłową, która w tej mierze wysłuchać ma interesowanych, tudzież po zasięgnięciu opinii związku stowarzyszeń, gdzie taki związek istnieje, powołać takie zjednoczenie do życia, biorąc pod rozwagę stosunki, które mają rozstrzygające znaczenie tak co do przyścia do skutku takiego stowarzyszenia, jak i co do kwestyi, w jakim stopniu zdola ono odpowiedzieć swym zadaniom.

Przedsiębiorcy przemysłowi (względnie dzierżawcy) są członkami, a robotnicy przedsiębiorców przemysłowych, zespolonych w jedno stowarzyszenie, uczestnikami stowarzyszenia.

Stowarzyszenie może obejmować według okoliczności także przedsiębiorców przemysłowych i robotników z kilku gmin lub powiatów, a w razie wyjątkowym nawet różnorodne przemysły.

O ile w tym rozdziale jest mowa o pomocnikach, należy przez to rozumieć przemysłowych robotników pomocniczych w ogólności z wyjątkiem uczniów (§ 73., lit. a, b i d).

Jeżeli pomiędzy uczestnikami stowarzyszenia znajduje się znaczniejsza ilość robotników, używanych do podrzędnych usług pomocniczych w przemyśle (§ 73., lit. d), można dla tych robotników utworzyć oddzielne instytucje stowarzyszeniowe (wydziały sądów polubownych, zgromadzenia robotników i kasy chorych).

§ 107.

Obowiązek wstąpienia do stowarzyszenia.

Kto w okręgu takiego stowarzyszenia prowadzi bądź samodzielnie, bądź jako dzierżawca, ów przemysł, dla którego odnośne stowarzyszenie istnieje, staje się już przez samo rozpoczęcie przemysłu członkiem stowarzyszenia i winien dopełniać obowiązków, jakie się z tem łączą.

W szczególności winien taki przemysłowiec uiścić ustanowioną ewentualnie należność inkorporacyjną (takse wstępną [§ 126., lit. m]) i ze złożenia jej wykazać się już przy zgłaszaniu przemysłu, względnie przy ubieganiu się o przemysł koncesyjonowany. Jeżeli nie uzyska uprawnienia przemysłowego, stowarzyszenie obowiązane jest zwrócić mu zapłaconą należność.

Kto na podstawie więcej niż jednej karty przemysłowej, względnie więcej niż jednego dokumentu koncesyjnego prowadzi samodzielnie lub jako dzierżawca kilka przemysłów, które nie są zespolone w jedno stowarzyszenie, winien należeć jako członek do wszystkich stowarzyszeń, istniejących dla tych przemysłów.

§ 108.

Obowiązkowi należenia do stowarzyszenia w myśl §§ 106. i 107. nie podlegają przedsiębiorcy takich zakładów przemysłowych, które prowadzone są sposobem fabrycznym. Natomiast mają oni prawo przystąpić w charakterze członków do stowarzyszenia, istniejącego dla odnośnej kategorii przemysłu, jeżeli stowarzyszenie godzi się na to. Jeżeli tacy przedsiębiorcy utrzymują składy w celu sprzedaży swoich artykułów, mają także prawo w tytułu tych składów przystąpić do stowarzyszenia, istniejącego dla przemysłu handlowego w odnośnym miejscu, jeżeli stowarzyszenie na to zezwoli. W obu tych przypadkach mają oni takie same obowiązki i prawa jak wszyscy inni członkowie stowarzyszenia, a robotnicy, których u siebie zatrudniają, względnie robotnicy, których zatrudniają w dotyczącym składzie artykułów na sprzedaż, traktowani być mają jako uczestnicy stowarzyszenia.

Uczestnictwo przedsiębiorstw przemysłowych, które na podstawie poprzedzających postanowień wstąpiły do pewnego stowarzyszenia w charakterze członków, może być za obopólnym porozumieniem znowu uchylone. Gdyby do takiego porozumienia nie doszło, może tak jedna, jak druga strona uczynić wniosek do władzy przemysłowej na uchylenie uczestnictwa w charakterze członka, a władza przemysłowa wyda decyzję po wysłuchaniu obu stron.

§ 109.

Obszar terytorjalny, na jaki mają się rozciągać poszczególne stowarzyszenia, może być każdorazowo ustanowiony przez władzę polityczną krajową po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, związku stowarzyszeń, gdzie taki istnieje, oraz interesowanych stowarzyszeń i przemysłowców.

§ 110.

Istniejące już stowarzyszenia winny swoje statuty przystosować do postanowień tej ustawy. Gdyby prośba o zatwierdzenie odnośnych zmian w statutach, uchwalonych według przepisów, nie została przez stowarzyszenie wniesiona do sześciu miesięcy po wejściu w życie tej ustawy do władzy politycznej krajowej, władza ta winna z urzędu poczynić te zmiany, które są potrzebne dla przystosowania statutow do postanowień tej ustawy, bez względu na ewentualne odmienne uchwały stowarzyszenia.

Używane w poszczególnych krajach razwy (gremia, gildy, cechy itp.) mogą być zatrzymane i nadal.

§ 111.

Także kilka stowarzyszeń, które dotychczas istniały odrębnie od siebie, można za wzajemnym ich porozumieniem zespolić w jedno stowarzyszenie, o czym zadecyduje władza polityczna krajowa po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, a gdzie istnieje związek stowarzyszeń, także po zasięgnięciu opinii tego związku.

Podobnie też można, gdy chodzi o stowarzyszenia, które obejmują w sobie różnorodne przemysły, za wzajemnym porozumieniem albo na żądanie większości członków, należących do jednej i tej samej kategorii lub do kilku pokrewnych kategorii przemysłu, wyłączyć te kategorie z dotychczasowego stowarzyszenia i utworzyć z nich, o ile dane są warunki do osiągnięcia celów stowarzyszenia, samoistne stowarzyszenia albo też wcielić je do innego istniejącego już stowarzyszenia.

Gdy będzie wyrażone takie żądanie wyłączenia, względnie wcielenia, należy zasięgnąć zdania

interesowanych stowarzyszeń, które, zapytawszy o to zwołane umyślnie w tym celu zgromadzenie stowarzyszenia, mają zakomunikować swą opinię władzy przemysłowej pierwszej instancji do ośmiu tygodni, gdyż w razie przeciwnym musiałoby nastąpić rozstrzygnięcie bez wysłuchania tej opinii.

§ 111 a.

W celu tworzenia stowarzyszeń dla poszczególnych kategorii przemysłu lub dla pokrewnych kategorii przemysłu mogą być postanowione także z urzędu zmiany w zakresie stowarzyszeń, i to tak co do przydzielonych im kategorii przemysłu, jak i co do obszaru terytorjalnego. Decyzję w tym względzie wydaje władza polityczna krajowa po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, istniejącego ewentualnie związku stowarzyszeń oraz interesowanych stowarzyszeń i przemysłowców. Jednocześnie z tą decyzją winna władza polityczna krajowa uskutecznić z urzędu także owe zmiany statutow odnośnego stowarzyszenia, któreby zostały spowodowane takim przydzieleniem.

Gdy ma być utworzone stowarzyszenie zawodowe, potrzeba na to zgody większości dotyczących przemysłowców.

§ 112.

Przydzielenie do stowarzyszenia.

Poszczególne kategorie przemysłu, nie wcielone dotychczas do żadnego stowarzyszenia, może władza polityczna krajowa, po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, istniejącego ewentualnie związku stowarzyszeń, tudzież odnośnych stowarzyszeń, przydzielić do któregoś z istniejących stowarzyszeń.

Do stowarzyszenia, obejmującego jeden poszczególny przemysł albo kilka pokrewnych przemysłów, nie można przydzielać takich przemysłów, które nie są spokrewnione z przemysłami, wchodzącymi w skład tego stowarzyszenia.

Jednocześnie z przydzieleniem winna polityczna władza krajowa uskutecznić z urzędu zmianę statutow dotyczącego stowarzyszenia, spowodowaną przydzieleniem.

O ileby co do poszczególnych przemysłów zachodziły wątpliwości, do którego z istniejących stowarzyszeń należą, winna władza przemysłowa po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, istniejącego ewentualnie związku stowarzyszeń i dotyczących stowarzyszeń wydać rozstrzygnięcie w tej mierze, mając uwagę na statuty odnośnych stowarzyszeń.

§ 113.

Wolny bieg przemysłu.

Przez zaprowadzenie stowarzyszenia nie ma nikt w rozpoczęciu i wykonywaniu swego przemysłu być bardziej ograniczonym, aniżeli to niniejsza ustawa przepisuje.

§ 114.

Cele.

Celem stowarzyszenia jest krzewienie ducha łączności, utrzymywanie i podnoszenie honoru stanu przemysłowego, tudzież popieranie interesów humanitarnych, ekonomicznych i edukacyjnych swych członków i uczestników.

Interesa humanitarne mogą być popierane szczególnie przez zakładanie kas chorych i zapomogowych, względnie funduszy zapomogowych dla członków i uczestników, oraz przez podejmowanie się pośrednictwa w ubezpieczeniu członków w jednym z istniejących zakładów asekuracyjnych, interesa ekonomiczne przez zaprowadzanie wspólnego ruchu maszynowego i ulepszonych sposobów produkcji, przez zakładanie składów materiałów surowych, magazynów (hal) sprzedaży, składów wzorów, kas zaliczkowych, przez wstrzymywanie, względnie usuwanie takich urządzeń przemysłowych, które stoją na zawadzie uczciwej konkurencji pomiędzy członkami stowarzyszenia, interesa edukacyjne przez zakładanie i wspieranie przemysłowych zakładów naukowych (szkół zawodowych i szkół dla nauki uzupełniającej, warsztatów dla nauki itp.), przez urządzenie zawodowych kursów naukowych dla członków i uczestników, wystaw robót uczniów itd.

W szczególności jest obowiązkiem stowarzyszenia:

- a) utrzymywanie w należytej ewidencji członków i uczestników stowarzyszenia, piecza o utrzymanie prawidłowych stosunków między przedsiębiorcami a ich pomocnikami, osobliwie pod względem związku pracy, nadto zakładanie i utrzymywanie gospód stowarzyszenia i pośredniczenie w pracy;
- b) piecza o uporządkowanie stosunków, dotyczących uczniów, przez wydawanie postanowień, które przedkładane być mają władzy do zatwierdzenia, o ile ta ustawa nie zawiera w tej mierze szczególnych przepisów, a mianowicie:
 - co do warunków trzymania uczniów w ogólności, oraz co do ich stosunku do liczby pomocników w przemyśle;
 - co do zawodowego i religijno-moralnego wykształcenia uczniów;

co do czasu nauki, tudzież co do egzaminów terminatorskich i egzaminów na czeladników;

co do czuwania nad przestrzeganiem poprzedzających postanowień przez stowarzyszenie;

- c) potwierdzanie świadectw nauki i wystawianie świadectw odbytego terminu;
- d) piecza o chorych uczniach;
- e) nadzorowanie utworzonych i utrzymywanych przez stowarzyszenie przemysłowych zakładów naukowych i kursów nauki, tudzież urządzanych i subwencyonowanych przez nie wystaw robót uczniów itp.;
- f) potwierdzanie świadectw pracy pomocnikom, należącym do stowarzyszenia;
- g) piecza o chorych pomocnikach przez zakładanie kas chorych lub przystąpienie do istniejących już kas chorych;
- h) utworzenie wydziału sądu polubownego (§§ 122., 123. 124.) do załatwiania sporów, wynikających pomiędzy członkami stowarzyszenia a ich robotnikami ze stosunku pracy, nauki i zapłaty;

działanie w tym kierunku, aby instytucja sądów polubownych była używana do załatwiania sporów pomiędzy członkami stowarzyszenia, w którym to celu może się połączyć nawet kilka stowarzyszeń;

- i) wydawanie uchwał w celu usunięcia praktyk, zwyczajów i nowatorstw, które stoją na zawadzie uczciwej konkurencji pomiędzy członkami stowarzyszenia;
- k) coroczne zdawanie sprawy z wszystkich tych wydarzeń w łonie stowarzyszenia, które mają znaczenie dla zestawienia statystyki przemysłowej.

Oprócz regularnych relacji, przepisanych pod k), obowiązane są stowarzyszenia dawać władzom, związkowi stowarzyszeń i izbie handlowej i przemysłowej swego okręgu na ich żądanie wyjaśnienia i opinie co do stosunków, zostających w związku z ich celem, i mogą w tym względzie także z własnej inicjatywy zwracać się do tych organów publicznych w celu popierania swych celów.

§ 114 a.

Minister handlu może tym stowarzyszeniom dla poszczególnych kategorii przemysłów rękodzielniczych lub dla bliskich sobie kategorii takichże przemysłów, które w wypełnianiu swych obowiązków rozwijają skuteczną działalność na polu wychowania młodych sił dla przemysłu (§ 114., lit. e i § 104. b), przyznać po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, a gdyby istniał związek stowarzyszeń, także po wysłuchaniu tego związku, prawo wydania w sta-

tucie postanowień, przewidujących odbywanie egzaminów na majstrów odnośnego przemysłu. W razie przyznania takiego prawa, stowarzyszenia obowiązane będą uchwalić specjalne regulamina egzaminowe, które podlegają zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej.

Egzamin na majstra ma dać dowód uzdolnienia do samodzielnego wykonywania zwykłych robót, wchodzących w zakres danego przemysłu, i do obliczania ich kosztów, oraz dowód, że kandydat posiada wszelkie inne wiadomości, potrzebne do samoistnego prowadzenia swego przemysłu, a w szczególności także znajomość prowadzenia ksiąg i rachunków.

Regulamin egzaminu powinien zawierać szczegółowe prawidła, dotyczące warunków dopuszczenia do egzaminu w ogólności, a w szczególności dopuszczenia takich kandydatów, którzy nie należą do stowarzyszenia, oraz przepisy, dotyczące składu komisji egzaminacyjnej, zakresu i rodzaju materiału, który ma być przedmiotem egzaminu, postępowania przy egzaminie, poświadczania wyniku egzaminu, dopuszczalności powtórzenia egzaminu, oraz wymiaru ewentualnych taks egzaminowych, które przypadają na rzecz stowarzyszenia.

Minister handlu może po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, a gdyby istniał związek stowarzyszeń, także po zasięgnięciu opinii tego związku, oraz odnośnych stowarzyszeń, nadać prawo do urządzania egzaminów na majstrów z zakresu pewnych gałęzi przemysłu rękodzielniczego także poszczególnym zakładom, które ze względu na swe urządzenie dają gwarancję należytego pod względem zawodowym odbywania takich egzaminów, wydając dla nich jednocześnie drogą rozporządzenia regulamin egzaminu.

W razie nadania takiego prawa zawodowym zakładom naukowym, powinno odnośne rozporządzenie być wydane za porozumieniem z Ministerstwem wyznań i oświaty.

Zdanie egzaminu na majstra z dobrym postępem upoważnia w razie samoistnego wykonywania przemysłu do używania tytułu egzaminowanego majstra dotyczącego przemysłu.

W pięć lat po wejściu w życie tej ustawy wydane będzie rozporządzenie Ministra handlu, który zasięgnie poprzednio opinii izby handlowej i przemysłowej, tudzież istniejącego ewentualnie związku stowarzyszeń i odnośnych stowarzyszeń, postanawiające bądź w ogólności, bądź dla pewnych części obszaru, na którym ta ustawa obowiązuje, że albo we wszystkich albo w pewnych przemysłach, wykonywanych sposobem rękodzielniczym, tylko takim przemysłowcom wolno będzie trzymać uczniów, którzy z dobrym postępem zdali egzamin na majstra.

Jednakże istniejące już prawa majstrów nie będą tem rozporządzeniem naruszone.

§ 114 b.

Stowarzyszenia mają prawo wydawać w zakresie przemysłu, którym się trudnią jego członkowie, i w granicach przepisów ustawowych postanowienia co do początku i końca dziennego czasu pracy robotników, co do przestanków w pracy, co do czasu i wymiaru płacy robotników i co do terminu wypowiedzania. Takie postanowienia będą wydawane przez zgromadzenie stowarzyszenia za porozumieniem ze zgromadzeniem pomocników według poszczególnych gałęzi zatrudnień, a władza polityczna krajowa będzie je zatwierdzała, wysłuchawszy poprzednio zdania izby handlowej i przemysłowej i opinii istniejącego ewentualnie związku stowarzyszeń.

Wspomniane postanowienia mają być przybite w poszczególnych lokalach przemysłowych.

Uchwała w tej mierze musi tak na zgromadzeniu stowarzyszenia, jak i na zgromadzeniu pomocników zapaść większością dwóch trzecich głosów. Taką samą większością głosów może tak jedno jak i drugie zgromadzenie uchwalić odstąpienie od tych postanowień, o ile nie zostały wydane na pewien z góry oznaczony przeciąg czasu. Odnośną uchwałę należy podać do wiadomości władzy politycznej krajowej.

O ile przemysłowcy, należący do stowarzyszenia, nie zawarli ze swymi robotnikami drogą umowy albo na mocy regulaminu pracy odmiennych układów w tym względzie, powyższe postanowienia mają dla obu stron obowiązującą moc prawną i wykluczają zastosowanie przepisów, zawartych w § 77.

§ 115.

Stowarzyszenia mają prawo przepisać w swoich statutach opłaty wstępne (inkorporacyjne), które uiszczają mają członkowie stowarzyszenia, tudzież opłaty od przyjęcia (zapisu) i wyzwolenia, które składać mają uczniowie, i te opłaty pobierać; jednakże w statucie umieścić należy postanowienie, według którego stowarzyszenie może uczniów, którzy albo sami nie posiadają środków, albo których rodzice są ubodzy, uwolnić od opłaty należytości za przyjęcie (wcielenie), za egzamin na czeladnika i za wyzwolenie. Jeżeli ustawowi zastępcy uczniów proszą o to, przedkładając dowód ubóstwa.

Za należyte oddawanie opłat od uczniów do rąk stowarzyszenia odpowiada majster.

Przemysłowcy, którzy występują z jednego stowarzyszenia, a wstępują do drugiego, uwolnieni są od ponownego uiszczania opłaty wstępnej (inkorporacyjnej) aż do kwoty uiszczonej w stowarzyszeniu, do którego dotąd należeli. W statucie może być także postanowione, że wdowa i uprawnieni do dziedzictwa descendenci po przedsiębiorcy wolnego

przemysłu mają być uwolnieni od ponownego uiszczania opłaty wstępnej. jeżeli po śmierci przemysłowca zgłoszą wykonywanie tego samego przemysłu i jeżeli wykonywanie to uważane być może jako ciąg dalszy dawniejszego przedsiębiorstwa.

Wymiar opłat ustanawiany będzie przez zgromadzenie stowarzyszenia, podlega jednak zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej, która może je zmniejszyć, gdyby były wymierzone stosunkowo zanadto wysoko.

Z przychodu rocznego, jaki przynosić będą opłaty inkorporacyjne, wolno użyć na bieżące wydatki stowarzyszenia najwięcej trzech czwartych części, resztę zaś należy ulokować. Z dochodu, który nieść będą opłaty uczniów, należy najmniej połowę obracać na takie cele, któreby służyły wykształceniu uczniów lub innych ich interesom, z wyjątkiem ubezpieczenia chorych.

Zresztą fundusze, potrzebne na wydatki stowarzyszeń, z wyjątkiem opłat do kasy chorych (§ 121.), o ile na ich pokrycie nie wystarczałyby odsetki od majątku stowarzyszenia, rozkładane będą między członków stowarzyszenia (§ 106.) według wymiaru przepisanego podatku zarobkowego lub według innej podstawy obliczenia, w statutach ustanowionej.

Rzeczne dochody stowarzyszeń, tudzież kary porządkowe (§ 125.) ściągane będą drogą administracyjną.

§ 115 a.

Kasy chorych i kasy zapomogowe dla członków.

Wzmiankowane w § 114., ustępie 2., kasy chorych i kasy zapomogowe dla członków stowarzyszeń zakładane być mają, o ile opierają się na zasadzie dobrowolności, według przepisów ustawy z dnia 16. lipca 1892, Dz. u. p. Nr. 202.

Dopuszczalność zaprowadzenia przymusu ubezpieczenia, zakres tego przymusu i sposób jego wykonywania.

§ 115 b.

Stowarzyszenia mogą uchwalić, że członkowie ich są obowiązani do ubezpieczenia się na zasiłki pieniężne dla chorych, na bezpłatną pomoc lekarską, na pobór lekarstw lub też na wszystkie te świadczenia razem w połączeniu z kosztami pogrzebu.

Do ubezpieczenia na same tylko koszty pogrzebowe nie wolno nikogo zobowiązywać.

W odnośnej uchwale ustanowić należy wymiar i okres poboru zasiłków dla chorych, względnie wymiar kwoty pogrzebowej; jednakże zasiłki dla

chorych nie mogą przekraczać 28 K tygodniowo, a kwota pogrzebowa 400 K.

§ 115 c.

Do ważności uchwały, wzmiankowanej w § 115. b. potrzeba, aby zgromadzenie stowarzyszenia było należycie zwołane, aby uchwała, która ma być powzięta, była ogłoszona w streszczeniu, zawierającym najważniejsze jej punkta, aby było obecnych najmniej trzy czwarte wszystkich członków stowarzyszenia, posiadających prawo głosowania, i aby najmniej trzy czwarte głosów obecnych członków były za nią oddane.

Nadto uchwała ta podlega zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej.

Zatwierdzenie uchwały na zaprowadzenie przymusu ubezpieczenia może być uczynione zawisłemu od poprzedniego utworzenia funduszu zapomogowego według § 115. u.

Postanowienia ustępu pierwszego stosowane będą także do uchwał, któremi zaprowadzony przymus ubezpieczenia ma być w dozwolonych granicach (§ 115. b) rozszerzony, zmieniony lub uchylony.

§ 115 d.

Należycie powzięta i zatwierdzona uchwała ma moc obowiązującą dla wszystkich członków stowarzyszenia; jednakże obowiązek ubezpieczenia nie istnieje co do takich członków, którzy już w innym stowarzyszeniu podlegają takiemu obowiązkowi, dopóki w tem ostatnim stowarzyszeniu zaprowadzony jest przymus ubezpieczenia.

§ 115 e.

Obowiązek ubezpieczenia ustaje z utratą charakteru członka w odnośnym stowarzyszeniu. Takim osobom można jednakże pozwolić, by pozostali nadal dobrowolnie w stosunku ubezpieczenia.

§ 115 f.

Środki, potrzebne do zrealizowania świadczeń asekuracyjnych, będą uzyskiwane ze stosownych regularnych wkładek członków, które mają być płacone z góry.

Tych środków nie wolno używać na inne cele.

Zalegające wkładki członków mogą być ściągane drogą administracyjną.

§ 115 g.

Gdyby któryś z członków wszedł bezprawnie w używanie jakiegoś świadczenia, należy mu je natychmiast odebrać. Kwoty, które ktoś pobrał, chociaż mu się nie należały, muszą być zwrócone, niezawisłe od ściągania karno-sądowego. Zwrot pobranego

bezprawnie świadczenia może być dochodzony także przez podwyższenie wkładki aż do kwoty podwójnej.

Do ściągania takich zwrotów ma zastosowanie postanowienie §. 115 f, ustępu 3.

§ 115 h.

Przeprowadzenie przymusowego ubezpieczenia będzie rzeczą osobnych kas, które będą w tym celu założone.

Z reguły winno każde stowarzyszenie założyć dla siebie taką kasę. Jednakże za zezwoleniem rządowym może się także kilka stowarzyszeń połączyć w celu utworzenia jednej wspólnej kasy, o ile uchwalone przez nie zobowiązania z tytułu ubezpieczenia są ze sobą zgodne.

Udzielenie takiego zezwolenia jest rzeczą politycznej władzy krajowej. Gdy chodzi o stowarzyszenia tego samego powiatu politycznego lub kilku powiatów politycznych tego samego kraju koronnego, zezwolenia udziela polityczna władza krajowa odnośnego kraju, w innych zaś przypadkach owa władza, na której obszarze administracyjnym kasa ma mieć siedzibę.

Pod tymi samymi warunkami wolno stowarzyszeniom przystępować do istniejącej już kasy.

§ 115 i.

Kasy, wzmiankowane w § 115. h, mogą w swoim imieniu nabywać prawa i brać na się zobowiązania, pozywać przed sąd i być pozywane.

Ich sądem jest ów rzeczowo właściwy sąd, w którego okręgu kasa ma siedzibę.

Gospodarka i administracja tych kas jest niezawisłą od gospodarki i administracji samych stowarzyszeń i instytucyj, istniejących ewentualnie przy tych stowarzyszeniach.

Rękomię wszystkich zobowiązań kasy stanowi dla wierzycieli kasy wyłącznie tylko jej majątek.

§ 115 k.

Dla każdej kasy należy ustanowić statut. Tak sam statut, którego pierwszą osnowę ma uchwalić stowarzyszenie, względnie stowarzyszenia, jak i wszelkie zmiany w nim, podlegają zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej, właściwej w myśl § 115. h.

Taki statut winien w sobie w szczególności zawierać:

1. Nazwę, cel i siedzibę kasy;
2. postanowienia co do uczestnictwa w charakterze członka;
3. wymiar wkładek, które członkowie mają do kasy opłacać;

4. warunki, rodzaj i zakres świadczeń asekuracyjnych;

5. postanowienia co do składu, ustanowienia, zdolności do powzięcia uchwał (kompletu), sposobu uchwalania i zakresu działania zarządu i wydziału nadzorczego, co do okresu ich mandatu i zastępstwa członków w razie ubytków;

6. postanowienia co do składu, powoływania, zdolności do powzięcia uchwał (kompletu), sposobu uchwalania i zakresu działania walnego zgromadzenia, tudzież co do uprawnienia do głosowania na tem zgromadzeniu;

7. postanowienia co do reprezentowania kasy na zewnątrz, oraz co do form aktów i obwieszczeń, prawnie obowiązujących;

8. postanowienia co do załatwiania sporów, wynikłych ze stosunków do kasy;

9. postanowienia co do dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia (§§ 115. e i u), a w danym razie także

10. postanowienia co do ilości członków, wybieranych na zgromadzenie delegatów (§ 115. o), co do sposobu ich wybierania i okresu ich urzędowania.

§ 115 l.

Administracja kasy spoczywa w ręku zarządu i walnego zgromadzenia.

O ile kasa jest utworzona tylko dla jednego stowarzyszenia, a walne zgromadzenie nie ustanawia osobnych funkcyjnaryuszów, przełożęństwo stowarzyszenia będzie zarazem zarządem kasy, a zgromadzenie stowarzyszenia zarazem walnem zgromadzeniem kasy.

Gdy w kasie ubezpieczeni są członkowie kilku stowarzyszeń (§ 115h, ustęp 2.), musi tak skład zarządu kasy, jak i skład walnego zgromadzenia być uregulowany specjalnie statutem kasowym.

§ 115 m.

Do zarządu kasy należy całe prowadzenie interesów i reprezentowanie kasy, o ile nie jest do tego powołane walne zgromadzenie.

Członkowie zarządu sprawują swój urząd jako godność honorową, przyczem jednakże zwracane im będą wydatki w gotówce; także można im za prace, wymagające większego trudu, przyznawać stosowne remuneracje.

§ 115 n.

Do kontrolowania gospodarki kasowej należy ustanowić wydział nadzorczy. Członkowie tego wydziału nie mogą być zarazem członkami zarządu.

§ 115 o.

Walne zgromadzenie składa się z członków uprawnionych do głosowania lub z delegatów, którzy mają być wybrani z grona członków, uprawnionych do głosowania.

Walne zgromadzenie musi się składać z delegatów, jeżeli kasa liczy więcej niż 500 członków.

Okres urzędowania delegatów nie może przekraczać trzech lat.

Ilość delegatów musi być najmniej trzy razy większa od ilości członków zarządu.

§ 115 p.

Walne zgromadzenie zbiera się najmniej raz do roku.

Walnemu zgromadzeniu będzie w każdym przypadku zastrzeżone:

1. powzięcie uchwały co do rocznego sprawozdania zarządu, tudzież co do udzielenia mu absolutorium;

2. powzięcie uchwały co do ewentualnych zmian w statutach;

3. powzięcie uchwały o tem, czy i w jakiej kwocie członkom zarządu przyznane być mają remuneracje za pewne prace (§ 115. m);

4. powzięcie uchwały co do warunków rozwiązania;

5. systemizowanie płatnego personelu pomocniczego.

§ 115 q.

Kasy winny corocznie zestawiać zamknięcie rachunków, składające się z rachunku obrotowego i wykazu majątku, a nadto układać wykazy co do ruchu stanu ubezpieczenia i co do zaszyłych wypadków ubezpieczenia. Te wykazy przedkładać należy co roku władzy nadzorczej do dnia 31. marca.

Minister handlu ma prawo wydania osobnych przepisów co do tych wykazów.

Za rok kasowy poczytuje się rok kalendarzowy.

§ 115 r.

Kasy winny uskładać sobie fundusz rezerwy, równający się dwukrotnej sumie wydatków rocznych, obliczonych w przecięciu na podstawie ostatnich pięciu lat rachunkowych, a gdyby fundusz ten spadł poniżej tego poziomu, powinny go znowu do tej wysokości uzupełnić. Dopóki fundusz rezerwy nie dojdzie do tej wysokości, należy nań

odkładać za każdy rok rachunkowy najmniej dwie dziesiąte wkładek członków.

Gdyby z pięciu następujących po sobie zamknięć rachunków pokazało się, że przychody nie wystarczają na pokrycie zobowiązań i na uzbieranie funduszu rezerwowego, a nie można było temu zaradzić innymi stosownymi środkami, natenczas dla usunięcia takiego stanu rzeczy trzeba albo podwyższyć stosownie wkładki albo zmniejszyć świadczenia, albo wreszcie jeden z tych środków zaradczych połączyć z drugim.

§ 115 s.

Fundusz rezerwy kas może być lokowany tylko:

1. w papierach wartościowych tutejszokrajowych, mających ubezpieczenie pupilarne;

2. w c. k. pocztowej kasie oszczędności lub w jednej z kas oszczędności, urządzonych według regulaminu dla kas oszczędności.

Majątek kasy, przewyższający fundusz rezerwy, może być także lokowany:

3. w tutejszokrajowych hipotekach, mających ubezpieczenie pupilarne;

4. w tutejszokrajowych realnościach, przynależących czynsz, w którymto razie jednak na tych realnościach nie można pozostawić więcej ciężarów, jak jedną trzecią wartości szacunkowej.

§ 115 t.

Gospodarka kasowa zostaje pod nadzorem władzy przemysłowej. Władza ta ma prawo wglądać każdej chwili we wszystkie książki i rachunki kasy i kasę skontrolować; ma ona obowiązek czuwania nad ścisłym przestrzeganiem statutów. Przy przeprowadzaniu odnośnych czynności urzędowych winna władza nadzorcza posługiwać się zawodowymi organami, które jej wskaże polityczna władza krajowa.

Minister handlu ma prawo złożyć zarząd kasy z urzędowania i poruczyć tymczasowo prowadzenie interesów kasowych i zastępywanie kasy aż do wyboru nowego zarządu administratorowi, a w danym razie nawet kasę rozwiązać.

Zarządzenie rozwiązania ma to następstwo, że przymus ubezpieczenia zostaje uchylony.

§ 115 u.

O ile dla pewnego stowarzyszenia istnieje osobna kasa, a stowarzyszenie to poweźmie uchwałę na uchylenie przymusu ubezpieczenia, uchwała ta ma ten skutek, że kasa zostaje rozwiązana, we wszystkich zaś innych przypadkach taka uchwała pociąga za sobą wykluczenie członków z wspólnej

kasy. Jednakże takim członkom może być dozwolone dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia.

§ 115 e.

Postanowienia przejściowe.

Kasy chorych dla majstrów i kasy zapomogowe, w których zaprowadzone jest ubezpieczenie przymusowe już w chwili wejścia w życie tej ustawy, winny przystosować swoje urządzenia do tej ustawy najpóźniej w przeciągu dwóch lat.

§ 115 w.

Fundusze zapomogowe.

Fundusze zapomogowe, o których była mowa w § 114., ustępie 2., stanowią część majątku stowarzyszenia, i będą wyposażane z przychodów stowarzyszenia i specjalnych datków. Do tego funduszu płyną także kary pieniężne, nałożone na członków stowarzyszenia na podstawie § 125., oraz na podstawie § 127., ustępu 5.

Fundusze zapomogowe służą w ogólności do popierania celów humanitarnych, które stowarzyszenia mają na oku.

W celu regularnego zasilania funduszy zapomogowych mogą być pobierane za pozwoleniem władzy przemysłowej osobne opłaty.

Z wspomnianych funduszy można szczególnie pokrywać całkowicie albo częściowo wkładki, które płacić mają ubodzy członkowie do kas, istniejących ewentualnie w myśl § 115. h, o czym w każdym poszczególnym przypadku decyduje przełożenie stowarzyszenia na podstawie postanowień, wydanych przez zgromadzenie stowarzyszenia.

§ 115 x.

Zakładanie kas zapomogowych, przedsiębiorstw ekonomicznych i funduszy zapomogowych.

Założenie kas chorych i kas zapomogowych, przedsiębiorstw gospodarczych dla członków i funduszy zapomogowych, wspomnianych w § 114., ustępie 2., a opartych na zasadzie dobrowolności, może być przez zgromadzenie stowarzyszenia uchwalone tylko w takim razie, gdy przedmiot ten był poprzedz podany dokładnie w porządku dziennym zgromadzenia i wraz z tym porządkiem należycie ogłoszony, i gdy trzy czwarte wszystkich członków obecnych za nim się oświadczą.

Popieranie materialne tych urządzeń z funduszy stowarzyszenia, tudzież uczestniczenie stowarzyszenia w interesach przedsiębiorstw gospodarczych może zgromadzenie stowarzyszenia uchwalić

określona w ustępie 1. większością tylko wtedy, gdy przy głosowaniu stwierdzono protokolarnie taką ilość obecnych członków stowarzyszenia, która odpowiada podanym tu poniżej liczbom stosunkowym. Te liczby stosunkowe ustanawia się, jak następuje:

pięćdziesiąt od sta, gdy stowarzyszenie liczy aż do stu członków,

czterdzieści od sta, ale co najmniej pięćdziesiąt, gdy stowarzyszenie liczy od stu do pięćset członków,

trzydzieści od sta, ale co najmniej dwieście, gdy stowarzyszenie liczy od pięćset do tysiąca członków, a

dwadzieścia od sta, ale co najmniej trzysta, gdy stowarzyszenie liczy ponad tysiąc członków.

W poprzedzających postanowieniach rozumie się jako decydującą tę ilość członków, którą stowarzyszenie posiada w dniu zwołania zgromadzenia.

Gdy na takie zgromadzenie stowarzyszenia nie jawi się taka ilość członków, jakiej potrzeba do powzięcia uchwały, natenczas w przeciągu okresu czterotygodniowego zwołać należy nowe zgromadzenie z tym samym porządkiem dziennym, które jednakże może pod powyższymi warunkami tylko w takim razie wydawać ważne uchwały, jeżeli stwierdzona jest obecność stosunkowej ilości członków stowarzyszenia, mianowicie trzydzieści od sta, gdy stowarzyszenie liczy aż do pięćset członków, a dwadzieścia od sta, gdy stowarzyszenie liczy jeszcze większą ilość członków.

Na te postanowienia należy przy takim ponownem zwołaniu wyraźnie wskazać.

Uchwały, powzięte przez stowarzyszenie co do przedmiotów, oznaczonych w ustępie 2., podlegają zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej.

Takiego zatwierdzenia tylko wtedy należy odmówić, jeżeli odnośne uchwały przysły do skutku wbrew ustawie, lub gdy stowarzyszenie chce poczynić dotacje ze swego majątku na pewne cele w takim rozmiarze, że wskutek tego byłoby niemożliwe spełnienie reszty celów, wytyczonych stowarzyszeniu ustawą.

Do czynnego brania udziału w przedsiębiorstwach gospodarczych, o których była mowa w ustępie 1., nie można zmuszać żadnego członka ani uczestnika stowarzyszenia wbrew jego woli, chyba, że takie instytucje byłyby utworzone albo zarządzane ze względów publicznych.

§ 116.

Pośrednictwo w pracy.

Stowarzyszenia mają zaprowadzić stosowne urządzenia w celu stręczenia pracy w przemysłach, które w nich są reprezentowane, i wydać w osobnym statucie szczegółowe postanowienia co do prowadzenia agend takiego pośrednictwa, oraz co do

organów, którym ma być poruczone sprawowanie czynności. Za stręczenie pracy nie wolno pobierać od pomocników żadnej opłaty.

Rzeczony statut uchwali zgromadzenie stowarzyszenia, porozumiewszy się poprzód ze zgromadzeniem pomocników, i przedłoży go politycznej władzy krajowej do zatwierdzenia.

Stowarzyszenia, które według każdorazowego stanu przeciętnego w roku ostatnim liczą najmniej 200 pomocników jako uczestników, są obowiązane poruczyć nadzór nad wzmiankowanemi urządzeniami wydziałowi, który ma się składać z członków stowarzyszenia i pomocników w równych ilościach.

Wydziałowych z łona członków stowarzyszenia wybierać będzie zgromadzenie stowarzyszenia, a wydziałowych z łona pomocników — zgromadzenie pomocników.

Każdoczesnego przewodniczącego tego wydziału, oraz jego zastępcę wybiorą członkowie wydziału z pomiędzy siebie. Gdyby wybór po dwukrotnym akcie wyborczym nie przyszedł do skutku, rozstrzyga los, a mianowicie w ten sposób, że naprzód wylosowuje się przewodniczącego, następnie zaś z drugiej grupy zawodowej jego zastępcę. Obaj przewodniczyć będą na przemian według okresów urzędowania, które mają być ustanowione w statucie.

O ileby związki stowarzyszeń (§ 130. c) miały założyć albo już założyły własne instytucje pośrednictwa w pracy, ustanowić należy dla nadzoru tych instytucyj wydział, do którego powołani być mają także reprezentanci pomocników. Statut, który uchwali na zgromadzenie związkowe co do sprawowania czynności i co do organów, którym to sprawowanie ma być poruczone, podlega zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej. Co się tyczy pobierania opłat od pomocników, obowiązuje postanowienie ustępu 1.

O ile stowarzyszenia należą do związku, który zajmuje się uregulowaniem pośrednictwa w pracy w myśl poprzedzającego ustępu, uwolnione są od obowiązku tworzenia osobnych instytucyj pośrednictwa w pracy; to samo ma zastosowanie także w takim razie, gdyby stowarzyszenia zajmowanie się pośrednictwem w pracy oddały w ręce jakiegoś istniejącego zakładu, trudniącego się publicznem stręczeniem pracy.

Prawo rekursu stowarzyszeń.

§ 116 a.

Stowarzyszeniom przysługuje prawo rekursu przeciw decyzjom i zarządzeniom władz przemysłowych w następujących przypadkach:

1. w razie wystawienia karty przemysłowej na przemysł rękodzielniczy lub udzielenia koncesyi na przemysł koncesyonowany, gdy stowarzyszenie sto-

sownie do przepisów §§ 14. f i 23. a wydało opinię w należyłym czasie, a decyzja władzy przemysłowej nie wypadła po myśli tej opinii;

2. w razie udzielenia uwolnienia w celu rozpoczęcia pokrewnego przemysłu rękodzielniczego (§ 14. c, ustęp 1.), przemysłu koncesyonowanego (§ 23. a, ustęp 2.) lub przemysłu handlowego, podlegającego w myśl § 13. a., względnie § 38. ustępu 3. i 4., dowodowi uzdolnienia;

3. w razie udzielenia uwolnienia od przedłożenia dyplomu na czeladnika, względnie świadectwa nauki i świadectwa zdania egzaminu na czeladnika (§ 14. c, ustęp 2.);

4. w razie wydania rozstrzygnięcia co do zakresu praw przemysłowych (§ 36.), o ile rozstrzygnięcie to wypadło wbrew opinii pytanego stowarzyszenia;

5. w razie wydania rozstrzygnięcia, czy pewne przedsiębiorstwo przemysłowe poczytywać należy za prowadzone sposobem fabrycznym, czy rękodzielniczym (§ 1., ustęp 6.);

6. w razie utworzenia odgraniczonych od siebie okręgów dla poszczególnych przemysłów (§ 42.), oraz ustanowienia taryf cen maksymalnych (§ 51.).

7. w razie przemysłowo-policyjnego uregulowania poszczególnych kategorii przemysłów, dokonanego na zasadzie § 54., ustępu 2.;

8. we wszystkich sprawach wewnętrznych stowarzyszenia (część VII. ordynacyi przemysłowej), licząc tu także kwestycę, dotyczące uczniów stowarzyszenia.

Co się tyczy przemysłu gospodnio-szynkarskiego, dalsze postanowienia specjalne zawarte są w §§ 18. i 20.

§ 116 b.

W przypadkach, wyszczególnionych w poprzedzającym paragrafie, należy decyzję, wydaną przez władzę przemysłową, podać do wiadomości stowarzyszenia. Prawo odwołania się do władzy wyższej przysługuje stowarzyszeniu, o ile ustawowo nie są przewidziane krótsze terminy dla rekursu, w terminach, obowiązujących według ustawy z dnia 12. maja 1896, Dz. u. p. Nr. 101.

§ 116 c.

Prawo wnoszenia rekursu przysługuje przełożonstwu stowarzyszenia (§ 119. d), chyba że uchwała co do wnoszenia rekursu w poszczególnych przypadkach jest zastrzeżona postanowieniem statutowem zgromadzeniu stowarzyszenia.

Z każdym rekursiem przedłożyć należy także wyciąg z protokołu posiedzenia wydziału stowarzyszenia, względnie zgromadzenia stowarzyszenia, który ma być podpisany przez przełożonego stowarzyszenia.

§ 116 *d.*

Wniesienie rekursu w należytym czasie, w przypadkach, określonych w § 116. *a*, punkt 1., 2. i 3., ma skutek odraczający.

Przeciw dwóm równobrzmiącym decyzjom, wydanym w przypadkach § 116. *a*, punkt 1., nie przysługuje stowarzyszeniu dalszy rekurs.

§ 116 *e.*

Sprawozdanie roczne i rachunek końcowy stowarzyszenia.

Władzy przemysłowej należy co roku przedkładać sprawozdanie ze zgromadzenia dorocznego, a w danym razie także z dokonanego prawidłowo wyboru przełożenia stowarzyszenia, oraz rachunek końcowy z przychodów i rozchodów stowarzyszenia, który musi być podpisany przez przełożonego stowarzyszenia i dwóch wydziałowych.

§ 117.

Prowadzenie spraw stowarzyszenia.

Sprawy stowarzyszenia będą załatwiane przez:

- a*) zgromadzenie stowarzyszenia;
- b*) przełożenie stowarzyszenia, które składa się z wydziału stowarzyszenia pod kierownictwem przełożonego;
- c*) przełożonego stowarzyszenia;
- d*) mężów zaufania, którzy ustanowieni będą ewentualnie w myśl § 119. *h*.

§ 118.

Prawo głosowania i wybieralność.

Prawo głosowania i wybieralności w stowarzyszeniu posiadają wszyscy jego członkowie.

Wykluczonymi od prawa głosowania i wybieralności są:

- a*) ci przemysłowcy, którzy wskutek zasądzenia karno-sądowego utracili wybieralność do reprezentacji gminnej i to tak długo, dopóki trwa ta utrata;
- b*) ci przemysłowcy, do których majątku otworzono konkurs, dopóki trwa przewód konkursowy;
- c*) ci przemysłowcy, którym władza odebrała przemysł, na czas trwania tego odebrania, oznaczony w odnośnem orzeczeniu;
- d*) ci przemysłowcy, którzy wskutek niedołęzności umysłowej lub rozrzutności zostają pod kuratelą.

Poprzedzające postanowienia mają analogiczne zastosowanie do prawa głosowania i wybieralności pomocników.

Członków, którzy zalegają z opłatami na rzecz stowarzyszenia, może statut na czas zalegania wykluczyć od uczestnictwa w głosowaniu i od wybieralności w stowarzyszeniu.

Co się tyczy w szczególności wybieralności na urząd sędziego polubownego, wymagane jest tak od przemysłowców, jak i od pomocników ukończenie 24. roku życia; pomocnicy muszą, aby mogli mieć prawo głosowania i wybieralności we wszystkich innych przypadkach, mieć ukończonych lat 18.

Zgromadzenie stowarzyszenia.

§ 119.

Zgromadzenie stowarzyszenia składa się z wszystkich członków, uprawnionych do głosowania.

Członkowie winni wykonywać prawo głosowania osobiście; pełnomocników nie dopuszcza się na zgromadzenie stowarzyszenia.

W stowarzyszeniach, liczących więcej jak 500 członków, może być postanowione statutem, że na podstawie ukwalifikowanej uchwały zgromadzenia stowarzyszenia zgromadzenie to ma być tworzone z delegatów, o ile nie chodzi o dokonanie wyborów lub o powzięcie uchwały w sprawach, określonych w §§ 115. *b* i 115. *x*, lecz o obrady nad innymi przedmiotami. Przytem należy stosownymi ordynacjami wyborczymi zabezpieczyć reprezentację także mniejszości.

Statut winien zawierać szczegółowe postanowienia co do ilości delegatów i ich wyboru.

Ilość delegatów musi wynosić najmniej pięć od sta ilości członków stowarzyszenia i być najmniej trzy razy tak wielką, jak ilość członków przełożenia stowarzyszenia.

Wydziałowi zgromadzenia pomocników przysługuje prawo wydelegowania na zgromadzenie stowarzyszenia ustanowionej statutem ilości pomocników (2 do 6).

Wydelegowani pomocnicy mają prawo, gdy toczą się obrady nad przedmiotami, które dotyczą interesów pomocników (czeladników), brać udział w obradach z głosem doradczym i wyrażać życzenia w tym względzie.

§ 119 *a.*

Członków stowarzyszenia zwołuje na zgromadzenie stowarzyszenia przełożony, a po raz pierwszy po utworzeniu stowarzyszenia, oraz później, ilekroćby zwołanie nie mogło być uskutecznione przez

przełożonego lub jego zastępcę, czyni to władza przemysłowa zapomocą pisemnego uwiadomienia i z oznajmieniem przedmiotów obrad.

Zgromadzenie stowarzyszenia musi odbywać się najmniej raz do roku; zwołać je należy także w takim razie, jeżeli przełożony stowarzyszenia lub wydział uzna to za potrzebne lub gdy zażąda tego czwarta część członków.

Zwołanie na zgromadzenie powinno zawierać w sobie oznaczenie miejsca i czasu zgromadzenia.

O zwołaniu, zarządzonem przez przełożonego, należy uwiadomić władzę przemysłową, tudzież komisarza, ustanowionego dla stowarzyszenia (§ 127.) najmniej na trzy dni naprzód, podając im jednocześnie do wiadomości porządek dzienny.

Przewodnictwo i kierownictwo na zgromadzeniu stowarzyszenia spoczywa pierwszym razem aż do wyboru przełożonego, oraz w tych przypadkach, w których zgromadzenie stowarzyszenia zwołała władza przemysłowa, w ręku delegata tej władzy, a w razach następnych w ręku przełożonego lub w razie przeszkody, w ręku jego zastępcy.

Aby zgromadzenie stowarzyszenia powzięść mogło uchwałę, wymagana jest obecność takiej ilości członków do głosowania uprawnionych, jaką przepisuje statut.

W statucie może być wydane postanowienie, że gdyby zwołane zgromadzenie stowarzyszenia nie doszło do kompletu, potrzebnego do wydawania uchwał, członkowie, którzy przyszli na zgromadzenie, przeczekawszy godzinę, mają mieć prawo prowadzić ważne obrady nad porządkiem dziennym i wydawać ważne uchwały, o ile nie chodzi o szczególne sprawy, do których uchwalania przepisuje ustawa lub statut obecność pewnej, z góry określonej ilości członków.

O ile w tej ustawie niema odmiennych postanowień w tym względzie, uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

§ 119 b.

Przy wyborach winni uprawnieni do wybierania oddawać kartki głosowania na odnośnem zgromadzeniu wyborczem osobiście. Rodzaj legitymacyj określony będzie w statucie.

Protesty przeciw dokonany wyborom wnosić należy w terminie 14-dniowym do władzy przemysłowej pierwszej instancji, która ma rozstrzygać w tym względzie.

W statucie może być postanowione, że wybory mogą się odbywać według potrzeby także w kilku lokalach równocześnie, przyczem uprawnionych do wyboru przydzielić należy do poszczególnych lokali

według ich przynależności miejscowej lub w porządku alfabetycznym.

§ 119 c.

Zakres działania zgromadzenia stowarzyszenia.

Do zakresu działania zgromadzenia stowarzyszenia należą następujące sprawy:

- a) strzeżenie i roztrząsanie interesów przedsiębiorców przemysłowych, należących do stowarzyszenia, o ile popieranie tych interesów należy do celów stowarzyszenia, tudzież wydawanie uchwał w tej mierze;
- b) wybór przełożenstwa stowarzyszenia i członków wydziału sądu polubownego, oraz wydziału pośrednictwa w pracy ze stanu przedsiębiorców, przewidzianego w § 116., ustępie 3., niemniej też wybór członków ze stanu przedsiębiorców do zarządu, do wydziału nadzorczego i na walne zgromadzenie kasy chorych stowarzyszenia (§ 121.), w końcu wybór reprezentantów stowarzyszenia na zgromadzenie związkowe związku stowarzyszeń;
- c) sprawdzanie i aprobowanie zamknięć rachunkowych i preliminarzy rocznych, odnoszących się do gospodarki w stowarzyszeniu, oraz oznaczanie kwoty, która ma być uzyskana przez pobór opłat od członków;
- d) systemizowanie płatnego personalu pomocniczego;
- e) wydawanie uchwał co do tworzenia zakładów naukowych, oznaczonych w § 114., lit. e, i co do zaprowadzania zmian w ich ustroju; nadto wydawanie uchwał co do zakładania, przekształcania i rozwiązywania stowarzyszeniowych kas chorych w myśl §§ 121. do 121. i, oraz co do przystępowania do innych kas chorych;
- f) wydawanie uchwał co do uregulowania kwestyj, tyjących się uczniów stowarzyszenia, a w szczególności co do czasu nauki, egzaminu terminatorskiego i egzaminu na czeładnika;
- g) uchwały zasadnicze co do zakładania instytucyj stowarzyszenia dla celów nauki i pracy, oraz dla celów zapomogowych i gospodarczych, tudzież co do przeistaczania i zwijania takich instytucyj, jakoteż co do przystępowania do istniejących już instytucyj tego rodzaju;
- h) wydawanie uchwały na zaprowadzenie egzaminów na majstrów w przemysłach rękodzielniczych, tudzież uchwalanie odnośnego regulaminu egzaminowego;
- i) wydawanie uchwał co do statutu stowarzyszenia i jego zmian;

- k) wydawanie uchwał co do statutu osobnych stowarzyszeniowych kas chorych dla uczniów;
- l) wydanie stosownych postanowień co do tego, kiedy dzienny czas pracy ma się rozpocząć i kończyć, co do przestanków w pracy, co do czasu i wymiaru wynagrodzenia robotników i co do terminu wypowiedzania (§ 114. b);
- m) wydawanie uchwał w sprawach, o których była mowa w §§ 115. b, 115. h, 115. k i 115. u, oraz postanowień co do uiszczania za ubogich członków wkładek do kasy, wzmiankowanej w § 115. h, z funduszu zapomogowego (§ 115. w);
- n) wydawanie uchwał co do przystąpienia do pewnej kasy w myśl § 115. h, względnie do kasy związkowej (§ 130. d, ustęp 2.), tudzież uchwał co do wystąpienia z nich (§ 115. u);
- o) wydawanie uchwał w sprawach, wspomnianych w § 115. x;
- p) wydawanie uchwał co do urządzenia i statutu instytucji pośrednictwa w pracy w łonie stowarzyszenia, względnie co do przeniesienia tego pośrednictwa na pewien związek lub publiczne biuro stręczenia pracy (§ 116.);
- q) wydawanie uchwały w kwestyi, czy w stowarzyszeniach, liczących ponad 500 członków, zgromadzenie stowarzyszenia ma być tworzone z delegatów (§ 119.);
- r) wydawanie uchwały o tem, czy poszczególne czynności stowarzyszenia mają być poruczone mężom zaufania (§ 119. h);
- s) wydawanie uchwały co do przystąpienia do dobrowolnego związku stowarzyszeń, tudzież co do wystąpienia z niego;
- t) rozporządzanie majątkiem, należącym do stowarzyszenia; ten majątek, jak i dochody z niego, mogą być użyte tylko na cele stowarzyszenia;
- u) wydawanie uchwał w innych ważnych sprawach, określonych szczegółowo w statucie.

Z potrzebnymi przedłożeńiami występować ma przed zgromadzeniem przełożenstwo stowarzyszenia, które też co roku winno składać sprawozdanie z czynności, ze szczególnem uwzględnieniem spraw dotyczących uczniów stowarzyszenia.

Przełożenstwo stowarzyszenia.

§ 119 d.

Przełożenstwo stowarzyszenia składa się z przełożonego, jego zastępcy i wydziału. Okres urzędowania

członków przełożenstwa stowarzyszenia trwa z reguły trzy lata, po upływie których mogą być wybrani na nowo.

§ 119 e.

Przełożonego i jego zastępcę wybiera zgromadzenie stowarzyszenia bezwzględną większością głosów. Gdyby głosowanie takiej większości nie wykażało, natenczas przy wyborze ściślejszym wienni się wyborcy ograniczyć do tych dwóch osób, które otrzymały względnie największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, kto ma być poddany wyborowi ściślejszemu, względnie uważany za wybranego przy tym wyborze.

O tem, kto został wybrany przełożonym i zastępcą przełożonego, należy uwiadomić władzę przemysłową. Władza przemysłowa może wybór uznać za nieważny tylko w takim razie, gdy doszedł do skutku sposobem ustawie przeciwnym lub gdy wybrany nie posiada według ustawy prawa wybieralności (§ 118.), w którym to razie zarządzić należy natychmiast nowy wybór.

Przełożony, a w razie przeszkody jego zastępca, reprezentuje stowarzyszenie na zewnątrz, kieruje prowadzeniem wszelkich spraw, nadzoruje je i podpisuje wszelkie wygotowania.

Statut stowarzyszenia może poruczać przełożonemu jeszcze specjalne czynności i nadawać specjalne upoważnienia.

Personal pomocniczy, systemizowany przez zgromadzenie stowarzyszenia, podlega władzy dyscyplinarnej przełożonego, który też odpowiada za jego działalność.

Ustanawianie i oddalanie personalu pomocniczego jest rzeczą przełożenstwa stowarzyszenia, które ma przytem uwzględniać postanowienia, względnie umowy, obowiązujące co do poszczególnych stosunków służbowych.

Do zawiadywania czynnościami kancelaryjnymi i do sprawowania czynności kasowych można ustanawiać tylko osoby, zasługujące na zaufanie i posiadające odpowiednie ogólne wykształcenie i zawodową praktyczną znajomość rzeczy.

§ 119 f.

Wydział stowarzyszenia składa się z ustanowionej statutem ilości członków i zastępców.

Członków wydziału i zastępców członków wybiera zgromadzenie stowarzyszenia ze swego łona w ten sposób, aby w stowarzyszeniach, obejmujących w sobie różne przemysły, uwzględnione były w stosowny sposób poszczególne rodzaje przemysłów. Wybór ten winien odbywać się w myśl § 119. e.

Przełożony stowarzyszenia zwołuje wydział na posiedzenia, które odbywają się pod jego przewodnictwem.

Statutowi zastrzeżone jest postanowienie, o ile pomocnikom można przyznać reprezentację w wydziale stowarzyszenia.

§ 119 g.

Do zakresu działania przełożenstwa stowarzyszenia należą wszelkie sprawy, które nie są zastrzeżone zgromadzeniu stowarzyszenia, względnie wydziałowi połączonemu, organom stowarzyszeniowej kasy chorych (§ 121.) lub osobnym funkcyjuszom kasy dla członków stowarzyszenia (§ 115. l).

W szczególności należy do przełożenstwa stowarzyszenia nadzorowanie instytucji stowarzyszenia utworzonych w celach nauki i pracy, oraz w celach zapomogowych i gospodarczych, i regularne zdawanie sprawy ze stosunków w tych instytucjach przed zgromadzeniem stowarzyszenia.

§ 119 h.

Stowarzyszenia, których okrąg jest tak rozległy, że komunikowanie się ich z członkami i uczestnikami jest bardzo utrudnione, mogą dla pośrednictwa w tem komunikowaniu się, oraz dla utrzymywania w ewidencji członków i uczestników, do czego stowarzyszenie jest obowiązane, również do załatwiania poszczególnych czynności w poruczonym zakresie, jak zapisu uczniów, interwencji przy zawieraniu umów o naukę, potwierdzania świadectw pracy, ustanowić na podstawie uchwały zgromadzenia stowarzyszenia mężów zaufania, którzy wybrani będą z łona tego zgromadzenia. Mężowie zaufania odpowiadają osobiście za sumienne wykonywanie poruczonych sobie czynności.

Przełożenstwo stowarzyszenia i mężowie zaufania schodzą się od czasu do czasu na wspólne posiedzenia, na których mężowie zaufania zdają sprawę ze spraw stowarzyszenia w poruczonym sobie okręgu.

Szczegółowe postanowienia co do wyboru, okresu urzędowania i zakresu działania mężów zaufania winne być zawarte w statucie stowarzyszenia.

Osoby, wybrane na mężów zaufania, należy wskazać władzy przemysłowej, a stowarzyszenie winno się nadto postarać o stosowne ogłoszenie każdorazowego ustanowienia mężów zaufania.

§ 119 i.

Przełożenstwo stowarzyszenia i wydział pomocników mogą na wniosek jednej lub drugiej strony

schodzić się na wspólne obrady, dotyczące szczególnie ważnych przedmiotów, które obchodzą zarówno obie strony.

Zgromadzenie pomocników.

§ 120.

Pomocnicy winni ukonstytuować się jako zgromadzenie pomocników i jako takie wybrać ze swego łona, każdym razem na przeciąg trzech lat, przełożonego, zastępcę przełożonego i taką ilość wydziałowych i ich zastępców, jaka będzie przepisana w statucie.

O tem, kto został wybrany przełożonym i zastępcą przełożonego, doniesić należy tak władzy przemysłowej, jak i przełożenstwu stowarzyszenia. Władza przemysłowa może uznać wybór nieważnym tylko wtedy, gdy doszedł do skutku sposobem ustawie przeciwnym lub gdy wybrany nie posiada według ustawy biernego prawa wyboru (§ 118.), w którym to razie należy zarządzić natychmiast nowy wybór.

Zgromadzenie pomocników składa się ze wszystkich uprawnionych do głosowania pomocników, zostających w obowiązku u przemysłowców, zjednoczonych w stowarzyszenie.

Pomocnicy, którzy są bez zajęcia nie całych sześć tygodni, mogą brać dalej udział w zgromadzeniu pomocników i sprawować dalej powierzone sobie czynności. Statutem może ten okres być przedłużony aż do sześciu miesięcy.

O ile chodzi o zgromadzenia pomocników, do których należy więcej jak 500 uprawnionych do głosowania pomocników, może być postanowione w statucie, że na podstawie ukwalifikowanej uchwały zgromadzenia pomocników zgromadzenie to tworzone być ma z delegatów, o ile nie chodzi o dokonanie wyboru, lecz o narady nad innymi przedmiotami. Przytem stosowną ordynacją wyborczą zapewnić należy reprezentację także mniejszości.

Statut (§ 120. e) winien zawierać szczegółowe postanowienia co do ilości delegatów i co do ich wyboru.

Ilość delegatów musi wynosić najmniej pięć od sta ilości pomocników, należących do stowarzyszenia, i być przynajmniej trzy razy większą od ilości członków wydziału pomocników.

Przełożenstwu stowarzyszenia przysłuha prawo wydelegowania na zgromadzenie pomocników dwóch do sześciu przedsiębiorców przemysłowych, którzy mogą brać w niem udział z głosem doradczym.

§ 120 a.

Zgromadzenie pomocników zwołuje za pierwszym razem władza przemysłowa, a w razach

następnych przełożony tego zgromadzenia. ito najmniej raz na rok, a gdyby ponadto zachodziła potrzeba zwołania, tylko po zasięgnięciu poprzód zezwolenia przełożenia stowarzyszenia.

Gdyby przełożenie stowarzyszenia odmówiło zezwolenia na zwołanie zgromadzenia pomocników, może przełożony tego zgromadzenia zwrócić się do władzy przemysłowej, aby rozstrzygnęła, czy odmówienie zezwolenia było słuszne, czy nie.

W przypadkach, w których zgromadzenie pomocników pokrywa koszta zwołania i odhycia zgromadzenia z osobnych opłat, nałożonych na pomocników (§ 120. b, lit. f), nie potrzeba zezwolenia przełożenia stowarzyszenia, przewidzianego w ustępie 1.

Gdy miejsce przełożonego i zastępcy przełożonego nie jest obsadzone, natenczas w celu dokonania wyboru tych funkcyonaryuszów zwołuje pomocników na zgromadzenie władza przemysłowa, która do rozpisania i przeprowadzenia wyboru może wydelegować także przełożonego stowarzyszenia.

O każdym zwołaniu zgromadzenia pomocników należy zrobić wczas doniesienie tak do przełożenia stowarzyszenia, jak i do władzy przemysłowej, z wyszczególnieniem przedmiotów porządku dziennego, a wspomniana władza może dla czuwania nad zgodnem z ustawą postępowaniem wydelegować swego komisarza.

Co się tyczy kwalifikacyi zgromadzenia pomocników do powzięcia uchwał, stosować należy w sposób analogiczny postanowienia § 119. a.

Zakres działania zgromadzenia pomocników.

§ 120 b.

Do zakresu działania zgromadzenia pomocników (§ 120.) należy:

- a) strzeżenie i roztrząsanie interesów pomocników, należących do stowarzyszenia i uchwały pod tym względem, o ile popieranie tych interesów wchodzi w zakres celów stowarzyszenia (§ 114.);
- b) wybór przełożonego, zastępcy przełożonego, członków wydziału pomocników i ich zastępców;
- c) wybór członków wydziału sądu polubownego (§ 122.), wybór zarządu, wydziału nadzorczego, a ewentualnie także delegatów na walne zgromadzenie kasy chorych ze stanu pomocników (§§ 121. e, 121. d i 121. f); nadto wybór członków do wydziału stowarzyszeniowej instytucji stręczenia pracy (§ 116.);

d) naradzanie się i powzięcie uchwał w przedmiocie statutu zgromadzenia pomocników, tudzież wydawanie opinii co do statutu wydziału instytucji stręczenia pracy w łonie stowarzyszenia (§ 116., ustęp 2.);

e) naradzanie się i powzięcie uchwał w przedmiocie postanowień, mających się wydać w myśl § 114. b, a dotyczących początku i końca dziennego czasu pracy, przestanków w pracy, czasu i wymiaru wynagrodzenia robotników i terminu wypowiedzania;

f) naradzanie się i powzięcie uchwały co do tego, czy drogą postanowień statutowych ma być zaprowadzony pobór osobnych opłat od pomocników dla pokrywania kosztów, wynikających z czynności wydziału pomocników i zgromadzenia tychże.

Ta uchwała musi być powzięta większością dwóch trzecich obecnych, do głosowania uprawnionych. Każdorazowe ustanowienie takich opłat podlega zatwierdzeniu władzy przemysłowej, której też przedłożyć należy co roku sprawozdanie z dorocznego zgromadzenia i z przeprowadzonych należycie wyborów, tudzież rachunek końcowy, opatrzonei należnymi załącznikami, który musi mieć podpis przełożonego i dwóch wydziałowych.

Zażalenia przeciw uchwałom zgromadzenia pomocników należy wnosić w terminie 14-dniowym do władzy przemysłowej pierwszej instancyi.

§ 120 c.

Wyborów winni uprawnieni do głosowania pomocnicy dokonywać w sposób przez statut przepisany i w terminach statutem ustanowionych. Kartki głosowania muszą uprawnieni do wybierania oddawać przy wyborze w każdym razie osobiście w odnośnych lokalach wyborczych.

Statut może zawierać w sobie postanowienie, że wybory mogą się w razie potrzeby odbywać równocześnie także w kilku lokalach wyborczych, do których przydzielić należy uprawnionych do wybierania bądź według ich przynależności miejscowej, bądź też w porządku alfabetycznym.

Protesty przeciw przeprowadzonym wyborom należy wnosić w 14-dniowym terminie do władzy przemysłowej pierwszej instancyi, która ma je rozstrzygać.

§ 120 d.

Do wydziału zgromadzenia pomocników (wydziału pomocników) należy załatwianie bieżących czynności zgromadzenia pomocników, dyskusya wstępna nad przedmiotami obrad, których uchwalanie jest zastrzeżone temu zgromadzeniu, jakoteż

w ogólności załatwianie wszystkich spraw, przydzielonych mu ustawą lub statutem, o ile ich uchwalenie nie jest zastrzeżone zgromadzeniu pomocników.

Wydział zgromadzenia pomocników ma prawo zwracać się z życzeniami, opiniami i zażaleniami w sprawach pomocników tak do związku stowarzyszeń, jak i do władz.

§ 120 e.

Każde zgromadzenie pomocników musi mieć swój statut, regulujący w ramach postanowień zasadniczych §§ 120. do 120. d zakres działania przełożonego i wydziału zgromadzenia pomocników, oraz działalność, prawa i obowiązki tego zgromadzenia, tudzież ilość wydziałowych i ich zastępców. Statut ten podlega po zaopiniowaniu przez stowarzyszenie zatwierdzeniu władzy.

§ 120 f.

O ileby w łonie pewnego stowarzyszenia miało stosownie do § 106., ustępu 5., być utworzone dla uczestników, używanych do podrzędnych posług w przemyśle (§ 73., lit. d), odrębne zgromadzenia robotników, stosowane być mają do nich w sposób analogiczny przepisy poprzednich §§ 120. do 120. e.

Kasa chorych.

§ 121.

Stowarzyszenia mogą dla wspierania swych uczestników (pomocników i uczniów) na wypadek choroby, względnie dla płacenia kwoty pogrzebowej, zakładać i utrzymywać osobne instytucje (kasy chorych) lub przystąpić do pewnej istniejącej już kasy chorych, urządzonej według ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33.

Dla ubezpieczenia uczniów mogą jednakże stowarzyszenia zakładać osobne instytucje (kasy chorych dla uczniów), a istniejące już kasy tego rodzaju nadal utrzymywać.

Do kas chorych winni płacić wkładki członkowie stowarzyszenia i zatrudnieni u nich pomocnicy (§ 106., ustęp 4.). Kwoty, przypadające na uczniów, mają odnośni członkowie stowarzyszenia płacić w zupełności z własnych zasobów.

Wkładki pomocników nie mogą wynosić więcej jak 3 od sta płacy zarobkowej.

Wkładki na ubezpieczenie, które płacone być mają za uczniów, należy ustanowić statutem, a wymiar ich może być odmiennym od wymiaru wkładek reszty członków kasy.

Do stowarzyszeniowych kas chorych stosowane będą zresztą postanowienia § 58. ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33., w układzie, zmienionym ustawą z dnia 4. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 39.

Za uczniów, którzy w razie słabości zostają w pielęgniactwie domowej bądź u majstra, bądź u swych krewnych lub u swego opiekuna, należy zasilliki pieniężne dla chorych jako wynagrodzenie za tę pielęgniactwo wymienionym powyżej osobom.

Statut kasy może zawierać w sobie postanowienie, że ci pomocnicy, którzy występują z zatrudnienia, uzasadniającego uczestnictwo w kasie w charakterze członka, a nie przechodzą do zatrudnienia, na zasadzie którego stają się członkami innej kasy chorych (§ 11. ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33.), mogą tak długo być dobrowolnie nadal członkami kasy, dopóki przebywają w królestwach i krajach, w Radzie państwa reprezentowanych, i uiszczają w pełnej kwocie wkładki statutem przepisane i dopóki nie rozpoczną wykonywania jakiegoś przemysłu samoistnie (jako przedsiębiorcy przemysłowi lub dzierżawcy). Uczestnictwo osób tych, a jednocześnie z niem i prawo do pobierania świadczeń z kasy, wygasa, gdyby nie zapłacili wkładek przez sześć następujących po sobie tygodni. Nadto w statucie kasy może być przewidziane co do robotników, zatrudnionych w przemyśle sezonowych, że mogą sobie zapewnić uczestnictwo w kasie chorych także na czas sezonu martwego, płacąc stosownie podwyższone wkładki, i to w całości z własnych zasobów.

Członkowie stowarzyszenia winni przepisane statutem wkładki pomocników, o ile zapadają w czasie, gdy pomocnicy u nich pracują, i o ile wkładek tych nie uiszczają do kasy chorych stowarzyszenia pomocnicy, oddawać zarządowi kasy na rachunek płacy zarobkowej.

Członkowie stowarzyszenia winni swych robotników, obowiązanych do wstąpienia do kasy chorych, zgłosić do tej kasy najpóźniej trzeciego dnia po rozpoczęciu się zatrudnienia, a każdego robotnika, występującego z obowiązku, wypisać najpóźniej trzeciego dnia po ustaniu stosunku pracy.

Członkowie stowarzyszenia, którzyby nie uczynili zadość temu obowiązkowi zgłoszenia, są obowiązani, niezawisłe od kary, której podpadną, zapłacić nie tylko dodatkowo wszystkie wkładki ubezpieczenia, lecz nadto zwrócić wszystkie wydatki, któreby kasa na zasadzie przepisu ustawy lub statutu poczyniła dla wsparcia osób zgola niezgłoszonych lub zgłoszonych dopiero po zachorowaniu.

Prowadzenie spraw i administracja w stowarzyszeniowych kasach chorych musi się odbywać

samoistnie i niezależnie od innych instytucji zapomogowych, istniejących ewentualnie w łonie stowarzyszenia.

Wkładki do kasy chorych, przepisane statutem, mogą być ściągane drogą administracyjną.

Fundusze kasy chorych mogą być obracane tylko na cele tej kasy.

§ 121 a.

Stowarzyszenia, które uczyniły zadość obowiązkom swoim pod względem pieczy o pielęgnowanie chorych (§ 114.), jakoteż przedsiębiorcy przemysłowi, którzy dopełnili przepisów § 121., dotyczących się poboru i płacenia wkładek, nie mogą być zniewoleni, aby zobowiązania kasy chorych przejęli na siebie, gdyby kasa z jakiegokolwiek przyczyny nie mogła wypłacać należności, które na niej ciąży.

§ 121 b.

Każda stowarzyszeniowa kasa chorych musi mieć swój statut, który winien zawierać postanowienia:

- a) co do nazwy, celu, siedziby i zakresu kasy;
- b) co do wymiaru wkładek, które uiszczają pomocnicy, i co do wymiaru wkładek przedsiębiorców przemysłowych, a nadto co do sposobu wpłacania wkładek;
- c) co do wymiaru i sposobu płacenia wkładek, które uiszczają członkowie stowarzyszenia za uczniów;
- d) co do warunków, sposobu i zakresu wsparć, przez kasę wydawać się mających;
- e) co do przewidzianego w §. 121., ustępie 8., dalszego należenia do kasy tych pomocników, którzy występują ze stosunku pracy, uzasadniającego ich uczestnictwo w kasie w charakterze członków;
- f) co do ustanawiania zarządu, zakresu i czasu trwania jego upoważnień i co do reprezentacji członków stowarzyszenia w zarządzie;
- g) co do organów nadzorczych, które mają być dodane zarządowi do boku i co do form manipulacji kasowej;
- h) co do składu i zwoływania walnego zgromadzenia członków, co do wymogów, potrzebnych do powzięcia ważnych uchwał i co do uprawnień do głosowania członków stowarzyszenia;
- i) co do zastępstwa kasy na zewnątrz i co do form aktów prawnie obowiązujących;
- k) co do formy, w jakiej wydawane być mają obwieszczenia kasy;

- l) co do warunków zmiany statutów;
- m) co do systemizowania płatnego personelu pomocniczego kasy.

§ 121 c.

Kasa chorych musi mieć zarząd, którego dwie trzecie mają się składać z pomocników, a jedna trzecia z członków stowarzyszenia. Członków ze stanu pomocników wybiera zgromadzenie pomocników, a członków ze stanu przedsiębiorców przemysłowych zgromadzenie stowarzyszenia. Zarząd reprezentuje kasę na zewnątrz, załatwia wszystkie jej czynności, oraz rozstrzyga i zarządza we wszystkich sprawach, które nie są wyraźnie zastrzeżone walnemu zgromadzeniu.

§ 121 d.

Dla kontroli prowadzenia interesów, oraz dla sprawdzania rachunków i wydawania o nich opinii musi być przydany do boku zarządu stały wydział, którego dwie trzecie części wybiorą również pomocnicy ze swego grona, a jedną trzecią część przedsiębiorcy przemysłowi z pomiędzy siebie.

§ 121 e.

Zakres działania walnego zgromadzenia zarządu i wydziału nadzorczego musi być w statucie dokładnie określony, a walnemu zgromadzeniu mają być zastrzeżone w szczególności następujące sprawy:

- a) wydawanie uchwał o rocznem sprawozdaniu zarządu i udzielanie mu absolutorium;
- b) układanie statutów, wydawanie uchwał co do późniejszych ich zmian i co do zlania się kasy z innymi kasami chorych, odpowiadającymi warunkom ustawowym;
- c) wydawanie uchwał co do zaciągania pożyczek, przekraczających wytyczone statutem granice;
- d) uchwały, dotyczące rozwiązania kasy (§ 121. h, ustęp 4., punkt 2.).

§ 121 f.

Na walnem zgromadzeniu każdy obecny członek (pomocnik) ma jeden głos, a uczniowie ani nie biorą udziału w obradach ani nie mają prawa głosowania.

Walne zgromadzenie może być utworzone także z delegatów, którzy mają być wybrani z pomiędzy członków do głosowania uprawnionych.

Walne zgromadzenie musi być utworzone z delegatów, jeżeli kasa liczy więcej jak 300 członków.

W statucie muszą być zawarte szczegółowe postanowienia co do ilości delegatów i co do ich wyboru.

Ilość delegatów musi być najmniej pięć razy większa od ilości członków zarządu.

§ 121 g.

Członkowie stowarzyszenia mają prawo do połowy przysługujących pomocnikom głosów na walnym zgromadzeniu, względnie zgromadzeniu delegatów, i mogą dać się zastępywać przez pełnomocników.

§ 121 h.

Po raz pierwszy zwołuje walne zgromadzenie stowarzyszeniowej kasy chorych władza przemysłowa, która może w tym celu wydelegować także jednego z członków zwierzchności gminnej, względnie, o ile w odnośnem miejscu istnieje już stowarzyszenie, przełożony stowarzyszenia, a w razach następnych zarząd kasy (§ 121. e).

Statut kasy chorych podlega zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej, która w razie, gdyby uchwalenie statutu i tak już nie było rzeczą zgromadzenia stowarzyszenia (§ 119. c, lit. h), wysłucha poprzód opinii stowarzyszenia.

Prowadzenie interesów kasy chorych zostaje pod nadzorem władzy przemysłowej. Władza ta ma prawo przegłądać każdej chwili wszystkie książki i rachunki kasy i kasę szkentrować i ma obowiązek czuwania nad ścisłym przestrzeganiem statutów. Władza nadzorcza winna przy odnośnych czynnościach urzędowych posługiwać się obznajomionymi z rzeczą organami, które jej wskaże polityczna władza krajowa.

Władza polityczna krajowa może zarządzić rozwiązanie stowarzyszeniowej kasy chorych:

1. w razie kilkakrotnych znacznych nieprawidłowości w gospodarce kasowej lub w razie, gdyby w kasie panowały stosunki, sprzeczne z ustawą, a nie usunięto ich mimo zawezwania ze strony władzy nadzorczej;

2. jeżeli rozwiązanie stowarzyszeniowej kasy chorych zostało uchwalone przez zgromadzenie stowarzyszenia i przez walne zgromadzenie kasy, w obu przypadkach większością dwóch trzecich głosów wszystkich obecnych.

Rozwiązanie kasy należy zarządzić, gdy stowarzyszenie przestanie istnieć.

Jednocześnie z zarządzeniem rozwiązania wydać należy potrzebne natychmiast postanowienia co do wstąpienia członków kasy do innych kas chorych. Majątku rozwiązanej kasy użyć należy przedewszystkiem na pokrycie ewentualnych długów i na zaspokojenie pretensyj do wsparcia, powstałych już przed rozwiązaniem. Pozostająca ewentualnie reszta majątku dostaje się tej kasie, do której stowarzyszenie przystępuje; gdyby kasa została rozwiązana z urzędu z tego powodu, że stowarzyszenie przestało istnieć, natenczas wspomnianą resztę majątku przyznać należy tej gminie, w której rozwiązana kasa miała siedzibę, oznaczając zarazem sposób jej użycia.

§ 121 i.

Postanowienia §§ 121. do 121. h stosowane będą analogicznie do tych kas chorych stowarzyszeniowych, które są utworzone wyłącznie dla uczniów, z podanemi tu poniżej zmianami.

Do zarządu takich kas mogą być statutem powołane albo organa administracyjne stowarzyszenia albo też osobne organa zawiadowcze. W pierwszym z tych dwóch przypadków utworzyć należy dla nadzorowania sprawowania czynności wydział nadzorczy, do którego mogą należeć tylko tacy członkowie stowarzyszenia, którzy trzymają uczniów.

Jeżeli do zawiadywania kasą będą ustanowione osobne organa administracyjne (zarząd, wydział nadzorczy, walne zgromadzenie), natenczas walne zgromadzenie składać się będzie wyłącznie tylko z tych członków stowarzyszenia, którzy trzymają uczniów. Członków zarządu i wydziału nadzorczego wybiera w takim razie walne zgromadzenie.

Istniejące już kasy chorych dla uczniów winny w terminie, który wyznaczy Minister handlu, przekształcić się stosownie do przepisów niniejszej ustawy, gdyż w razie przeciwnym przekształcenia tego dokona z urzędu władza polityczna krajowa.

Wydział sądu polubownego.

§ 122.

Do załatwiania sporów, określonych w § 114., lit. h, utworzony będzie wydział sądu polubownego (rozjemczego).

Właściwość tego wydziału będzie uzasadniona tem, że obie strony, spór wiodące, poddadzą mu się pisemnie. Gdy jedna strona odwołuje się do wydziału polubownego, chociaż takie poddanie się poprzednio nie nastąpiło, właściwość wydziału uzasadniona będzie tem, że strona przeciwna na skutek wystosowanego do niej zawezwania jawi się przed wydziałem i uzna jego właściwość.

Ilość członków wydziału sądu polubownego, szczegółowe postanowienia co do ich wyboru, co do okresu i kolei ich urzędowania, co do wyboru przewodniczącego i jego zastępcy i co do okresu urzędowania tych ostatnich, uregulowane będą osobnym statutem, który ma być zatwierdzony przez polityczną władzę krajową.

Przy układaniu statutu należy kierować się następującymi zasadami:

1. Wydział polubowny musi się składać z takiej samej ilości członków ze stanu przedsiębiorców przemysłowych i z takiej samej ze stanu pomocników. Ilość członków musi wystarczać do należytego obsadzenia sądu polubownego w myśl przepisu § 123.

2. Każdoczesnego przewodniczącego wydziału polubownego i jego zastępcę wybierają członkowie wydziału z pomiędzy siebie. Obaj ci funkcyonaryusze mogą należeć tak do stanu przedsiębiorców przemysłowych, jak i do stanu pomocników. Wybierani będą przez ogół członków wydziału bezwzględną większością głosów. Gdy w terminie, który będzie postanowiony w statucie, do takiej większości nie dojdzie, natenczas obaj funkcyonaryusze mają na okres urzędowania, przewidziany w statucie, należeć naprzemian do stanu przedsiębiorców i do stanu pomocników. Przytem przestrzegać należy tej zasady, że przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego ze stanu przedsiębiorców mają wybierać członkowie wydziału ze stanu pomocników, a przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego ze stanu pomocników członkowie wydziału ze stanu przedsiębiorców przemysłowych.

§ 123.

Spory wymienione w §§ 114. i 122. rozstrzygać może sąd polubowny albo drogą ugody albo przez wydanie orzeczenia (wyroku).

Do prawomocnego zawarcia ugody potrzebna jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy, tudzież dwóch sędziów polubownych, stosownie do poprzedzającego paragrafu do urzędowania powołanych, z których jeden należeć ma do grona przedsiębiorców przemysłowych a drugi do grona pomocników.

Zawarte ugody wpisać należy do protokołu, który obydwie strony sporne podpiszą a na żądanie wyda się im kopie tegoż.

Orzeczenia sądu polubownego wydawane być mają, po wyjaśnieniu stanu rzeczy i zbadaniu wszystkich potrzebnych środków dowodowych, w obecności przewodniczącego i czterech sędziów polubownych, w myśl § 122. do urzędowania po-

wołanych, z których dwaj należeć powinni do klasy przedsiębiorców przemysłowych a dwaj do klasy pomocników. Orzeczenia wydaje się większością głosów; w razie równości głosów staje się uchwałą to zdanie, do którego przychylił się przewodniczący.

Postępowanie sądu polubownego określa statut w § 122. wymieniony. Może być w nim nadto postanowione, czy zasiadający w sądzie polubownym pomocnicy mają pobierać czesne z majątku stowarzyszenia i w jakiej kwocie.

Ugody i orzeczenia sądu polubownego mogą być wprowadzane w wykonanie w drodze administracyjnej.

Przeciwko orzeczeniom sądu polubownego wolno każdej ze stron spornych wystąpić przez wniesienie skargi do zwyczajnego sędziego w przeciągu dni ośmiu, licząc od dnia ogłoszenia orzeczenia, i strona, wchodząca na drogę prawa, winna w ciągu tegoż terminu wykazać przed sądem polubownym, że wniosła skargę.

Okoliczność zaskarżenia orzeczenia nie wstrzymuje tymczasowego wykonania onegoż.

§ 124.

Do zakresu działania sądu polubownego należy załatwianie sporów, wynikłych ze stosunków pracy, nauki i zapłaty.

§ 125.

Władza dyscyplinarna.

Przełożёнству stowarzyszenia nadaje się prawo nakładania odpowiednich kar porządkowych na członków i uczestników stowarzyszenia wykraczających przeciw przepisom stowarzyszenia, jak: nagana i grzywny aż do dziesięciu złotych (20 koron).

Przypadki, w których te kary porządkowe mogą być nakładane, będą wymienione w statutach.

§ 126.

Statuty.

W granicach postanowień zasadniczych tego rozdziału należy dla każdego stowarzyszenia ułożyć osobny statut i przedłożyć go politycznej władzy krajowej do zatwierdzenia.

Statut ten ma zawierać w sobie przede wszystkim szczegółowe postanowienia:

a) co do nazwy, siedziby, celu i zakresu stowarzyszenia, oraz co do utrzymywania w ewidencji jego członków i uczestników;

- b) co do praw i obowiązków członków;
- c) co do zgromadzenia stowarzyszenia, warunków ważności jego uchwał i co do zastrzeżonych mu spraw;
- d) co do ilości ewentualnych delegatów i co do ich wyboru (§ 119.);
- e) co do postępowania przy wyborach i co do rodzaju legitymacji;
- f) co do zakresu działania przełożenia stowarzyszenia i przełożonego;
- g) co do składu przełożenia, oraz co do obrad i traktowania spraw w przełożeniu;
- h) co do warunków ważności uchwał w przełożeniu stowarzyszenia;
- i) co do wyboru, okresu urzędowania i zakresu działania mężów zaufania (§ 119. h);
- k) co do ewentualnego ustanowienia sekcji zawodowych, co do ich zadań, co do sposobu obrad i traktowania spraw w tych sekcjach;
- l) co do sposobu wymierzania i poboru opłat;
- m) co do wymiaru ustanowionej ewentualnie należytości inkorporacyjnej od świeżo wstępujących członków, oraz opłaty za zapis i wyzwolenie uczniów;
- n) co do pieczy o uregulowanie spraw, dotyczących uczniów, a w szczególności co do stosunku ich ilości do ilości pomocników w poszczególnym przedsiębiorstwie przemysłowym, a nadto też, o ile chodzi o przemysły rzemieślnicze, postanowienia zasadnicze co do sposobu odbywania egzaminów terminatorских, niezawisłe od dotyczących regulaminów egzaminowych;
- o) co do urzędu przewidzianej w § 114., lit. h, instytucji sądu polubownego do załatwiania sporów między członkami stowarzyszenia;
- p) co do zarządu majątku stowarzyszenia;
- q) co do nakładania kar porządkowych (§ 125.), które, gdy są wymierzone jako kary pieniężne, dostawać się mają kasie stowarzyszenia, o ile nie ma mieć zastosowania przepis § 115. w;
- r) co do warunków, pod jakimi poszczególne osoby, stojące poza stowarzyszeniem, mogą być zapraszone do udziału w zgromadzeniach stowarzyszenia.

Statuty związanych ze stowarzyszeniami instytucji i zakładów podlegają również zatwierdzeniu, przewidzianemu w ustępie 1.

Co do instytucji i zakładów w celach nauki, są miarodajne specjalne postanowienia, które w danej chwili mają moc obowiązującą.

§ 127.

Nadzór.

Stowarzyszenia i związane z nimi instytucje i zakłady podlegają nadzorowi tej władzy przemysłowej, w której okręgu przełożenie stowarzyszenia ma według statutów swą siedzibę.

Władza przemysłowa rozstrzyga zażalenia przeciw uchwałom zgromadzenia i przełożenia, oraz innych wydziałów, o ile ustawowo nie jest przewidziany inny sposób zaczepiania tych uchwał, i to zawsze po poprzednim wysłuchaniu obu stron.

Władza przemysłowa winna dla czuwania nad zgodnem z ustawą i statutami postępowaniem w stowarzyszeniach ustanowić osobnych komisarzy.

Ma ona prawo wglądać każdej chwili w książki, rachunki, wykazy i inne zapiski stowarzyszenia i rewidować jej kasy.

Władza przemysłowa ma także prawo nakładania kar porządkowych aż do 100 K na takich przełożonych stowarzyszenia lub ich zastępców, którzy kilkakrotnie nie uczynią zadość zleceniom i zarządzeniom władzy, wystosowanym do nich na zasadzie tej ustawy lub dopuszczą się znacznego naruszenia obowiązków lub znacznych nieprawidłowości.

W razie udowodnionych nieprawidłowości w gospodarce kasowej, tudzież w razie kilkakrotnie wykłniętego postępowania wbrew statutom lub w razie nieprawidłowości w prowadzeniu spraw, może władza przemysłowa zawiesić tymczasowo czynność przełożenia stowarzyszenia, wydać zarządzenia co do tymczasowego zawiadywania sprawami, a w danym razie złożyć członków przełożenia z urzędu, zarządzając jednocześnie nowy wybór. Rekurs przełożenia stowarzyszenia, wniesiony ewentualnie przeciw takiemu zarządzeniu, nie ma co do zawieszenia czynności przełożenia i co do zarządzenia tymczasowego zawiadywania sprawami skutku odraczającego. Nowy wybór należy po nastaniu prawomocności rozstrzygnięcia przeprowadzić niezwłocznie.

Spy w sprawach wewnętrznych stowarzyszenia zastrzeżone są wyłącznie postępowaniu administracyjnemu.

Wykonanie uchwał, powziętych należycie przez zgromadzenie stowarzyszenia, a odnoszących się do

takich spraw stowarzyszenia, do załatwiania których stowarzyszenie jest ustawowo obowiązane, winna władza przemysłowa na prośbę przełożenia przeprowadzić drogą administracyjną.

§ 127 a.

Instruktorzy stowarzyszeń.

Minister handlu ma prawo ustanowić za porozumieniem z Ministrem spraw wewnętrznych w celu wspierania rozwoju stowarzyszeń potrzebną ilość instruktorów stowarzyszeń.

Zadaniem tych instruktorów będzie udzielanie rady i poparcia stowarzyszeniom i ich związkom, aby mogły osiągnąć wytyczone sobie ustawą cele, i działanie w kierunku odpowiadającym celowi organizacji stowarzyszeń, ich instytucji i zakładów. oraz ich związków.

Stowarzyszenia i związki stowarzyszeń (§§ 130. c do 130. n) są obowiązane udzielać instruktorom stowarzyszeń potrzebnych wyjaśnień i dozwalać im przeglądać utrzymywane przez się wykazy, książki itp., podlegające nadzorowi władzy przemysłowej.

Instruktorzy stowarzyszeń mają być pomocni władzom przemysłowym jako organa zawodowe, wydające opinię we wszystkich ważnych kwestiach stowarzyszeń, a w szczególności tych, które się odnoszą do ich organizacji.

Instruktorzy stowarzyszeń podlegają Ministrowi handlu, od którego otrzymują instrukcje służbowe.

Ich zakres działania i ich czynność urzędowa, tak wobec stowarzyszeń i ich związków jak i w stosunku do władz przemysłowych i komisarzy stowarzyszeń, ureguluje szczegółowo drogą rozporządzenia Minister handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych.

Majątek korporacji przemysłowych.

§ 128.

Jeżeli która z istniejących obecnie korporacji przemysłowych posiada majątek, a zostaje przekształcona na stowarzyszenie w myśl tej ustawy, natenczas majątek jej przechodzi na własność nowego stowarzyszenia.

Jeżeli pewna korporacja przemysłowa połączy się z innymi przemysłami w jedno stowarzyszenie, zastrzeżona jej będzie tak własność jej majątku, jak i odrębne zarządzanie tym majątkiem.

Gdy pewna korporacja przemysłowa rozwiązuje się, nie przechodząc w nowe stowarzyszenie, naten-

czas władza polityczna krajowa przyzna jej majątek tej gminie, w której była siedziba tej korporacji.

Gmina winna użyć tego majątku na cele przemysłowe, wychodzące na powszechny pożytek, a przede wszystkim na zakładanie i utrzymywanie przemysłowych zakładów naukowych, wysłuchawszy w tej mierze poprzód zdania stowarzyszeń, istniejących dla przemysłowców odnośnych gmin, a co do sposobu użycia winna zasięgnąć zatwierdzenia władzy politycznej krajowej.

§ 129.

We wszystkich przypadkach trzymać się należy zasad następujących:

- a) rozwiązanie lub przeistoczenie korporacji przemysłowej nie narusza praw trzecich osób; przede wszystkim należy więc spłacić długi, gdyby je korporacja miała, i dopełnić wszelkich innych jej zobowiązań;
- b) postarać się należy, aby fundacyj i ofiar korporacji nie obrócono na inne cele.

§ 130.

Również pozostają w mocy powinności, obciążające majątek korporacji z tytułów prawa prywatnego lub z fundacyi, jakoteż roszczenia dawnych członków i uczestników korporacji do korzyści z majątku korporacji, do których mieliby prawo, gdyby korporacja nadal istniała.

§ 130 a.

Gdy o podział majątku wiodą układy korporacje przemysłowe ze stowarzyszeniami, albo stowarzyszenia między sobą, również gdy chodzi o takie układy w razie wyłączenia pewnych kategorii przemysłu z istniejącego stowarzyszenia, natenczas, o ile między stronami interesowanymi nie dojdzie do należytej ugody w ramach obowiązujących przepisów prawnych, rozstrzyga z uwagą na postanowienia powyższych paragrafów 128. do 130., tudzież odnośnych statutów, władza polityczna krajowa, wysłuchawszy poprzednio izbę handlową i przemysłową, istniejący ewentualnie związek stowarzyszeń, odnośne stowarzyszenia i strony interesowane.

§ 130 b.

Stowarzyszenia są obowiązane te fundusze majątku stowarzyszenia, które przynoszą dochód, a nie

są przeznaczone na opędzanie wydatków, cięższych na stowarzyszeniu, ulokować w sposób, zapewniający bezpieczeństwo popularne i przechowywać je odpowiednio.

Związki stowarzyszeń.

§ 130 c.

Dla pewnych obszarów miejscowych (powiatów, okręgów izby handlowej i przemysłowej, krajów) mogą stowarzyszenia łączyć się w związki terytorjalne, lub też na zasadzie zawodowej przynależności do siebie w związki zawodowe.

Związki mogą powstawać albo bezpośrednio przez zjednoczenie się stowarzyszeń, albo też przez zjednoczenie się związków, w którym to razie powstaje związek wyższego rzędu.

Do związków wyższego rzędu mogą przystępować także takie stowarzyszenia, mające siedzibę w okręgu odnośnego związku, które nie należą do żadnego związku niższego rzędu.

Na przystąpienie stowarzyszenia do związku potrzeba uchwały zgromadzenia stowarzyszenia, a na przystąpienie związków stowarzyszeń do związków wyższego rzędu uchwały zgromadzenia związkowego.

Na wniosek pewnego związku terytorjalnego, który obejmuje w sobie najmniej okręg jednej izby handlowej i przemysłowej, zarządzi polityczna władza krajowa, że związki powiatowe, utworzone w myśl § 130. i w okręgu tego związku, który uczynił wniosek, mają być czynne jako związki obowiązkowe.

W taki sam sposób będzie zarządzane, że w pewnych powiatach politycznych, leżących na obszarze związku, od którego wyszedł taki wniosek, stowarzyszenia, które jednoczą w sobie większość przemysłowców odnośnych powiatów, mają połączyć się w związki powiatowe według § 130. i i być czynne jako związki obowiązkowe.

Stowarzyszenia dla przemysłu handlowego nie będą włączane do związków powiatowych, wspomnianych w poprzedzającym ustępie, gdy przystąpią do pewnego związku zawodowego.

Gdyby wspomniane w ustępie 5. i 6. związki powiatowe działały wbrew ustawie i statutom lub zaniedbywały stale należytego rozwijania czynności związkowej, a kilkakrotne napomnienia nie odniosły skutku, władza polityczna krajowa może odebrać im charakter związków obowiązkowych.

Dobrowolne rozwiązanie związków obowiązkowych jest niedozwolone.

§ 130 d.

Związkowe kasy chorych i kasy zapomogowe, które opierają się na zasadzie dobrowolności, winny

być utworzone według przepisów ustawy z dnia 16. lipca 1892. Dz. u. p. Nr. 202.

Założenie kasy związkowej dla członków wszystkich stowarzyszeń, do związku należących, albo dla kilku z nich, z charakterem instytucji przymusowego ubezpieczenia, zawisłem jest od zgodnej uchwały (§ 115. c) odnośnych stowarzyszeń, przewidzianej w § 115. h, ustępie 2.

Kasom, wzmiankowanym w ustępie 2., wolno podejmować się dobrowolnego ubezpieczenia członków takich stowarzyszeń związkowych, które nie uchwały przymusu ubezpieczenia, a to na podstawie osobnych umów, zawartych z odnośnymi stowarzyszeniami.

Zresztą do zakładania i materialnego popierania przez związek instytucji dla chorych i instytucji zapomogowych, oraz funduszy zapomogowych i przedsiębiorstw gospodarczych, mieć będą analogiczne zastosowanie postanowienia § 115. x, przy czem jednakże w miejsce przepisów, dotyczących kwalifikacji do powzięcia uchwał, a zawartych w przytoczonym co tylko paragrafie, w ustępie 2. do 4., wniósł ma postanowienie, że na odnośnym zgromadzeniu związku musi być w każdym razie obecna połowa reprezentantów należących do stowarzyszeń.

§ 130 e.

Związek stowarzyszeń będzie reprezentowany przez:

- a) zgromadzenie związku,
- b) wydział związku,
- c) przełożonego związku.

Zgromadzenie związku składa się z reprezentantów należących do stowarzyszeń i zbiera się najmniej raz do roku. Szczegółowe postanowienia, dotyczące reprezentantów, których mają wydelegować poszczególne stowarzyszenia, zwoływania zgromadzenia związku i jego zdolności do powzięcia ważnych uchwał, winne być zawarte w statucie.

Zgromadzenie związku wybiera ze swego łona wydział związku na okres trzech lat.

Statut postanawia ilość wydziałowych i zastępców wydziałowych, którzy będą ewentualnie wybierani, przy czem należy mieć uwagę na stosowną reprezentację poszczególnych stowarzyszeń.

Wydział wybiera ze swego grona przełożonego i jego zastępcę na okres trzechletni.

Do związków wyższego rzędu stosowane będą powyższe postanowienia w sposób analogiczny.

§ 130 f.

Do zakresu działania zgromadzenia związku należy:

- a) obrady i uchwalenie statutu związkowego;
- b) wybór wydziału związku;
- c) sprawdzanie i zatwierdzanie zamknięcia rachunków i preliminarza rocznego, oraz rozporządzanie majątkiem związku;
- d) postanawianie, w jakim wymiarze rozłożone być mają na poszczególne stowarzyszenia kwoty na pokrycie potrzeb związku;
- e) powzięcie uchwał w ważnych sprawach, które będą szczegółowo określone w statucie;
- f) powzięcie uchwały w sprawie rozwiązania związku dobrowolnego;
- g) wykluczanie stowarzyszeń ze związku stosownie do postanowień statutu;
- h) systemizowanie płatnego personelu pomocniczego.

§ 130 g.

Wydział związku wykonuje uchwały, powzięte przez zgromadzenie związku i załatwia sprawy związku; do jego zakresu działania należą wszelkie sprawy, które nie są zastrzeżone zgromadzeniu związku.

§ 130 h.

Przełożony związku, względnie jego zastępca, reprezentuje związek na zewnątrz, przewodniczy na posiedzeniach wydziału i zgromadzeniach związku i ma pieczęć o wykonanie uchwał wydziału i zgromadzenia związku.

§ 130 i.

O ile pewien związek stowarzyszeń, ograniczony statutem do obszaru pewnego powiatu politycznego (związek powiatowy), obejmuje w sobie najmniej dwie trzecie wszystkich stowarzyszeń albo wszystkie istniejące w odnośnym powiecie stowarzyszenia przemysłów rękodzielniczych, jednakże tak w jednym, jak i w drugim przypadku nie mniej jak trzy stowarzyszenia, wydział jego tworzy radę przyboczną władzy przemysłowej, której kompetencja będzie oznaczona drogą rozporządzenia.

§ 130 k.

Koszta związku należy rozdzielić na należące doń stowarzyszenia sposobem, przepisany w statucie i ściągając je od nich według postanowień § 115.

Koszta związków wyższego rzędu należy rozdzielić na należące do nich związki i stowarzyszenia (§ 130 c, ustęp 3.) sposobem, przepisany w statucie.

§ 130 l.

Statuty związków i istniejących ewentualnie w ich łonie instytucyj pobocznych, ułożone z przestrzeganiem powyższych postanowień zasadniczych, oraz uchwalone zmiany statutów, podlegają zatwierdzeniu władzy politycznej krajowej, a gdy związek rozciąga się na kilka krajów koronnych, zatwierdzeniu Ministerstwa handlu.

Nadzór nad związkiem wykonuje władza przemysłowa, w której okręgu znajduje się jego siedziba.

Władza ta może dla czuwania nad tem, aby w związku odbywało się wszystko zgodnie z ustawą, ustanowić osobnego komisarza, a co do zażaleń przeciw uchwałom zgromadzenia związku lub wydziału, które mają być wnoszone do dni 14, winna wydawać decyzje po wysłuchaniu obu stron.

O zwołaniu zgromadzenia związku należy władzę nadzorczą uwiadomić najmniej na ośm dni przed zgromadzeniem, przedkładając zarazem porządek dzienny. Władza nadzorcza ma prawo zabronić odbycia zgromadzenia, gdy na porządku dziennym stoją przedmioty, które nie mają styczności z celami związku. Wspomnianej władzy należy donosić także z początkiem roku administracyjnego o składzie wydziału i o tem, które stowarzyszenia do związku należą, a nadto każdym razem o zmianach, jakieby zaszły w tych stosunkach, i o przeniesieniu siedziby związku.

To ostatnie doniesienie uczynić należy tak do dotychczasowej władzy nadzorczej, jak i do władzy nadzorczej nowej siedziby związku.

Przepis § 116 e, dotyczący przedkładania rachunku końcowego, stosowany będzie do związków stowarzyszeń w sposób analogiczny.

§ 130 m.

Rozwiązanie związku dobrowolnego może zgromadzenie związku uchwalić każdej chwili większością głosów, odpowiadającą stosunkowi, który będzie określony w statucie.

Statut związku powinien na wypadek rozwiązania zawierać w sobie postanowienia, dotyczące użycia majątku związkowego, pozostającego po wypełnieniu wszelkich zobowiązań; jednakże majątek ten musi być obrócony na taki cel, któryby wyszedł na korzyść przemysłowców w okręgu związku lub ich robotników. Rozdzielenie majątku między stowarzyszenia, należące do związku, jest niedozwolone.

W razie kilkakrotnego naruszenia ustawy może polityczna władza krajowa, na której obszarze administracyjnym ma swą siedzibę władza przemysłowa,

powołana do wykonywania nadzoru nad związkami, zarządzić jego rozwiązanie.

Przeciw decyzji rozwiązującej przysługuje przełożonemu związkowi w okresie 14-dniowym rekurs do Ministerstwa handlu.

Część VIII.

Przekroczenia i kary.

§ 131.

Kary w ogólności.

Przekroczenia przepisów ordynacji przemysłowej będą karane:

- a) naganami;
- b) grzywnami aż do tysiąca koron;
- c) aresztem aż do trzech miesięcy;
- d) odebraniem prawa trzymania uczniów lub młodocianych robotników na zawsze lub na jakiś czas;
- e) odjęciu uprawnienia przemysłowego raz na zawsze albo na pewien czas.

Szczególne przypadki działań karygodnych.

§ 132.

Karze pieniężnej od pięciu do pięciuset koron podpadają w szczególności ci, którzy:

- a) wykonują samoistnie przemysł, nie zgłosiwszy go, albo, o ile przemysł ten podlega koncesyi, nie wyjednałszy nań koncesyi;
- b) pomimo zarządzonego zawieszenia przemysłu wykonują go dalej;
- c) rozpoczynają ruch w jednym z zakładów przemysłowych, oznaczonych w Części III., nie otrzymawszy poprzód wymaganego prawomocnego pozwolenia władz;
- d) działają wbrew przepisom, dotyczącym poszukiwania zamówień na towary i sprzedaży obnośnej.

§ 133.

Karze pieniężnej od dwudziestu do tysiąca koron podpadają ci, którzy:

- a) działają wbrew zarządzeniom, dotyczącym przyjmowania i zatrudniania pomocników i uczniów, oraz postępowania z nimi;
- b) przemysłowcy, wzmiankowani w § 53., skoro wstrzymali ruch przemysłowy bez donie-

sienia, lub, uczyniwszy nawet doniesienie o zaprzestaniu przemysłu, nie kontynuują go wbrew żądaniu władzy przez okres wypowiedzenia;

- c) przemysłowcy, którzy swego uprawnienia nadużywają do pokrywania nieuprawnionego wykonywania przemysłu przez osoby trzecie, oraz ci, którzy stają się powodem takiego nadużycia, skierowanego ku pokryciu nieuprawnionego wykonywania przemysłu przez nich;
- d) przemysłowcy, działający wbrew przepisom, dotyczącym takich urządzeń w lokalach pracy, tudzież na maszynach i przyrządach warsztatowych, które są potrzebne dla ochrony życia i zdrowia robotników pomocniczych, oraz ci, którzy przy zatrudnianiu robotników pomocniczych, nie mających jeszcze ukończonych lat 18, lub osób płci żeńskiej w ogólności, dopuszczają się znacznego zaniedbania koniecznych względów na moralność lub naruszają przepisy, dotyczące dziennego czasu pracy, pracy nocnej, odpoczynku niedzielnego i zastępczego robotników, albo wreszcie nie stosują się do postanowień co do wypłaty zarobku.

§ 133 a.

Na odebranie prawa trzymania uczniów i młodocianych robotników pomocniczych na zawsze lub na pewien czas zasądzić należy:

- a) przemysłowców, którzy kilkakrotnie dopuścili się naruszenia przepisów o zatrudnianiu dzieci przed ukończeniem 12. roku życia w przedsiębiorstwach przemysłowych w ogólności, względnie dzieci przed ukończeniem 14. roku życia w przedsiębiorstwach fabrycznych, lub przepisów o sposobie i czasie zatrudniania młodocianych robotników od ukończonego 12. aż do końca 14. roku życia;
- b) przemysłowców, którzy nie przestrzegają przepisów o nieużywaniu młodocianych robotników do pewnych niebezpiecznych lub zdrowiu szkodliwych robót przemysłowych;
- c) przemysłowców, którzy kilkakrotnie dopuścili się naruszenia przepisów o pracy nocnej młodocianych robotników;
- d) przemysłowców, którzy mimo to, że byli za to już kilkakrotnie karani, dopuszczają się naruszenia przepisów o przyjmowaniu uczniów albo stają się winnymi więcej jak czterem dniowym opóźnieniu zapisu swych uczniów do stowarzyszenia lub ich wyzwolenia albo nie dają swym uczniom tyle wolnego czasu, aby mogli uczęszczać do zakładów naukowych, wzmiankowanych w § 99. b, ustępie 3.

§ 133 b.

Odebraniem uprawnienia przemysłowego raz na zawsze lub na jakiś czas należy ukarać:

- a) przemysłowców, którzy pomimo kilkakrotnego poprzedniego ukarania będą uznani winnymi przekroczenia przepisów, odnoszących się do wykonywania ich przemysłu;
- b) przemysłowców, którzy przemysł, odjęty za karę innemu przemysłowcowi, rozpoczynają dowodnie w tym celu, aby podpadającemu karze dopomóc do dalszego wykonywania tego przemysłu, jeżeli popełnią takie samo przekroczenie jak owo, za które poprzednika ukarano odebraniem przemysłu;
- e) przemysłowców, którzy w zamiarze wprowadzenia władzy w błąd co do braku dowodu uzdolnienia, przemysł, należący do kategorii przemysłów rękodzielniczych, zgłaszają jako przedsiębiorstwo, wykonywane sposobem fabrycznym, a następnie wykonują go w takim zakresie jak rękodzielniczy.

O ile chodzi o przemysły realne, posiadacz ich traci w przypadkach, w których miałyby nastąpić utrata przemysłu, prawo wykonywania, a pozostaje mu tylko prawo pozbycia swego uprawnienia przemysłowego.

§ 134.

Wymierzanie kary.

Przy wymierzaniu kar uwzględnić należy okoliczności tak obciążające jak łagodzące, nadto brać pod uwagę wielkość zamierzonej przez przekroczenie korzyści lub wyrządzonej przez nie szkody.

§ 135.

Kara aresztu i przemiana kary.

Z reguły wymierzać należy kary pieniężne. Gdy zachodzą okoliczności nadzwyczaj obciążające lub gdy wymierzone kilkakrotnie kary pieniężne nie odniosły skutku, można wydać wyrok na karę aresztu.

W razie zasądzenia na grzywnę należy ją, gdy ukarany nie może zapłacić, przenieść na karę aresztu, przyczem liczyć należy każde dziesięć koron grzywny za jeden dzień aresztu. Jednakże ten areszt nie może trwać dłużej jak trzy miesiące.

Gdyby grzywnien, wynoszących mniej jak dziesięć koron, niepodobna było ściągnąć, wymierzyć należy w ich miejsce stosowną karę aresztu w wymiarze maksymalnym 24 godzin.

§ 136.

Równoczesność kar.

Gdyby czyn względnie zaniedbanie, kwalifikujące się jako wykroczenie przeciw przepisom przemysłowym, podpadały zarazem karze ustalonej przez ogólne ustawy karne, natenczas nie należy stosować osobno rodzajów kar ustawą niniejszą w § 131. a, b, c ustalonych.

§ 137.

Karanię zastępców.

Gdy przemysł wykonuje zastępca lub dzierżawca, grzywny i kary aresztu wymierzone będą temu zastępcy lub dzierżawcy. Przedsiębiorca podpada karze wspólnie z zastępcą, jeżeli przekroczenie było popełnione z jego wiedzą lub gdy nadzorowanie ruchu przezeń było wśród danych okoliczności możliwe, a on bądź przy tem nadzorowaniu, bądź przy wyborze lub doglądaniu zastępcy zaniedbał potrzebnej staranności. Gdyby według ustawy miało nastąpić odebranie uprawnienia do przemysłu, wymierzać je należy tylko wtedy, gdy przekroczenie popełnione zostało z wiedzą przedsiębiorcy i gdy tenże mógł być do przekroczenia nie dopuścić.

W każdym razie należy jednak orzec na usunięcie odnośnego zastępcy lub dzierżawcy, które to orzeczenie decyduje zarazem o tyle o ich niezdolności do wykonywania pewnego przemysłu na własny lub obcy rachunek, o ile w razie przeciwnym byłby udaremniony cel tego orzeczenia (§ 6.).

Część IX.**Szczególne zarządzenia administracyjne.**

§ 138.

Odebranie prawa trzymania młodocianych robotników.

Pomijając owe przypadki odebrania za karę prawa trzymania młodocianych robotników, które są przewidziane w § 133. a. może władza przemysłowa odebranie tego prawa zarządzić jako środek administracyjny przeciw takim przemysłowcom, którzy dopuścili się znacznego naruszenia obowiązków względem powierzonych sobie młodocianych robotników lub przeciw którym przytoczone być mogą fakty, przemawiające za tem, że brak im kwalifikacji pod względem moralnym do trzymania młodocianych robotników.

Przypadki odjęcia drogą administracyjną prawa trzymania uczniów są uregulowane w § 98.

§ 139.

Odebranie uprawnienia przemysłowego.

Pomijając przypadki karne, przewidziane w § 133. b, odebranie uprawnienia przemysłowego winno nastąpić:

w wykonaniu orzeczeń karnych, którymi odnośna władza wyrzekła odebranie tego uprawnienia z powodu czynności, zakazanej ogólnymi ustawami karnymi lub podatkowymi.

Odebranie to należy jednakże zarządzić także samoistnie na pewien czas lub na zawsze:

a) jeżeli przemysłowiec skazany został za jedną z czynności, wzmiankowanych w § 5., a w danych warunkach należałoby się w razie dalszego wykonywania przemysłu obawiać nadużycia;

b) o ile chodzi o przemysły koncesyjonowane, szczególnie wtedy, gdy przemysłowiec mimo kilkakrotnego pisemnego upomnienia dopuszcza się czynności, które zmniejszają zaufanie ustawą wymagane.

O ile chodzi o przemysły realne, posiadacz traci także w takich przypadkach prawo wykonywania, a pozostaje mu tylko prawo zbycia swego uprawnienia przemysłowego.

§ 140.

Przedawnienie.

Z powodu przedawnienia nie dochodzi się, względnie nie karze tych przekroczeń ordynacji przemysłowej, które nie podlegają ogólnej ustawie karnej, jeżeli przeciw przestępcy w przeciągu sześciu miesięcy, licząc od dnia popełnienia przekroczenia, dochodzenie wdrożone nie zostało.

Część X.**Władze i postępowanie.**

§ 141.

I. instancya.

Polityczne władze administracyjne pierwszej instancji stanowią zarazem pierwszą instancję w sprawach przemysłowych (władze przemysłowe).

Do nich należy wykonywanie przepisów przemysłowych;

do nich wnoszone będą zgłoszenia samoistnego wykonywania przemysłów;

one nadają przemysły, podlegające koncesyi, o ile w następujących paragrafach niema postanowionych wyjątków w tym względzie;

do nich należy śledztwo i wynierzanie kary za przekroczenia przepisów tej ustawy, o ile nie następuje urzędowanie zwyczajnego sądu karnego (§ 136.).

W przypadkach bezprawnego wykonywania przemysłu winna polityczna władza powiatowa, gdyby dla stwierdzenia istoty czynu miała przeprowadzać naocznie, przybrać w celu śledztwa delegata, wskazanego przez prełożenie właściwego stowarzyszenia.

W miejscowościach, w których są osobne władze policyjne rządowe, winna władza przemysłowa w przypadkach, w których chodzi o względy na bezpieczeństwo publiczne, moralność publiczną lub porządek publiczny, porozumiewać się z temi władzami.

§ 142.

II. instancya.

Polityczne władze krajowe stanowią drugą instancję.

One są bezpośrednimi władzami nadającymi:

dla wszelkich przemysłów drukowych (§ 15., punkt 1.) z wyjątkiem przemysłów, wspomnianych w § 21., ustępie 3.;

dla przedsiębiorstw wypożyczania książek i przedsiębiorstw czytelnianych (§ 15., punkt 2.);

dla stręczenia służby i posad sposobem przemysłowym (§ 21. a);

dla przedsiębiorstw pogrzebowych (§ 21. g);

dla przemysłu zastawniczego (§ 1. ustawy dnia 23. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 48.);

dla przemysłu budowniczego, murarskiego, kamieniarskiego i ciesielskiego (§ 14. ustawy z dnia 26. grudnia 1893, Dz. u. p. Nr. 193.);

dla tych przemysłów, które w myśl § 24. uznano za podlegające koncesyi, jeżeli drogą rozporządzenia nadanie koncesyi zastrzeżone zostało władzy politycznej krajowej;

dla tych peryodycznych przedsiębiorstw przewozu osób, które rozciągają się na kilka powiatów tego samego kraju;

dla zatwierdzania tych zakładów przemysłowych, które rozciągają się na dwa albo więcej powiatów tego samego kraju;

w końcu dla odznaczeń, wzmiankowanych w § 58.

§ 143.

Instancya najwyższa.

Najwyższą instancją w sprawach przemysłowych jest Ministerstwo handlu.

Ono daje zezwolenie na te peryodyczne przedsięwzięcia przewozowe i zatwierdza te zakłady przemysłowe, które rozciągają się na obszar kilku krajów koronnych.

Jeżeli odnośny przedmiot dotyka zarazem zakresu działania innej władzy centralnej, należy się z nią w miarę potrzeby porozumieć.

§ 144.

Postępowanie co do zgłaszania przemysłu, ubiegania się o koncesye i składania przemysłu.

Ze zgłoszeniami przemysłów, oraz prośbami o przemysły koncesyonowane, należy zwracać się do tej władzy przemysłowej pierwszej instancyi, w której okręgu ma być siedziba przemysłu. Można je podawać pisemnie albo też składać ustnie do protokołu. Na każde uczynione zgłoszenie przemysłu wolnego lub rękodzielniczego winna władza wystawić krótkie poświadczenie, i to, gdy chodzi o zgłoszenie pisemne, do 48 godzin, a gdy uczyniono je ustnie, natychmiast.

Karta przemysłowa będzie wystawiana w formie wyciągu ze zgłoszenia, opatrzonego potwierdzeniem zapisania do rejestru przemysłowego.

Na koncesye ma być wystawiany formalny dekret.

O każdym wystawieniu karty przemysłowej i udzieleniu koncesyi należy uwiadomić stowarzyszenie, którego to dotyczy.

O złożeniu (zaniechaniu) przemysłu winien przemysłowiec uwiadomić niezwłocznie władzę przemysłową.

Złożenie (zaniechanie) staje się skutecznym z tym dniem, w którym oznajmione będzie władzy przemysłowej pierwszej instancyi, względnie do niej nadejdzie. Takie doniesienia nie podlegają opłacie stemplowej.

O każdym złożeniu (zaniechaniu) przemysłu, oraz o wszelkich innych rodzajach wygaśnięcia przemysłu, a także o każdym przeniesieniu i o wszelkich innych zmianach w przemysłach, winna władza przemysłowa w każdym przypadku z osobna uwiadomić wczas także odnośne stowarzyszenie.

§ 145.

Rejestr przemysłowy.

Władze przemysłowe pierwszej instancyi winny utrzymywać rejestry przemysłowe, ale z odrębnymi działami dla przemysłów wolnych, rękodzielniczych i koncesyonowanych; w tych rejestrach zapisywać należy wszelkie zmiany w stanie przemysłów, a o

każdej takiej zmianie uwiadamić zawsze także władzę podatkową i izbę handlową i przemysłową.

§ 146.

Rekursy w sprawach przemysłowych.

Rozstrzygnięcia władz przemysłowych winny być podawane stronom do wiadomości z wymienieniem powodów. Rekurs do władzy wyższej przeciw decyzjom władz przemysłowych pierwszej instancyi przysługuje stronom do dnia 14, a przeciw decyzjom władzy przemysłowej drugiej instancyi do czterech tygodni, o ile ustawa nie zawiera co do poszczególnych przypadków odmiennych przepisów.

Przeciw decyzji politycznej władzy krajowej, którą z potwierdzeniem orzeczenia władzy przemysłowej pierwszej instancyi odmówione zostało nadanie pewnego przemysłu koncesyonowanego ze względu na stosunki miejscowe, niema dalszego rekursu.

Co do przemysłów gospodnio-szynkarskich, zawierają §§ 18. i 20. osobne postanowienia.

Gdyby władza wyższa dowiedziała się o braku jednego z ustawowych warunków, winna wkroczyć z urzędu.

§ 147.

Postępowanie w przypadkach karnych.

Postępowanie w przypadkach karnych przemysłowych jest z reguły ustne.

Z rozprawy spisuje się protokół, do którego zaciąga się orzeczenie, i podaje się je do wiadomości strony. Na żądanie strony lub w razie jej nieobecności intymuje się jej rozstrzygnięcie razem z powodami także pisemnie.

Władze przemysłowe winny na skutek doniesień, uczynionych przez stowarzyszenia, uwiadamić te ostatnie w każdym przypadku z osobna, jakie zarządzenie wydała władza na odnośne doniesienie.

§ 147 a.

Gdy doniesienie o przekroczeniu ordynacji przemysłowej uczyni na podstawie swego własnego służbowego spostrzeżenia jedna z władz publicznych lub osób, wymienionych w § 68. ustawy karnej, w takim razie władza przemysłowa może, o ile grzywna, którą uzna za stosowne nałożyć, wynosić ma najwięcej 30 K. wymierzyć zasłużoną karę bez poprzedniego postępowania drogą osądu karnego.

W tym osądzie karnym należy oznaczyć:

1. jakoś czynu karygodnego, oraz czas i miejsce jego popełnienia;

2. nazwę osoby lub władzy, która uczyniła doniesienie;

3. wymiar kary z przytoczeniem postanowienia karnego, na którym się zasadza;

4. że obwinionemu wolno, gdyby się osądem karnym czuł pokrzywdzonym, zgłosić w terminie osmiodniowym, licząc od doręczenia osądu, bądź pisemnie, bądź protokolarnie sprzeciwienie się przeciw osądowi karnemu do władzy przemysłowej, a zarazem wymienić środki dowodowe, mające posłużyć na jego obronę, że jednakże, gdyby sprzeciwienia w tym terminie nie zgłosił, osąd karny stałby się prawomocnym i musiałby być przeciw niemu wykonany.

Gdy sprzeciwienie uczynione zostanie do ośmiu dni, będzie miało miejsce zwyczajne postępowanie. W razie przeciwnym przeciw osądowi karnemu nie ma środka prawnego, ale, o ile zachodzą warunki § 364., l. 1. i 2. procedury karnej, może być udzielone przywrócenie do dawniejszego stanu.

§ 148.

Rekursy w przypadkach karnych.

Rekursy w przypadkach karnych muszą być wniesione do władzy przemysłowej I. instancyi w przeciągu dni 14 po doręczeniu.

Rekurs w czas w niesiony ma skutek odraczający, zarządzone jednak ewentualnie powstrzymanie wykonywania przemysłu utrzymuje się w mocy.

§ 149.

Zniżenie i darowanie kary.

Władzy wyższej przysługują prawo, z powodów na uwzględnienie zasługujących karę zniżyć i darować.

§ 150.

Ograniczenie drogi instancyi.

Przeciw wyrokowi w sprawie karnej, który został w drugiej instancyi zatwierdzony lub złagodzony, dalsze odwołanie miejsca nie ma.

§ 151.

Przeznaczenie kar pieniężnych.

Kary pieniężne będą ściągane drogą egzekucyi administracyjnej.

Dostają się one, o ile ukarany należy jako członek albo uczestnik do pewnego stowarzyszenia przemysłowego, które utworzyło własną kasę chorych dla pomocników według przepisu § 121., lub na rzecz swoich uczestników przystąpiło gremialnie

do jakiejś innej kasy chorych, odpowiadającej warunkom ustawowym, tej kasie chorych.

Gdy przy pewnem stowarzyszeniu przemysłowym istnieją odrębne kasy chorych dla pomocników a odrębne dla osób, używanych w przemyśle do podrzędnych posług pomocniczych, jak na to zezwala § 106., ustęp 5., odnośne kwoty kar pieniężnych przeznaczyć należy w równych częściach obu kasom.

We wszystkich innych przypadkach przypadają takie kary pieniężne funduszowi rezerwowemu tej powiatowej kasy chorych, w której robotnicy ukaranego, względnie ukarani robotnicy, w chwili popełnienia przekroczenia podlegali obowiązkowi ubezpieczenia na przypadek choroby, albo też w której w razie legalnego wykonywania przemysłu, względnie faktycznego zatrudniania robotników, bez względu na ewentualne w danym razie w rachubę wchodzące ubezpieczenie w stowarzyszeniu, byłiby temu obowiązkowi podlegali.

§ 152.

Środki przymusowe.

Przy wykonaniu wyroku kary i wszelkich innych zarządzeń, władza ma prawo użyć środków, potrzebnych do zabezpieczenia rezultatu, jak: zajęcia towarów i narzędzi, zastanowienie maszyn, zamknięcie warsztatów.

Dodatek.

1.

Patent cesarski z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227, którym wydaje się ordynację przemysłową dla całego obszaru państwa, z wyjątkiem obszaru administracyjnego Wenecyi i Pogranicza wojskowego, z mocą obowiązującą począwszy od dnia 1. maja 1860.

My Franciszek Józef Pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austriacki; Król Węgierski i Czeski, Król Lombardzki i Wenecki, Dalmatyński, Kroacki, Sławoński, Galicyjski, Lodomeryjski i Illiryjski; Król Jerozolimski itd.; Arcyksiążę Austriacki; Wielki Książę Toskański i Krakowski; Książę Lotaryński, Solnogradzki, Stryjski, Karyntyjski, Krański i Bukowiński; Wielki Książę Siedmiogrodzki; Margrabia Morawski; Książę Górno- i Dolno-Szląski, Modeński, Parmański, Piacencki i Gwastalski, Oświęcimski i Zatorski, Cieszyński, Fryulski, Dubrownicki i Zardarski; Uksiążęcony Hrabia na Habsburgu i Tyrolu, Kyburgu, Gorycyi i Gradycee; Książę na Trydencie i Brynieniu; Margrabia Górno- i Dolno-Łużycki i

Istryjski: Hrabia na Hohenembsie, Feldkirch, Brengenci Sonnenbergu itd., Pan na Tryeście, Cattaro i Windyjskiej Marchii; Wielki Wojewoda Województwa Serbskiego itd. itd.

pragnąc uregulować jednostajnie w Naszem Państwie wykonywanie przemysłu i o ile możności je ułatwić, zatwierdziliśmy po wysłuchaniu Naszych Ministrów i Naszej Rady państwa następującą ordynację przemysłową i zarządzamy, co następuje;

I. Ta ordynacja przemysłowa obowiązywać ma, począwszy od dnia 1. maja 1860 na całym obszarze Naszego państwa. z wyjątkiem obszaru administracyjnego Wenecyi i Pogranicza Wojskowego.

II. Przepisów obowiązujących pod względem osiedlania się i prawa przebywania ordynacja przemysłowa nie narusza.

III. Wszystkie obowiązujące obecnie przepisy co do uzyskania uprawnień przemysłowych, fabrycznych i handlowych, oraz wszystkie z ordynacją tą przemysłową pogodzić się nie dające, dawniejsze normy pod względem wykonywania tychże — począwszy od wyżej podanego czasu, uchyla się.

IV. Postanowienia tej ustawy obowiązują — z ograniczeniem zawartem w następującym artykule — dla wszystkich zatrudnień, wykonywanych sposobem przemysłowym, bez względu na to, czy przedmiotem ich jest produkcya, przysposobienie lub przetworzenie artykułów handlu, uprawianie interesów handlowych, lub też spełnianie czynności służbowych i wykonywanie prac.

V. Ustawie niniejszej nie podlegają następujące zatrudnienia i przedsiębiorstwa, do których stosować się będzie nadal obowiązujące pod tym względem przepisy:

- a) produkcya gospodarstwa polnego i leśnego, oraz jej przemysły uboczne, o ile one w istocie mają za przedmiot przerabianie własnych pól; nadto w niektórych częściach kraju dozwolony na mocy dawniejszych urzędzeń posiadaczom winnic i sadów wyszynk własnych wyrobów;
- b) górnictwo oraz urządzenia, dla których wymaganą jest po myśli ustawy górniczej koncesya urzędu górniczego;
- c) czynność literacka, prawo autorów wydawania własnym nakładem i uprawianie sztuk pięknych;
- d) robota najemnicza najpodrzedniejszego rodzaju (praca robotnika dziennego itd.);
- e) gałęzie przemysłu, należące do kategorii pobocznych zatrudnień domowych i przez zwyczajnych członków własnego gospodarstwa uprawiane;

f) interesa adwokatów, notaryuszów i meklerów handlowych (pośredników wekslowych, towarowych i okrętowych, agentów giełdowych), inżynierów i innych osób, przez władzę dla pewnych spraw osobno ustanowionych i zobowiązanych; nadto wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa prywatnego stręczenia interesów, tylko nie handlowych.

g) wykonywanie praktyki lekarskiej (lekarze, cyrulicy, dentyści, okuliści, lekarze położniczy [akuszerzy] i położne itd.), przedsiębiorstwa lecznic (kliniki) wszelkiego rodzaju nie wyłączając domów położniczych, domów obłąkanych, zakładów kąpielowych i zakładów kuracyjnych do picia wód mineralnych; aptekarstwo, weterynaryja nie wyłączając mniszkarstwa;

h) udzielanie nauki prywatnej sposobem przemysłowym i zajmowanie się wychowaniem, tudzież do tego celu służące zakłady;

i) roboty przemysłowe publicznych zakładów humanitarnych, naukowych, karnych lub domów poprawy;

k) przedsiębiorstwa zakładów kredytowych, banków, zakładów zastawniczych, ubezpieczeń, zaopatrzenia, zakłady rentowe, kasy oszczędności itd.;

l) przedsiębiorstwa kolei żelaznych i żegluga parowej;

m) żegluga okrętowa na morzu, podlegająca ustawom morskim, tudzież rybolostwo na morzu;

n) przedsiębiorstwa stałych przewozów (promów) na rzekach, jeziorach, kanałach itd., następnie zakłady splawiania (drzewa) i utrzymywania tratw;

o) przedsiębiorstwa publicznych zabaw i urządzenie widowisk wszelkiego rodzaju;

p) przedsiębiorstwa peryodycznych pism drukowanych i sprzedaż tychże;

q) handel obnośny i inne czynności przemysłowe wykonywane wyłącznie przez osoby wędrujące.

VI. Po myśli dotychczasowych postanowień ustawowych nabyte osobiste uprawnienia przemysłowe, fabryczne i handlowe utrzymuje się w mocy i nadal a nadto przysługują im jeszcze te wszystkie rozszerzone prawa, które według ustawy niniejszej połączone są z wykonywaniem jakiegoś przemysłu.

VII. Właściwość realna prawnie istniejących przydomnych i przedajnych przemysłów pozostaje niezmienną. Nowych realnych praw przemysłowych ustanawiać nie wolno.

VIII. Co do monopolów i regaliów państwowych, tudzież w niektórych krajach koronnych obo-

wiązujących jeszcze praw propinacyjnych i mlewa następnie beneficjów regalowych obowiązując będą i nadal przepisy dotychczasowe.

IX. Praw przyznanych ustawą o przywilejach posiadaczom przywilejów z tytułu wynalazku, udoskonalenia i odkrycia ustawa niniejsza nie narusza.

X. Wykonanie tej ustawy poruczamy Naszemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

2.

Ustawa z dnia 15. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej.

Celem częściowej zmiany i uzupełnienia ordynacji przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., za zgodą obu Izb Rady państwa zarządzam, co następuje:

Artykuł I.

Część I., II., III., IV. i VII. ordynacji przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., zastąpić mają następujące postanowienia:

Artykuł II.

(Obowiązujące jeszcze postanowienia tej ustawy wstawione są na dotyczących miejscach wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

Artykuł III.

Powyższa ustawa nabiera mocy obowiązującej w sześć miesięcy po jej ogłoszeniu.

Artykuł IV.

Z chwilą tą, oprócz Części I., II., III., IV. i VII. ordynacji przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., traci moc obowiązującą także i § 102. tejże, o ile na mocy tegoż zaprowadzona zostaje jurysdykcya stowarzyszeniowa.

Postanowienia tej ordynacji przemysłowej przestają zresztą obowiązywać tylko o tyle, o ile dotyczą przedmiotów niniejszej ustawy i odmiennie postanowienia pod tym względem zawierają.

Artykuł V.

Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi handlu i Ministrowi spraw wewnętrznych.

3.

Ustawa z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje;

Artykuł I.

Część VI. ordynacji przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., i Dodatek do tejże o książkach robotniczych, zastąpić mają następujące postanowienia:

Artykuł II.

(Obowiązujące jeszcze postanowienia tej ustawy wstawione są na odpowiednich miejscach wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

Artykuł III.

Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej w trzy miesiące po jej ogłoszeniu.

Artykuł IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu i Memu ministrowi spraw wewnętrznych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

4.

Ustawa z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21., o unormowaniu spoczynku niedzielnego i świątecznego w przemyśle.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§ 1.

§ 75. ustawy z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej, zastąpią następujące postanowienia.

(Postanowienia te wstawione są -- z uwzględnieniem zmian zaprowadzonych ustawą z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125 -- na miejsce § 75. wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

§ 2.

Wykroczenia przeciw postanowieniom tej ustawy oraz przepisom wykonawczym na zasadzie tejże wydanym karane będą po myśli postanowień karnych ordynacji przemysłowej.

§ 3.

Ustawa ta nabierze mocy obowiązującej w trzy miesiące po jej ogłoszeniu.

§ 4.

Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi handlu i Ministrowi spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty.

5.

Ustawa z dnia 23. lutego 1897, Dz. u. p. Nr. 63., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

Celem zmiany i uzupełnienia ordynacji przemysłowej (Patent cesarski z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227, ustawa z dnia 15. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39., i ustawa z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22.) w miejsce niżej podanych paragrafów względnie jako dodatki i wstawione uzupełnienia do poszczególnych paragrafów ordynacji przemysłowej obowiązywać mają następujące postanowienia.

(Postanowienia tej ustawy weszły wszystkie do ustawy z dnia 5. lutego 1907, Dz. u. p. Nr. 26.)

Artykuł II.

Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej w trzy miesiące po jej ogłoszeniu.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu i Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

6.

Ustawa z dnia 25. lutego 1902, Dz. u. p. Nr. 49., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

Celem zmiany i uzupełnienia ordynacji przemysłowej (ustawa z dnia 15. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39.) w miejsce §§ 59. i 60. obowiązywać mają następujące postanowienia.

(Postanowienia te są wstawione na odpowiednich miejscach wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

Artykuł II.

Ustawa ta nabiera mocy obowiązującej w sześć miesięcy po ogłoszeniu.

Artykuł III

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu i Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

7.

Ustawa z dnia 22. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 155, którą uzupełnia się ustawę przemysłową postanowieniami, dotyczącymi się robotników przy przedsiębiorstwach budowy zatrudnionych.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

W Części VI. ordynacji przemysłowej (ustawa z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22.) wstawić należy następujące postanowienia dodatkowe dla robotników pomocniczych przy przedsiębiorstwach budowy po myśli § 96 b:

(Te dodatkowe postanowienia są wstawione na dotyczącym miejscu wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

Artykuł II.

Ustawa ta nabiera mocy obowiązującej w trzy miesiące po ogłoszeniu.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu i Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

8.

Ustawa z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125, którą częściowo zmienia się i uzupełnia ustawę z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21, o unormowaniu spoczynku niedzielnego i świątecznego w przemyśle.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§ 1.

Zmienia się i uzupełnia ustawę z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21., o unormowaniu wypoczynku niedzielnego i świątecznego w przemyśle w sposób następujący.

(Zmiany te i uzupełnienia są wstawione na dotyczących miejscach pod § 75. wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

§ 2.

Ustawa ta nabiera mocy obowiązującej w trzy miesiące po ogłoszeniu.

§ 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu i Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

9.

Ustawa z dnia 5. lutego 1907, Dz. u. p. Nr. 26., o zmianie i uzupełnieniu ordynacji przemysłowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

Celem zmiany i uzupełnienia ordynacji przemysłowej z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., względnie ustaw z dnia 8. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39., z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., i z dnia 23. lutego 1897, Dz. u. p. Nr. 63 w miejsce niżej oznaczonych paragrafów, względnie jako dodatki i wstawione uzupełnienia do poszczególnych paragrafów powołanych ustaw obowiązujących mają następujące postanowienia:

(Postanowienia te są wstawione na odpowiednich miejscach wyżej podanego tekstu ordynacji przemysłowej.)

Artykuł II.

O ile w tej ustawie uregulowana zostaje na nowo właściwość Ministerstwa handlu, odnośnie przepisy mają wejść w wykonanie z dniem ogłoszenia tej ustawy, a nadto mieć będą zastosowanie już do wszystkich tych spraw, które zawisły w najwyższej instancji od dnia ogłoszenia rozporządzenia ministerialnego z dnia 23. września 1905, Dz. u. p. Nr. 151.

Artykuł III.

Postanowienia tej ustawy wejdą w wykonanie w ogólności w sześć miesięcy po jej ogłoszeniu.

Jednocześnie uchylone zostają postanowienia ustępu 2. § 4. ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33., zmienionej ustawą z dnia 4. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 39., oraz ustaw z dnia 4. lipca 1896, Dz. u. p. Nr. 205.

Postanowienia §§ 104 b, 104 c, 104 d i 104 e wejdą w wykonanie w rok po ogłoszeniu tej ustawy.

Przepisy tej ustawy, dotyczące dyplomu na czeladnika i egzaminu na czeladnika (§§ 104., 104. b, 104. c i 104. d) nie będą stosowane do osób, które ukończyły należycie naukę przed wejściem w życie tej ustawy.

Minister handlu jest upoważniony oznaczyć drogą rozporządzenia chwilę wejścia w życie przepisów §§ 13. a i 38., ustępów 3. do 6., co do dowodu uzdolnienia w przemysłach handlowych w Galicyi i na Bukowinie albo w poszczególnych miejscowościach tych krajów koronnych.

Jednakże przemysł handlowy, podlegający według § 13. a, względnie §. 38., ustępu 3. i 4., dowodowi uzdolnienia, można z tych miejscowości w Galicyi i na Bukowinie, w których § 13. a, względnie § 38., ustęp 3. i 4., nie wszedł jeszcze w wykonanie, przenieść po wejściu w życie tej ustawy, w ciągu okresu przejściowego, tylko w takim razie na inne miejsce w tych krajach koronnych lub poza ich granice, gdzie obowiązują § 13. a, względnie § 38., ustęp 3. i 4., jeżeli przedsiębiorca tego przemysłu handlowego uczynił zadość przepisom § 13. a co do dowodu uzdolnienia. To postanowienie stosowane będzie w analogiczny sposób także do tworzenia zakładów przyglównych i składów.

Artykuł IV.

Minister handlu jest upoważniony zestawić za porozumieniem z Ministrem spraw wewnętrznych tekst ordynacji przemysłowej z uwzględnieniem tych zmian i uzupełnień, którym ordynacja z dnia 20. grudnia 1859, Dz. u. p. Nr. 227., uległa wskutek niniejszej ustawy, oraz wskutek ustaw z dnia 15. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 39., z dnia 8. marca 1885, Dz. u. p. Nr. 22., z dnia 16. stycznia 1895, Dz. u. p. Nr. 21., z dnia 23. lutego 1897, Dz. u. p. Nr. 63., z dnia 25. lutego 1902, Dz. u. p. Nr. 49., z dnia 22. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 155., i z dnia 18. lipca 1905, Dz. u. p. Nr. 125., i ogłosić go w Dzienniku ustaw państwa.

Artykuł V.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi handlu za porozumieniem z interesowanymi Ministrami.